

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 20 november justerades.

§ 2 Anmälan om fördröjt svar på interpellation

Följande skrivelse hade kommit in:

Interpellation 2020/21:208

Till riksdagen

Interpellation 2020/21:208 Pausad polisutbildning och organiserad kriminalitet

av Katja Nyberg (SD)

Interpellationen kommer inte hinna besvaras inom tidsfristen.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och andra sedan tidigare inbokade arrangemang.

Interpellationen kommer att besvaras den 22 januari 2021.

Stockholm den 10 december 2020

Justitiedepartementet

Mikael Damberg (S)

Enligt uppdrag

Jenny Kvarnholt

Expeditionschef

§ 3 Anmälan om granskningsrapport

Tjänstgörande ålderspresidenten anmälde att följande granskningsrapport hade kommit in från Riksrevisionen och överlämnats till konstitutionsutskottet:

RiR 2020:26 För förtroendets skull – granskningsnämndens granskning av public service

§ 4 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:
Motioner
2020/21:3787 och 3788 till justitieutskottet

§ 5 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:
Sammansatta utrikes- och försvarsutskottets betänkande
2020/21:UFöU4 Säkerhetspolitisk inriktning – Totalförsvaret 2021–2025

Försvarsutskottets betänkande
2020/21:FöU4 Totalförsvaret 2021–2025

Arbetsmarknadsutskottets betänkande
2020/21:AU1 Utgiftsområde 13 Jämställdhet och nyanlända invandrares etablering

Socialförsäkringsutskottets betänkanden
2020/21:SfU2 Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom
2020/21:SfU3 Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

Arbetsmarknadsutskottets utlåtande
2020/21:AU6 Subsidiaritetsprövning av kommissionens förslag till direktiv om tillräckliga minimilöner i Europeiska unionen

*Svar på
interpellationer*

§ 6 Svar på interpellation 2020/21:90 om det kommunala vetot

Anf. 1 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP):
Herr ålderspresident! Mattias Bäckström Johansson har frågat mig om jag avser att verka för att begränsa det kommunala självbestämmandet vid etablering av vindkraft.

Det har framförts kritik mot bestämmelsen om kommunal tillstyrkan vid miljöprövning av vindkraftsanläggningar. Kritiken består bland annat i att bestämmelsen ger vindkraft en särställning i miljöbalken eftersom det saknas reglerade beslutskriterier och ett beslut om tillstyrkan kan ändras under processens gång. Bestämmelsens tillämpning uppfattas som rättsosäker och anges påverka handläggningstiderna negativt. Detta påverkar möjligheten och intresset för att investera i vindkraft.

Riksdagen har efter förslag från regeringen antagit ett mål om att 100 procent av elproduktionen ska vara förnybar 2040. Vindkraftens utbyggnad är en central del av denna utveckling och för möjligheterna att nå det målet. Trots vindkraftens särställning i miljöbalken kan man se en positiv trend vad gäller utbyggnaden, men det kommer ändå att krävas omfattande insatser för att Sverige ska kunna nå målet. Därför är det av stor vikt att miljöprövningen präglas av effektivitet och förutsägbarhet.

Regeringen har tillsatt en utredning för att se över bestämmelsen om kommunal tillstyrkan och lämna förslag på hur bestämmelsen kan tas bort och hur det kommunala inflytandet kan tillgodoses på annat sätt. I utredningen ingår även att titta på alternativa lösningar om det saknas förutsättningar för att ta bort bestämmelsen.

Av kommittédirektiven framgår även att utredningen ska beskriva konsekvenserna för kommunerna, och om något av förslagen i betänkandet påverkar den kommunala självstyrelsen ska de särskilda avvägningar som lett fram till förslagen särskilt redovisas.

Syftet med utredningen är således att göra miljöprovningen av vindkraftsanläggningar mer rättssäker och förutsägbär, inte att begränsa det kommunala självbestämmandet.

Anf. 2 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD):

Herr ålderspresident! Jag får inledningsvis tacka statsrådet för svaret på min interpellation.

Vid etableringen av vindkraft, som utgör miljöfarlig verksamhet i lagstiftningen, har kommunerna i dag direkt inflytande över etableringen genom sitt kommunala veto.

Vid etableringen av större tillståndspliktiga vindkraftverk finns i dag också krav på att etableringen aktivt ska tillstyrkas av kommunen för att man ska kunna gå vidare med miljöprovningen. Detta innebär att det definitiva beslutet om stora etableringar fattas så nära medborgarna som möjligt, vilket är angeläget ur ett demokratiskt perspektiv.

Statsrådet lyfter i svaret fram att vindkraften har en särställning i miljöbalken. Då kan man undra varför den har det. Jo, det härrör från den tid då man hade en provning enligt både plan- och bygglagen och miljöbalken. För drygt tio år sedan, 2009, ville man göra en förenkling för att undvika dessa dubbla förfaranden och provningen enligt båda dessa lagar. Det man uttryckligen efterfrågade då var en förenkling, som landade i det kommunala veto vi har i dag.

Jag tycker att det är ett bekymmer att man inte är nöjd med den förenklingen utan vill ta det ytterligare ett steg. Det finns en hänvisning till branschen, som önskar förändra processen, och det finns fler som vill göra ytterligare inskränkningar i det kommunala självbestämmande som finns.

Herr ålderspresident! Jag tror att man måste ha förståelse för att det här påverkar människor, engagerar människor och ger människor en stark känsla av maktlöshet. Det handlar ofta om etableringar ute på landsbygden, i glesbygd utanför tätorter. Man har kanske köpt en fastighet eller byggt något där familjen har valt att bosätta sig för att man trivs i den omgivningen med de förutsättningar som har funnits där. Sedan kommer en vindkraftsetablering. Det behöver inte handla om det; det skulle kunna handla om etablering av en gruva eller någon annan industriell verksamhet. Det gör människor oroliga. Man känner att man vill veta vem som beslutar om etableringarna, var de ska ske och så vidare. Att då börja göra ytterligare inskränkningar och på olika sätt förflytta makt från de politiker som står kommunmedborgarna närmast tror jag är väldigt olyckligt.

Statsrådet redogör för de kommittédirektiv som utredningen fått, som uttryckligen säger att om man i betänkandet gör inskränkningar i det kommunala självstyret ska man redogöra för varför man föreslår detta. Det är precis det som oroar Sverigedemokraterna – att man avser att göra ytter-

ligare inskränkningar i det kommunala självstyret och att det kan komma till sådana avgränsningar.

Det är också det som är min ursprungliga frågeställning i interpellationen. Jag upprepar min fråga, herr ålderspresident: Kommer ministern och regeringen att verka för att ytterligare begränsa det kommunala självbestämmandet? Vad kommer att vara viktigast för regeringen när man gör bedömningen när förslaget återkommer?

Anf. 3 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP):

Herr ålderspresident! Tack så mycket, Mattias Bäckström Johansson, för den här interpellationen!

Jag instämmer i att det är viktigt att vi har en debatt om den här frågan och att vi är klara och tydliga med vad som är bakgrunden till utredningen som regeringen har tillsatt.

Precis som Mattias Bäckström Johansson refererar till finns det en bakgrund där man gav just vindkraftsetablering en unik särställning i miljöbalken. Till skillnad från andra energislag, andra verksamheter – Mattias Bäckström Johansson nämnde gruvor – och precis allt annat finns det här en bestämmelse att kommunen utan att behöva ange några motiv kan lägga in ett veto. Det finns heller ingen bortre tidsgräns för när kommunen kan göra detta, så man kan ändra sig på ett väldigt sent stadium.

Det här har påpekats sedan förändringen gjordes, för tidigare skulle vindkraftsparker och vindkraft över huvud taget prövas enligt plan- och bygglagen.

Anledningen till att man ändrade – detta var under en annan regering – var att man inte ville att prövning skulle ske enligt både miljöbalken och plan- och bygglagen. Därför avskaffades kravet på bygglov och detaljplan vid vindkraftsetableringar, som tillståndsprövas enligt miljöbalken.

Ett beslut om bygglov eller detaljplan föregås av en bestämd process med krav på motivering och uppställda beslutskriterier. Ett beslut om kommunal tillstyrkan, däremot, måste inte motiveras, och tidsgräns saknas, som sagt.

Detta har fått mycket kritik, från länsstyrelser, domstolar, myndigheter, vissa kommuner och verksamhetsutövare. Sammanfattningsvis går denna kritik ut på att bestämmelsen anses vara ett hinder i prövningsprocessen, ge stor rättsosäkerhet och vara ineffektiv. Detta är väldigt allvarlig kritik som regeringen behöver lyssna på.

Energimyndigheten och Naturvårdsverket föreslog redan 2017 att man skulle ta bort bestämmelsen om kommunal tillstyrkan, inte för att begränsa kommunernas självbestämmande utan för att göra processen likvärdig med vad som gäller för andra etableringar. Det är inte bara vindkraft som påverkar kommuninvånare, grannar och liknande, utan det gäller alla verksamheter. Men det är också viktigt att alla verksamheter behandlas likvärdigt.

Det demokratiska inflytandet sker naturligtvis på valdagen och i dialog med de företrädare som sitter i kommunen, även i alla andra ärenden. Det är inte bara vindkraften som kan väcka debatt lokalt.

Denna utredning ska se till så att vi kan underlätta för vindkraftsetableringar men samtidigt säkra och tillgodose det kommunala inflytandet. Vad utredaren kommer fram till återstår att se.

Anf. 4 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD):

Herr ålderspresident! Jag tycker att statsrådet undviker att svara på vad som kommer att väga tyngst när man kommer att göra avvägningar mellan de förslag som finns i detta betänkande. Är det kommunala självbestämmandet det som kommer att väga tyngst och som man kommer att luta sig mot, eller är det att förenkla vindkraftsetableringarna och se till att man gör ytterligare inskränkningar i det kommunala självbestämmandet? Här lyfter man upp dem som vill, men Sveriges Kommuner och Regioner, till exempel, är emot att ytterligare inskränkningar görs eller att det kommunala vetot tas bort.

Skillnaden blir att övrig industri som vill etablera sig faller inom planmonopolet och det krävs en detaljplan, vilket innebär en betydligt mer omfattande process och involverar människor på ett mer strukturerat och systematiskt sätt än vad som krävs för vindkraften tack vare den här särställningen i miljöbalken. Det skulle åtminstone för Sverigedemokraterna kunna vara en tänkbar återgång: att ta det genom plan- och bygglagen och ge möjlighet till prövning under längre tid.

En annan del av en sådan här demokratisk process är ju det faktum att vi har val vart fjärde år, där majoritetsförhållanden kan förändras. Sverigedemokraterna tycker att det är rimligt att det, om en majoritet skiftar efter ett val och det finns en pågående process, ska finnas möjlighet för den folkvalda församlingen att ompröva de beslut där utgången inte har hunnit vinna laga kraft eller att dra tillbaka ett pågående arbete med en detaljplan. Detta sker i väldigt många andra fall när det gäller etablering av industriverksamhet eller var man ska bygga bostadsområden eller skolor – att det blir ändringar utifrån vad medborgarna har tyckt. Vindkraften ska inte ha en särställning såtillvida att den inte ska behöva lyda under samma förutsättningar som annan verksamhet. Statsrådet får gärna återkomma till detta. Tycker man över huvud taget att det ska kunna omprövas eller inte?

Det är ju inte rena vilda västern. I prövningar av mark- och miljödomstol har exempelvis redan konstaterats att man inte kan återta en tillstyrkan efter det att man har meddelat dom. Detta har redan prövats och är fullt rimligt. Men det borde vara väldigt centralt i en demokrati att det ska finnas möjlighet att ändra beslutet och tillstyrkan under processens gång, till exempel efter ett val när folket har sagt sitt.

Jag skulle gärna se att statsrådet svarade på vilken uppfattning hon har. Ska man kunna ändra det beslut man har tagit efter ett val, exempelvis, när majoriteten har skiftat, eller ska man inte kunna göra det? Och vad kommer att väga tyngst för regeringen? Kommer det att vara det kommunala självbestämmandet, eller kommer de här förenklingarna att vara viktigare?

Anf. 5 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP):

Herr ålderspresident! Jag vill gärna redogöra för vad utredningen har fått för direktiv. Direktiven är bland annat att kartlägga och analysera de invändningar som framförts från framför allt kommunerna men även från andra aktörer, att föreslå hur de problem som identifierats skulle kunna lösas, att föreslå hur bestämmelsen om kommunal tillstyrkan kan tas bort och hur det kommunala inflytandet kan tillgodoses på annat sätt, att analysera de alternativa förslag som lämnats och att, om det saknas förutsättningar, föreslå någon eller några alternativa lösningar med anledning av den kritik som framförts mot tillämpningen av 16 kap. 4 § miljöbalken, det

Prot. 2020/21:52

11 december

Svar på
interpellationer

vill säga det kommunala vetot, däribland möjligheten att låta vindkraft prövas även enligt plan- och bygglagen, vilket gäller för många andra miljöfarliga verksamheter enligt miljöbalken.

Mitt svar till Mattias Bäckström Johansson är att vindkraftsetablering inte, enligt min uppfattning, ska ha någon absolut särställning och omfattas av särreglering enligt miljöbalken. Det är också detta vi har bett utredaren att föreslå – hur man ska kunna tillgodose det kommunala självstyret på annat sätt. Så som det är nu råder faktiskt mycket stor osäkerhet för stora etableringar. Jag tror att även Sverigedemokraterna instämmer i att om man en gång har fått klartecken för en stor investering, vindkraft eller något annat, blir det väldigt rättsosäkert om det beslutet kan ändras i ett senare skede utan att det ens behöver motiveras med några kriterier.

Det handlar alltså om att se till att vi har en rättssäker process även för dem som vill investera i vindkraft. Detta gäller ända ned till två enskilda vindkraftverk med en höjd över 150 meter. Då har man ett kommunalt veto, och det innebär förstås väldigt stor osäkerhet för den som vill investera i vindkraft.

Jag vill egentligen inte ställa kommunalt självbestämmande mot en rimlig rättssäkerhet för verksamhetsutövare som investerar mångmiljonbelopp. Men samma förutsättningar måste gälla för vindkraften som för andra stora industriella investeringar och andra energislag. Det är just detta som den här utredningen ska titta på.

Anf. 6 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD):

Herr ålderspresident! Jag får avslutningsvis tacka statsrådet för debatten. Jag vill ändå säga att om man, som statsrådet uttrycker det, har fått klartecken och dom meddelats finns inte möjligheten för kommunen att dra tillbaka den aktiva tillstyrkan som krävs enligt miljöbalken. Det handlar alltså inte riktigt om vilda västern i sak. Det kan även handla om att en detaljplan ändras eller att beslutsprocesser till exempel efter ett val får en annan utgång än man har tänkt sig. Det påminner alltså mer om de processer som gäller vid hantering enligt plan- och bygglagen. Men en återgång till de förutsättningarna skulle absolut innebära att man vidmakthåller det kommunala självbestämmandet och det planmonopol som finns och leda till att man hanterar vindkraft som andra etableringar.

Just dessa konflikter kan nämligen uppstå kring andra framtida markanvändningsintressen eller människors möjligheter att vara med och påverka dessa processer. Det är viktigt att ta detta på allvar som en viktig del av våra demokratiska processer. Från Sverigedemokraternas sida är det viktigt att framhålla att det är angeläget att värna det kommunala självbestämmandet och att det är på lägsta nivå, hos de lokala politikerna, som beslutet ska ligga eftersom de är bäst lämpade att fatta beslut i frågan.

Därför kommer vi att vända oss starkt mot eventuella ytterligare inskränkningar i det kommunala självstyret, om det skulle landa i det. För oss är det självklart vad vi kommer att prioritera i de lägena. Vi kommer därmed inte att bidra till att minska det demokratiska inflytandet.

Anf. 7 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP):

Herr ålderspresident! Först och främst kan jag med glädje konstatera att det sker en väldigt snabb utbyggnad av vindkraften i Sverige i dag. Det är något som gör att vi i Sverige exporterar stora mängder ren, grön energi till våra grannländer och till kontinenten. Det är en väldigt positiv utveckling.

Vi ser också att vindkraften kan producera el till mycket konkurrenskraftiga priser, vilket gör att till exempel kärnkraftsbolagen inte längre ser förutsättningar för att investera i ny kärnkraft i Sverige. Det ser vi som väldigt positivt.

När det gäller det här uppdraget och frågan om det kommunala vetot framgår det att utredaren ska föra dialog med kommuner, myndigheter med flera kring dessa frågor. Utredaren har även i uppgift att föreslå hur de problem som identifieras ska kunna lösas. Först om det finns förutsättningar ska utredaren föreslå hur bestämmelsen om kommunalt tillstånd kan tas bort och hur det kommunala inflytandet kan tillgodoses på annat sätt. Om det saknas förutsättningar för att ta bort bestämmelsen ska utredaren titta på alternativa förslag.

Här finns alltså en klar och tydlig inriktning från regeringens sida. Detta ska lösas på ett bra sätt. Det ska finnas rättssäkerhet för dem som investerar mångmiljonbelopp i vindkraftsparker, men det kommunala självstyret ska självklart fortsätta att gälla med samma villkor som för alla andra.

I en rättsprocess kan ju kommunen ändra sig under processens gång, även i en högre instans. Regeringen vill med denna utredning underlätta omställningen och säkerställa att miljöbalkens prövningssystem är rättssäkert och effektivt.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 7 Svar på interpellation 2020/21:106 om flyttning av båtar och skrotbåtar

Anf. 8 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP):

Herr ålderspresident! Johan Hultberg har frågat mig om jag avser att återkomma till riksdagen med ett färdigt lagförslag om en ny lag om flyttning av båtar i vissa fall. Och om ja, när. Vidare har han frågat om det är rimligt att förslaget om ny lag om flyttning av båtar i vissa fall har beretts i över tio år utan att ett färdigt förslag har lagt på riksdagens bord.

Låt mig vara tydlig: Det är ägaren som ska ta hand om ett vrak eller se till att en uttjänt båt inte överges. Jag är dock väl medveten om det problem som framför allt skrotbåtar utgör, och därför har vi arbetat med ett lagförslag som ska göra det lättare att kunna flytta på skrotbåtar. Att överge båtar i naturen eller på annan plats är, som sagt, ansvarslost.

De situationer som kan föranleda ett behov av att flytta båtar, inklusive skrotbåtar, är olika, men den främsta anledningen torde vara att de skräpar ned och kan utgöra en fara för miljön. Det handlar främst om mindre fartyg, från rena fritidsbåtar upp till skutor och pråmar.

I det uppdrag som regeringen gav till Naturvårdsverket lämnar verket förslag på hur problemen med nedskräpande och uttjänta båtar skulle kun-

Prot. 2020/21:52

11 december

Svar på
interpellationer

na begränsas. Ett av förslagen handlar om möjligheten för en kommun att ta hand om nedskräpande och uttjänta båtar. För att lättare kunna spåra en ägare föreslog Naturvårdsverket även att ett register för fritidsbåtar införs. Bland förslagen i Naturvårdsverkets rapport har vi prioriterat flytt av nedskräpande och uttjänta fritidsbåtar.

Som Johan Hultberg riktigt påpekar finns en remitterad promemoria från Miljödepartementet om båtar och skrotbåtar med förslag på hur frågan om bland annat skrotbåtar kan hanteras.

När det gäller frågan om skrotbåtar och omhändertagande av dessa har det tagit längre tid än vi önskar att komma fram med ett förslag till lagstiftning. Som jag nämnde i riksdagsfrågan tidigare i år kan jag inte ge någon närmare tidpunkt för när ett färdigt förslag kan lämnas till riksdagen. Detta är i dag ett område med bristande reglering, varför kommande reglering måste vara noggrant utredd.

Anf. 9 JOHAN HULTBERG (M):

Herr ålderspresident! Tack, miljöministern, för svaret, även om det är ett svar som är djupt otillfredsställande!

Låt mig ge en liten bakgrund till min interpellation och kanske en liten tidslinje. År 2007 fick Statskontoret i uppdrag att utreda vem som ska ha rätt eller skyldighet att omhänderta, sanera eller flytta ägarlösa båtar. Detta uppdrag redovisade Statskontoret året efter, och man presenterade då ett antal förslag för att åtgärda de problem som vrak och ägarlösa båtar kan utgöra.

Året därefter, alltså 2009, fick Naturvårdsverket i uppdrag att föreslå ett system för omhändertagande av uttjänta båtar, liksom att titta på ett system för att hantera övergivna, nedskräpande fritidsbåtar. Naturvårdsverket kom med sin redovisning 2011, där man bland annat föreslog att kommunerna skulle ges möjlighet att omhänderta fartygsvrak, och det var detta förslag som regeringen sedan gick vidare med och remitterade i en promemoria om flyttning av båtar och skrotbåtar. I den promemorian hade regeringen ett förslag som jag i grunden tycker är bra, nämligen att man skulle få lov att flytta båtar i vissa fall: om en båt är problematisk ur miljösynpunkt eller ur säkerhetssynpunkt, om den är nedskräpande eller om den har blivit dumpad eller kvarlämnad på någon annans mark och markägaren vill att kommunen ska hjälpa till att forsla bort vraket eller den övergivna båten. Förslaget remitterades alltså 2012. Sedan har det strandat på regeringens bord, på Miljödepartementet.

Herr ålderspresident! Jag kan förstå att vi har större och viktigare miljöproblem och frågor att ta tag i, men detta är trots allt ett problem ur miljösynpunkt och mot bakgrund att vi vill ha en attraktiv skärgård och attraktiva sjöar och hav som inbjuder till friluftsliv och som gynnar turism och besöksnäringen och såklart de lokalboende. Det här förslaget har, som jag uppfattar det, ett gott stöd, men ändå händer ingenting.

Den tidigare miljöministern Karolina Skog fick en fråga om detta 2006 – förslåt, det ska naturligtvis vara 2016; tack och lov har Miljöpartiet inte suttit i regeringen så länge! – och då blev svaret att frågan bereds i Regeringskansliet. Nu står vi här år 2020, snart 2021, och regeringens svar är alltså att frågan bereds i Regeringskansliet.

Det var mot den bakgrunden som jag skrattade till när ministern i sitt svar sa: "Bland förslagen i Naturvårdsverkets rapport har vi prioriterat flytt

av nedskräpande och uttjänta fritidsbåtar.” Man säger alltså att man har prioriterat detta, men det remitterades ju 2012, och sedan dess har inget hänt.

Det finns ingen information om vilka konkreta beredningsåtgärder som har vidtagits. Jag har ställt en skriftlig fråga om när förslaget kommer. Då fick jag ett icke-svar om att ärendet bereds. Jag förstår om ministern nu uppfattar mig som tjugig, men det är mot bakgrund av att detta har tagit extremt lång tid. Varför händer ingenting?

Nu säger miljöministern återigen att frågan bereds i Regeringskansliet. Då vill jag såklart veta: Vad är det för beredningsåtgärder som vidtas? Vad är det för problem som har uppdragats? Vad är det för farhågor regeringen har? Vill man ta ett större grepp om frågan och göra en större lagstiftningsförändring, eller varför har frågan återigen strandat på Miljödepartementet?

Anf. 10 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP):

Herr ålderspresident! Tack, Johan Hultberg, för frågorna och för intresset! Jag delar verkligen bilden att detta är ett problem som vi behöver göra någonting åt. Det finns i dag uppenbara luckor i regleringen.

Vi har uppemot 1 miljon fritidsbåtar i landet. Det finns inte riktiga uppgifter om det. Eftersom vi inte har ett båtregister vet vi inte riktigt hur många som finns. Men det är en uppskattning.

När det gäller denna fråga delar vi en problembild. Jag hoppas verkligen att vi förutsättningslöst kan hitta lösningar på det problemet och gå fram med dem. Regeringens prioritering är att vi ska ta tag i havsmiljön i stort. Därför har Miljömålsberedningen fått ett uppdrag att titta på hur vi ska uppnå miljökvalitetsmålen för hav, sjöar och vattendrag. Jag ser mycket fram emot de förslag som kommer att komma från Miljömålsberedningen i den processen.

Vad har då regeringen gjort? Jag kan konstatera att den tidslinje som Johan Hultberg redogör för i stora delar är sann och att Miljödepartementet tog fram en promemoria om flyttning av båtar och skrotbåtar 2012. Det var alltså under alliansregeringen. Man inledde ett lagrådsremissarbete 2012, men det avslutades aldrig.

Vad har då skett sedan den här regeringen tillträdde? Ja, bland annat – jag kan medge att det inte framgick i det skriftliga svar som jag gav till ledamoten tidigare – har vi haft ett svenskt tillträde till Nairobi-konventionen om avlägsnande av vrak, den så kallade vrakkonventionen. Riksdagens godkände regeringens proposition om svenskt tillträde till konventionen sommaren 2017, och behövlig lagstiftning trädde i kraft i februari 2018.

Anledningen till att vi och departementet pausade arbetet med en lag om att flytta båtar och skrotbåtar var att vi inte ville orsaka en konflikt mellan de båda lagstiftningsarbetena. Vårt förslag om flytt av båtar och skrotbåtar får inte vara i strid med internationella förpliktelser enligt vrakkonventionen.

Nu när tillträdet är klart har vi återigen börjat bereda förslaget, och vi tar hänsyn till vrakkonventionens regelverk. För att vrakkonventionen ska vara tillämplig måste konsekvensen vara att den övergivna båten eller det övergivna vraket kan förväntas leda till betydande skada på den marina

Prot. 2020/21:52
11 december

Svar på
interpellationer

miljön. Detta är någonting som vi analyserar vidare. Vad innebär exempelvis betydande skada?

Har vi tagit någon som helst hänsyn till Statskontorets rapport från 2007? Svar ja. Statskontoret fokuserade på ägarlösa båtar och nedskräpning av båtar men också, i den andra delen, på sanering av vrak. Här har regeringen verkligen tagit krafttag. Sedan 2018 får Havs- och vattenmyndigheten 25 miljoner kronor per år för undersökning och bärgning av olja och spökgarn från fartygsvrak, från Naturvårdsverkets anslag för förorenade områden. Vi har kartlagt de miljöfarliga vraken i svenska vatten och genomför nu oljebärgningsoperationer. Det är mycket kostsamt, men det är ett arbete som regeringen har inlett.

I övrigt ser jag fram emot att fortsätta arbetet med denna fråga.

Anf. 11 JOHAN HULTBERG (M):

Herr ålderspresident! Tack, miljöministern, för det kompletterande svaret! Det var lite mer informativt. Det gav en förklaring till varför förslaget återigen har strandat. Varför det strandade tidigare kan man diskutera. Jag hade såklart också önskat att alliansregeringen redan 2013 snabbt hade kunnat få denna lag på plats, men jag har viss respekt för att det behövde remissbehandlas och hanteras vidare.

Att det sedan har tagit åtta år kan jag tycka är minst sagt anmärkningsvärt, för detta skapar en enorm frustration hos de berörda. I min hemkommun, Tanum, har vi till exempel ett ganska uppmärksammat problem utanför Hamburgsund. Det är ett antal båtar som ligger och skräpar och som har gjort det länge. De ligger precis utanför inloppet till samhället, där fritidstrafik och yrkesfiskare dagligen passerar. Det är ett praktiskt problem att de delvis ligger i vägen, men framför allt skräpar de ned. Det ser tråkigt ut, och det är liksom en skamfläck för en annars fantastiskt fin ort och miljö.

Jag har haft kontakt med flera andra som har detta problem. En mejlade till mig och berättade att han var ordförande i en samfällighetsförening som bland annat hade en båtklubb. Där hade båtar varit liggande i ett tiotal år, och man hade inte möjlighet att flytta på dem. Det är en stor frustration när samfälligheten inte har några rättsliga möjligheter att lösa problemet. De vänder sig till kommunen, men kommunen vågar inget göra. De är rädda för att det ska uppfattas som egenmäktigt förfarande, och de har inte lagen på sin sida när det gäller att agera.

Detta är ett problem som vi redan i dag har i hela Sverige – i sjöar, i kanaler och längs med våra kuster. Vi kan också befara att problemet kommer att bli större, eftersom det, som miljöministern nämnde, finns många fritidsbåtar. Många är gamla. De allra flesta båtägare är engagerade och ansvarsfulla människor som tar hand om sina båtar och på intet sätt är en del av problemet. Men det finns såklart ett och annat rötägg som inte gör det, och då måste det finnas lagliga verktyg för att hantera de problemen. Det är vad min interpellation handlar om.

Jag har också väckt en motion i denna fråga, där jag tittar lite vidare på den problematik som berörs här och som ministern var inne på i sitt andra svar. Jag tycker inte att det är ändamålsenligt att införa ett båtregister. Jag tror att det kostar mer än vad det smakar, så att säga. Jag tror att det blir för mycket byråkrati och för höga kostnader.

Men jag tror att det i grunden är en bra idé med någon form av producentansvar. Det har branschen och många olika intressenter varit ganska positiva till. Problemet med det förslag som tidigare utreddes var att det var en retroaktivitet i förslaget. De som köper båtar i dag skulle betala för miljöskulden, och det är inte riktigt rimligt. Jag tycker till exempel att de skrotningspremier som denna regering har infört för att man ska ta hand uttjänta fritidsbåtar skulle kunna ingå i en fond, där staten inledningsvis tar en del av kostnadsansvaret för att hantera en del av det historiska problemet. Sedan ska såklart nybåtsförsäljningen, så att säga, finansiera den kommande hanteringen av uttjänta båtar. Då får vi ett bra miljömässigt omhändertagande.

Herr ålderspresident! Här handlar det om att regeringen måste agera och sätta lite fart. Konventionen trädde som sagt i kraft 2018. Nu är det 2020 och snart 2021. Jag hoppas att detta förslag eller ett liknande förslag snart kan träda i kraft.

Anf. 12 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP):

Herr ålderspresident! Jag vill återigen inleda med att säga att jag delar bilden att detta är ett problem som vi i dag inte riktigt har verktyg för att hantera.

Det finns frågor kring producentansvar, ägarregister och hur man ska lösa detta. Så som lagstiftningen ser ut i dag är det den som äger en båt som har ett ansvar. Man ska se till att inte skräpa ned i naturen. Framför allt ska man inte dumpa en båt som innehåller miljöskadliga ämnen. Det är att bryta mot lagen.

Vi har problem med tillsyn och med att kunna eftersöka den som kanske har lämnat sin båt hos en båtklubb. Man kan ha lämnat båtar vind för våg, och de kan driva in i ett naturskyddsområde. Det är oerhört oansvarigt. Där har det då tidigare funnits förslag om att inrätta just ett ägarregister.

Man kan konstatera att det under alliansregeringens tid inte fanns något intresse av att gå vidare med just den delen. Det är klart att man kan tänka sig olika varianter av producentansvar. Jag tror att vi behöver ta steg framåt i den delen. Var ska det ligga? Sedan var det som Johan Hultberg nämnde om retroaktiv skuld intressant.

Det är också ett välkänt faktum att båtar är väldigt långlivade. De nästan 1 miljon båtar som finns i dag finns ju där, och på något sätt ska de undanskaffas. Det kommer ut fler båtar på marknaden, men det är väldigt få i förhållande till de båtar som redan finns. Därför behöver man noggrant överväga hur något sådant skulle kunna utformas.

Frågan är viktig, och jag ser som sagt var fram emot Miljömålsberedningen, som ju har tittat brett på hela havsmiljön. Där tror jag också att frågan om fritidsbåtar ingår på olika sätt. Det är ett väldigt positivt samarbete och en process där riksdagens alla partier är med. Så kan vi hitta gemensamma lösningar på den här typen av problem, som vi behöver åtgärda för att uppnå våra gemensamma miljömål.

För att säga ytterligare någonting kring sanering av vrak är det någonting som verkligen behövs. Det finns många vrak med tilltagande rost som nu riskerar att börja släppa ut olja, diesel och annat, och Havs- och vattenmyndigheten har alltså i uppdrag att åtgärda dessa. De har gjort en inventering, och nästkommande projekt är vraket Skytteren på västkusten. Det

anses vara det mest miljöfarliga i svenska vatten med uppskattningsvis 400–500 kubikmeter olja kvar i vraket. Det här är ett vrak som har legat väldigt länge, och det är väldigt olyckligt att man inte har åtgärdat det tidigare. Nu har vi en process för det, vilket åtminstone är ett stort steg framåt.

Anf. 13 JOHAN HULTBERG (M):

Herr ålderspresident! I havets djup finns det många dolda miljöproblem som vi behöver ta itu med. Det är bra att regeringen har adresserat problemen med de här större vraken som bär på olja och kemikalier och dessutom har laster som är ett miljöproblem.

Det vi diskuterar lite mer specifikt i den här interpellationsdebatten rör mindre miljöproblem. Det är trots allt ofta mindre fritidsbåtar, små fiskebåtar eller liknande som i sig kanske inte bär på så mycket miljöskadligt men som skräpar ned och som naturligtvis när de bryts ned blir till mikroplaster och andra miljöproblem vad det lider.

Jag tycker att det är utmärkt att Miljömålsberedningen arbetar med ett brett havsmiljöuppdrag, men vi får liksom inte förvilla oss i det stora arbetet och glömma bort de konkreta, lite mindre problemen. Miljömålsberedningen är trots allt tillsatt för att fokusera på de stora, långsiktiga miljöutmaningarna som kräver att vi kommer överens, gärna brett över parti- och blockgränser, och som ger en inriktning för politiken.

Detta är ett mer, om uttrycket tillåts, hands-on miljöproblem, där vi saknar verktyg i lagstiftningen. Därför kommer jag att fortsätta att vara en liten nagel i ögat på miljöministern så att det händer någonting på departementet. Jag vill inte behöva stå här om tre fyra år och fråga miljöministerns efterträdare varför ingenting har hänt och varför förslaget fortfarande är strandat.

Jag hoppas verkligen att juristerna på Miljödepartementet kan reda ut hur det förhåller sig med Nairobi konventionen och återkomma med ett skarpt förslag så att kommuner, markägare, småbåtshamnssinnehavare, lokalbefolkning och andra som upplever det här problemet känner att det äntligen händer någonting. Jag vet nämligen att väldigt många uppfattar en stor nonchalans. Ingenting har hänt på tio år. Nu måste det hända.

Tack för debatten!

Anf. 14 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP):

Herr ålderspresident! Tack återigen, Johan Hultberg, för intresset för en fråga som jag delar engagemanget i! Regeringen avser att gå vidare just med att se hur vi kompletterar de åtgärder som behöver göras i förhållande till Nairobi konventionen. Vi behöver fortsätta att väga de förslag som har kommit från våra myndigheter.

Det var ju också så att alliansregeringen remitterade sitt förslag, men sedan gick man aldrig vidare med det. I budgetpropositionen för 2012 anser regeringen Reinfeldt ”inte att det är klarlagt att kostnaderna med införandet och upprätthållandet av ett register överväger nyttan med det”.

Det här är kanske något man bör titta på igen. Även om de allra flesta som äger en båt älskar havet och verkligen vill värna om vår gemensamma natur finns det, precis som Johan Hultberg sa, rötägg som bara släpper sin båt vind för våg eller lämnar den. Det kan i och för sig också hända att någon avlider och det faller i glömska.

Det finns även i dag ett ansvar hos ägaren av en båt. Oavsett om man har en liten skylt med vem som äger båten eller inte är det denna som har det juridiska ansvaret, och tills vi har kunnat gå vidare i den här frågan vill jag verkligen från riksdagens talarstol understryka detta ansvar. Ingen ska tro att det är okej att bara släppa sin båt vind för våg och låta någon annan ta det ansvaret.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Prot. 2020/21:52
11 december

Svar på
interpellationer

§ 8 Svar på interpellationerna 2020/21:137 och 140 om det utökade blyförbudet i EU

Anf. 15 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP):

Herr ålderspresident! Marlène Lund Kopparklint har frågat mig hur jag ämnar verka för att motarbeta ett utökat blyförbud som i praktiken innebär jaktförbud med blyhagel för landets jägare samt hur jag ämnar verka för att underlätta för landets jägare och sportskyttar i deras utövande av sport och jakt.

Sten Bergheden har frågat mig om jag kommer att göra något för att motarbeta det nya beslutet, som mer eller mindre innebär ett förbud mot användning av bly i ammunition.

Herr ålderspresident! Vid en omröstning i Reachkommittén i september röstade en stor majoritet av EU:s medlemsländer för ett förbud mot blyammunition i våtmark. Förbudet liknar det förbud som redan finns i Sverige. Det innebär alltså inte ett totalförbud för jakt.

Efter att Reachkommittén har röstat om ett förslag är gången den att Europeiska kommissionen presenterar förslaget för Europaparlamentet och rådet, som, om de anser att kommissionen gått utöver sina befogenheter, kan invända mot beslutet.

Vid avstämning med riksdagen i förra veckan framförde en majoritet i EU-nämnden att Sverige skulle rösta nej till antagande av förbudet i rådet, vilket också skedde. För att rådet ska invända mot förbudet krävs dock en kvalificerad majoritet. En sådan majoritet uppnåddes inte.

Herr ålderspresident! Reach är ett harmoniserande regelverk på kemikalieområdet och är direkt gällande i medlemsstaterna. Syftet är att skydda människors hälsa och miljön samt att främja den inre marknaden genom att se till att samma regler gäller i hela EU. Medlemsländerna har mycket små möjligheter, eller i vissa fall inga möjligheter alls, att införa nationella regler på området. Subsidiaritetsprincipen beaktades när Reach beslutades, och EU-lagstiftaren konstaterade då att förordningen är förenlig med subsidiaritetsprincipen. Genom Reach har medlemsstaterna överlåtit till kommissionen att fatta beslut om denna typ av förbud.

Förbud enligt Reach fattas av kommissionen med stöd av en kommitté, den så kallade Reachkommittén. Medlemsstaterna är representerade i kommittén, och kommitténs beslut fattas genom en omröstning där medlemsstaterna deltar. Ett förbud förutsätter ett gediget vetenskapligt underlag kring ämnets skadliga effekter på människors hälsa och miljön. Det måste också visas att det finns alternativa ämnen eller metoder som kan användas i stället.

Bly är inte vilket ämne som helst – det är ett av de allra farligaste ämnen som mänskligheten känner till, både för människors hälsa och för miljön. Bly påverkar nervsystemet och hjärnans utveckling och leder till lägre intelligens, och det är särskilt skadligt för ofödda barn och under de första levnadsåren. Effekterna uppstår redan vid extremt låga doser, och *all* exponering, hur liten den än är, bedöms leda till skadliga effekter.

Endast en mycket liten andel avlossat blyhagel träffar målet. Resten av haglet sprids i miljön. Ungefär 5 000 ton blyhagel sprids i EU:s våtmarker varje år, och detta beräknas leda till att cirka 1 miljon sjöfåglar dör genom blyförgiftning. För en liten fågel kan ett enda hagel vara dödligt. Även människor som äter sjöfågel som skjutits med blyhagel kan komma att utsättas för bly.

EU-förbudet använder definitionen av våtmark från den internationella Ramsarkonventionen, vilket är den enda överenskomna enhetliga definition av våtmark som finns. Jag vill uppmärksamma kammaren på att Sverige är part i konventionen och alltså ställt sig bakom denna definition. Att i princip hela Sverige består av våtmark enligt denna definition är en missuppfattning. Naturvårdsverket bedömer att 20 procent av Sveriges yta skulle kunna definieras som våtmark enligt Ramsars definition.

Det förbud som Reachkommittén röstade för innebär att det är förbjudet att bära med sig blyammunition vid jakt i våtmark. Skälet för den regleringen är att förbudet annars inte blir tillsynsbart. Förbudet innebär inte ett slut för jakt i våtmark utan endast att jägarna måste gå över till annan ammunition. Det finns i dag fullt fungerande alternativ till blyammunition på EU:s marknad. I de allra flesta fall kommer det också att vara möjligt att använda samma vapen.

Min bedömning är att det förbud som, trots Sveriges invändning i rådet, kommer att genomföras hotar varken jakt eller sportskytte. Men den som ska jaga i våtmark kommer att behöva använda en ammunition utan bly. Det kommer att vara bra för miljön och i förlängningen även för människors hälsa.

Anf. 16 MARLÉNE LUND KOPPARKLINT (M):

Herr ålderspresident! EU:s ministerråd har, som väntat, nu godkänt EU-kommissionens förslag till blyhagelförbud i våtmarker. Sverige röstade nej efter ett majoritetsbeslut i EU-nämnden veckan innan. Det var ett beslut som gjorde att regeringen fick backa från sin tidigare ja-linje. Detta förbud kommer att träda i kraft två år efter det att förordningen publicerats. Om Sverige däremot skulle välja att införa ett totalförbud mot allt blyhagel blir det en övergångsperiod om 36 månader.

Herr ålderspresident! Det positiva i detta är, precis som statsrådet också svarat, att kommissionen öppnat för att medlemsländer skulle kunna göra nationella definitioner av vad som är våtmark. Då är ju frågan avgjord eftersom Sverige redan i dag har ett förbud mot blyhagel vid jakt på våtmarker eller vid jakt över grunda delar av öppet hav för att minska förekomsten av bly i miljön.

Herr ålderspresident! Blyförbudet har tidigare utretts noggrant på vetenskaplig grund, och man har kommit fram till att det är motiverat i riktiga våtmarker. Det är ett bra och väl motiverat befintligt förbud utifrån ett miljöperspektiv.

Efter att regeringen också fått ett tydligt besked från EU-nämnden om var vi står i frågan förutsätter jag att Sverige utgår från den definition av våtmark som vi i dag redan har.

Herr ålderspresident! Jag önskar så att det blir så, men jag tycker ändå att det finns vissa frågetecken som jag gärna skulle vilja reda ut i denna debatt. Det låter faktiskt lite underligt att man först tar ett beslut att definiera superstrikt men sedan låter alla länder bestämma själva ändå. Vad var då meningen med beslutet – särskilt när 24 länder, Sverige inräknat, redan har ett blyhagelförbud över våtmark?

Herr ålderspresident! I frågan om oskuldspresumtionen vill EU införa en omvänd bevisbörda för den som innehar blyhagelpatroner i våtmarker, det vill säga att man ska anses skyldig tills man själv bevisat motsatsen. En jägare som ertappas med ett blyhagelskott i fickan skulle alltså anses skyldig tills motsatsen bevisats, vilket är tvärt emot vår grundläggande rättsliga princip om oskuldspresumtion. Inte heller kommer det att göras undantag för sportskyttet. En sportskytt med blyhagel skulle kunna bli dömd för jaktbrott, trots att en person med hagelvapen på målskyttelicens inte får jaga med detta vapen. Det är ett brott som troligtvis skulle innebära att sportskytten blir av med sina vapenlicenser. Hur ska detta hanteras av regeringen mot bakgrund av de grundläggande reglerna i Sverige om att man är oskyldig tills motsatsen bevisas?

Herr ålderspresident! Sedan gick statsrådet in på att bly inte är vilket ämne som helst utan ett av de allra farligaste ämnen som mänskligheten känner till mot människors hälsa och miljö. Jag vet det. Självklart är bly ett livsfarligt ämne, men här får vi väl ändå skilja på biotillgängligt bly och metalliskt bly, som faktiskt är det vi bör prata om i denna debatt – och då är blyoxid oerhört stabilt. Annars måste statsrådet och regeringen omedelbart låta gräva upp alla gamla telefonledningar som är blyisolerade. Det rör sig om sisådär 200 000 ton bly som ligger nedgrävt i svensk mark, hyfsat nära ytan. Oftast ligger kablarna på cirka 60 centimeters djup. Fast det kanske inte är nödvändigt eftersom Naturvårdsverket utredde frågan i en rapport för 13 år sedan där man drog följande slutsats: Helt klart frigörs icke försumbara mängder bly från ett stort lager. Spridningen i mark är dock starkt begränsad, vilket bör ge en liten påverkan på miljön.

Anf. 17 STEN BERGHEDEN (M):

Herr ålderspresident! Jag tackar ministern för svaret, även om svaret andas mycket att det här inte är regeringens fel utan att det är EU som har kommit fram till att så ska det vara.

Både Miljöpartiet och Socialdemokraterna har aktivt drivit en linje i EU att utöka förbudet av användningen av blyammunition. Sveriges linje har, med stor majoritet, varit att inte utvidga förbudet. Det var också den linjen regeringen tvingades hålla vid den senaste omröstningen i ministerrådet.

Det är absolut inte bra när regeringen först driver en viss linje i de samtal som förs och överläggningar som sker i EU. Självklart borde regeringen tidigt ha stämt av med riksdagen, och redan då inrättat sig efter riksdagens vilja, om vilken linje man borde ha drivit i samtalen med EU. Man överlämnar all makt i dessa ärenden till Reach. Det är helt orimligt, oavsett när dessa beslut fattades. Reachs inflytande behöver omprövas. Det är precis sådana beslut som gör att människor tappar förtroendet för EU och vill

Prot. 2020/21:52
11 december

Svar på
interpellationer

lämna EU. Detta är inte bra eftersom vi behöver EU. Då ska man inte missbruka EU:s arbete.

Herr ålderspresident! Trots att Sverige har ett fungerande system i dag och mer rimliga restriktioner för våra våtmarker är det alltså uppenbart att regeringen driver andra linjer i EU i hopp om att de hårdare reglerna sedan ska tvinga Sverige att skärpa kraven ytterligare. Man försöker alltså via EU köra över Sverige i frågorna.

Sverige har redan i dag restriktioner som fungerar. Vad är det som inte fungerar i dagens restriktioner, ministern? På vilka grunder och vilka utredningar bygger ni socialdemokrater och miljöpartister era beslut? Var är utvärderingen som visar att Sveriges redan restriktiva hållning i blyfrågan inte räcker här i Sverige? Man bör gå vidare och utreda vilka problem som finns innan man höftar iväg till EU på lösa grunder.

Herr ålderspresident! Regeringen skulle självklart ha påpekat redan från början att det finns bra restriktioner i Sverige som fungerar, men i stället intar ni en position tvärt emot en majoritets vilja i Sverige. Miljöpartiet och Socialdemokraterna har skadat landets jägare och skyttar på helt ovetenskapliga grunder, gjort det kriminellt att ha hagelpatroner i fickan på vissa platser, försvårat för jägare och skyttar att träna och tävla, att skjuta upp för jägarexamen och delta i tävlingar samt gjort det omöjligt att använda vissa hagelbössor. Det är svårt att delta i de jaktstigar som finns i dag.

Än allvarigare är den misstro ni har mot Sveriges jägare, ministern. Om en jägare eller skytt har en hagelpatron i sin jaktrock och på väg ut till markerna eller skyttebanan passerar en våtmark gör sig jägaren eller skytten alltså skyldig till ett jaktbrott. Då riskeras licensen. Vad tror ni egentligen om Sveriges jägare och skyttar – tror ni att de smyger omkring och försöker begå brott genom att använda blyhagel i våtmarkerna? Jag kan lova ministern att varken jägare eller skyttar tar den risken, för de är rädda om både sin heder och sina licenser. Jag förstår inte att regeringen kan gå med på ett så här dåligt förslag som riskerar att göra jägare och skyttar till lagbrytare utan att viljan till det ens finns hos dem.

Herr ålderspresident! Jag har några frågor. Vilka utredningar pekar på att Sveriges redan hårda skydd av våtmarker inte räcker? Begår de som passerar en våtmark med blyhagelpatroner i rockfickan ett brott, enligt ministern? Vem ska utföra kontrollerna? Ska alla visiteras på våtmarker, eller gäller det bara jägare och skyttar?

Anf. 18 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP):

Herr ålderspresident! Jag tackar ledamöterna för att vi har den här debatten.

Jag är djupt bekymrad över att Moderaterna uttrycker så stora tvivel kring Reachförordningen. Det är en förordning som Sverige har varit mycket aktivt i att få på plats på EU-nivå, och den är en av de stora framgångarna i EU-samarbetet. Den har gjort det möjligt att fasa ut mängder av väldigt farliga och miljöfarliga kemikalier. Vi har till exempel möjlighet att gruppvis förbjuda PFAS, kemikalier som ger fosterskador.

Jag vill påminna Moderaterna om att vi har en öppen inre marknad, och det är utifrån det perspektivet detta är bra. Svenska gravida kvinnor ska inte utsättas för farliga kemikalier när de köper varor som saluförs på den öppna europeiska marknaden. Man ska inte utsättas för sådana risker.

Vi lever ju i en öppen värld – inte sant, kära ledamöter från Moderaterna? Det brukar ni normalt sett försvara. Vad det innebär att vi har en gemensam Reachförordning och en lagstiftning är att vi har gett kompetensen till EU-kommissionen att, med sin vetenskapliga kommitté, noggrant utreda vilka ämnen som ska begränsas – eller förbjudas, när det finns alternativ.

När det gäller blyhagel finns det alternativ. Det finns stål, och det finns vismut. De flesta alternativ duger för de vapen som finns. Det är inte så att *jag* gör den bedömningen, Marlène Lund Kopparklint, utan det är EU:s egen vetenskapliga kommitté, som verkligen har utrett detta. Sedan finns det bly i annan infrastruktur och ute i naturen, men två fel gör inte ett rätt. Här har man gjort den bedömningen att blyhagel i våtmarker inte är bra, och vad jag förstår delar vi den farhågan.

När det gäller Reachförordningen vill jag verkligen understryka att det inte är så att medlemsländerna nu ska ha åsikter om att detta ska vara en egen lagstiftning på olika medlemsländers nivåer. Om Sverige skulle skjuta ned det här förslaget skulle det innebära att andra medlemsländer inte kan införa nationella förbud, för detta regleras gemensamt av EU. Jag hoppas att Moderaterna kommer ihåg det och att man kommer ihåg hela den process som föranledde att vi faktiskt har en gemensam kemikalielagstiftning på EU-nivå. Det är oerhört viktigt.

Det Marlène Lund Kopparklint framför kring att man kan ha en nationell definition stämmer inte. Det är i stället kommissionens förslag som gäller, och det baseras på Ramsarkonventionen. Våtmarker definieras där som vegetationstäckt område där vattenytan är nära under, i nivå med eller nära över markytan och där vattennivån tillåts variera med de naturliga säsongsvariationerna. Detta är alltså enligt Ramsarkonventionen, som vi har skrivit under. De kraftigt överdrivna påståenden som har kommit om att hela Sverige täcks in stämmer inte heller. Naturvårdsverket bedömer att det gäller 20 procent.

Sten Bergheden frågar om jag tror att man smyger omkring och vill vara kriminell. Absolut inte! Däremot är tillsynen av förbudet i praktiken omöjlig, men det är upp till var och en att leva upp till det.

Anf. 19 MARLÈNE LUND KOPPARKLINT (M):

Herr ålderspresident! Nu tror jag att statsrådet försöker förvrida detta lite. Vi i Moderaterna är inte emot Reach. Vi är inte emot deras arbete mot farliga kemikalier, men det är ju inte det den här debatten handlar om. Jag tycker att vi återgår till det den handlar om.

Jag ställer mig frågande till hur statsrådet i ena andetaget kan stå och tala om hur farligt bly är för nyfödda barn – det är det, om barnet får i sig det – och i nästa andetag tala om att en mycket liten andel avlossat blyhagel träffar målet och att resten av haglet sprids i miljön. Det är ju inte så att dessa hagel flyger rätt in på BB och hamnar i munnen på nyfödda bebisar. Det är dock den bild man skulle kunna få när man lyssnar på statsrådet, och jag tycker verkligen inte att vi ska sprida sådan onödigt rädsla hos nyblivna föräldrar.

Herr ålderspresident! Jag vill även ta upp det här med fåglarna. 5 000 ton blyhagel sprids i EU:s våtmarker varje år, och detta beräknas leda till att cirka 1 miljon sjöfåglar dör genom blyförgiftning. Det är dock välkänt att blyförgiftning kan uppstå när exempelvis änder får i sig blyhagel tillsammans med det smågrus de behöver för att bryta ned födan, och det är

just därför 24 länder i EU – bland dem Sverige – redan har implementerat ett förbud mot användning av blyhagel vid grund våtmark. Eftersom det enbart är ett fåtal länder som inte har något blyförbud är detta ett relativt litet problem, som man bäst löser genom att från Sveriges och andra länders sida lobba mot de länderna.

Herr ålderspresident! Precis som statsrådet värnar jag fåglar, men jag inser också att jag inte kan exempelvis föreslå ett utgångsförbud för tamkatter bara för att det finns olika beräkningar som visar att 13 miljoner fåglar tas av katter varje år i Sverige. Bland annat Naturskyddsföreningen hänvisar till de beräkningarna. Det är ett stort antal, kan tyckas, men då räknar man på att det finns drygt 1,4 miljoner katter i Sverige. Det finns också en brittisk studie som publicerats i den vetenskapliga tidskriften *Nature*, och enligt den tar varje utekatt i genomsnitt tolv fåglar per år. Enligt tidningen *Forskning & Framstegs* genomgång på området utrotar katter årligen 60 arter av fåglar och andra ryggradsdjur i världen. Om statsrådet verkligen värnade fåglar så mycket kanske hon alltså borde införa utgångsförbud för tamkatter i stället för att diskutera blyhagelförbud, herr ålderspresident.

Hur menade statsrådet egentligen när hon gjorde kopplingen med spridda blyhagel som missat målet och att nyfödda barn kan få skador? Jag undrar särskilt med tanke på Naturvårdsverkets rapport, som jag nämnde, där man drog slutsatsen att spridningen av bly i marken är starkt begränsad och bör ge liten påverkan på miljön. De miljoner fåglar som dör på grund av Sveriges 1,4 miljoner tamkatter är ändå tolv gånger fler än alla de sjöfåglar som dör genom blyförgiftning i alla våtmarker i hela EU, herr ålderspresident. Jag köper läget med tamkatterna – jag gillar katter – även om jag tycker att det är beklämmande när jag tänker på det. Men jag undrar hur statsrådet tänker kring detta faktum. Jag vill inte förbjuda katter att gå ute, men jag undrar ju vilka steg den här regeringen kommer att ta nästa gång den ska driva frågor.

Jag stannar vid de två frågeställningarna.

Anf. 20 STEN BERGHEDEN (M):

Herr ålderspresident! Det är uppenbart att det inflytande som regeringen ska ha i Reachkommittén inte har använts för att värna Sveriges intressen. Man har i stället drivit en annan linje i den delen, vilket sedan resulterade i detta beslut. Sverige har i dag bra förordningar och restriktioner när det gäller våtmarkerna, och de fungerar bra. Det hade självklart varit bra om fler i EU hade gjort som Sverige i de här frågorna, men vi behöver faktiskt inte gå längre.

Herr ålderspresident! Vem har regeringen tänkt ska sitta på vakt vid våtmarkerna och kontrollera detta? Vem ska visitera alla fritidsmänniskor, jägare och skyttar som passerar? Är det polisen? Är det förbjudet att ha ammunition i fickan måste man väl visitera alla som vistas i våtmarker; det kan ju vara så att någon av någon anledning har en hagelpatron i fickan. Eller kommer ni att skilja på folk och folk i de här kontrollerna?

Den här regeringen är tydligen beredd att avsätta polis- och kontrollresurser för att visitera jägare och skyttar samtidigt som gängkriminella skjuter på öppen gata i våra städer. Är det inte dags att börja ta tag i de verkliga problemen och se till att plocka bort den olagliga ammunitionen och vapnen från våra gator och torg? Den här regeringen, Socialdemokraterna och

Miljöpartiet, är dock tydligen beredd att avsätta polisiära resurser till att visitera jägare och skyttar. Ni som lyssnar hör ju själva hur dumt detta är.

Herr ålderspresident! Jag vill upprepa de frågor som jag inte fick svar på; att kunna ställa frågor till ministern är grunden för en interpellation.

Vilka utredningar pekar på att Sveriges redan hårda skydd av våtmarker inte räcker? Begår, enligt ministern, de som passerar våtmark med blyhagelpatroner i fickan ett brott? Vem ska utföra kontrollerna? Ska alla visiteras i våtmarkerna, eller är det bara jägare och skyttar? Varför lyssnade inte regeringen in Sveriges riksdag innan man förhandlade bort vårt mandat och vårt inflytande i frågan i EU?

Herr ålderspresident! Vissa företrädare för Miljöpartiet brukar försöka påpeka att de visst gillar jägare och att de tycker att viltkött är både bra och klimatsmart. Samtidigt driver partiet en linje som förbjuder ammunitionen. Jag kan avslöja för ministern att klimatsmart viltkött eller skötsel av våra viltstammar är omöjligt om man nu försöker att förbjuda ammunitionen för jägare i Sverige.

Men nu är det ju faktiskt så att beslutet har givit varje land en möjlighet att självt klassificera in sina våtmarker, vilket innebär att det inte är 20 procent av Sveriges yta som ska vara våtmark, som ministern sa i svaret, utan en betydligt lägre siffra. Denna fråga äger ju Sverige självt att avgöra. Den klassificeringen kan då inte Naturvårdsverket göra efter Ramsars definitioner, utan den ska göras efter riksdagens beslut. När nu Sverige självt kan avgöra detta är det självklart att frågan behöver komma till riksdagens kännedom och beslutas om av riksdagen – inte bara av regeringen och Naturvårdsverket. Jag utgår nu ifrån att riksdagen får vara med i denna utformning.

Herr ålderspresident! Jag vill fråga ministern: Kommer riksdagen att få vara med när man definierar vilka våtmarker som ska ingå i detta, eller tänker regeringen själv tillsammans med Naturvårdsverket klassificera in detta?

Anf. 21 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP):

Herr ålderspresident! Sten Bergheden ifrågasätter inte bara att vi har kommit överens på EU-nivå om Reachförordningen, utan han ifrågasätter tydligen också att vi har ratificerat Ramsarkonventionen och att vi har ratificerat konventionen om flyttfåglar, som kräver av medlemsländerna att de ska begränsa blyhagel i våtmarker. Detta är också skälet till att Sverige införde ett sådant förbud 2002.

Det är inte riksdagen som ska besluta om vetenskapliga kriterier för våtmarker. Det är inte detta vi har skrivit under på i dessa konventioner. Det var inte detta vi gick in i när vi gick med i Europeiska unionen eller när vi beslutade om ett helt genomgripande och väldigt effektivt och bra ramverk för begränsning av miljöskadliga kemikalier i Reachförordningen. Det är ett väldigt intressant synsätt som Moderaterna ger uttryck för här – att riksdagen ska besluta om vetenskapliga kriterier och att vi ska släppa och gå vid sidan om förordningar som är viktiga för människors hälsa och för den öppna inre marknaden i Europeiska unionen.

Jag går vidare till frågorna. Ska det sitta poliser i varenda buske? Apropos det förbud som ledamoten är så ytterst nöjd med, som vi har haft sedan 2002, har det inte suttit poliser i varje buske – inte en enda person har åtalats för att ha använt blyhagel i våtmarker. Likväl är det ett förbud, och

likväl är det upp till var och en att leva upp till detta förbud. Det måste ju gälla även fortsättningsvis.

Marléne Lund Kopparklint tycker att det är kraftigt överdrivet att säga att 5 000 ton blyhagel hamnar i spädbarns munnar på BB för att de inte träffar målet. Jag vill understryka att bly är oerhört giftigt vid extremt låga koncentrationer. Det har inte varit möjligt att hitta en lägsta tröskel för effekter, och det antas därför att varenda molekyl som människor eller djur utsätts för kan ge skadliga effekter. Bly ger effekter på nervsystemet, vilket för fåglar kan innebära att de inte kan hitta föda – de blir förvirrade. De kan heller inte fortplanta sig. Ett enda hagel är dödligt för en liten fågel.

Haglet sprids också i naturen. Det ligger kvar i marker och på sjöbottnar; det kan förgifta sjöfåglar under mycket lång tid. Också rovdjur och asätare kan bli förgiftade när de i sin tur äter förgiftade fåglar. Detta kommer in i ekosystemet. Det kan förstås vara så att en gravid kvinna, eller en kvinna i fertil ålder, på en fin restaurang äter ett andbröst som har förorenats av blyhagel; det är fullt möjligt.

Detta är inte en risk vi behöver ta, för det finns alternativ till blyhagel. Det går att använda stålhagel eller vismut, och då ska vi göra det – det är substitutionsprincipen. Den principen är vi överens om; det har vi tidigare alltid varit överens om.

Jag måste kraftigt invända mot dessa oerhörda överdrifter gällande vad den gemensamma Reachförordningen och detta förbud skulle innebära för Sverige och för svenska jägare. Vi bedömer att detta är ett fullt rimligt förbud som det har fattats beslut om utifrån vetenskapliga kriterier.

Anf. 22 MARLÉNE LUND KOPPARKLINT (M):

Herr ålderspresident! Jag noterar att statsrådet fortsätter på den inslagna banan med att förvrida det jag säger. Jag tänker då på detta med barn och farligheten med bly, för det var inte riktigt så jag sa. Jag går dock tillbaka till den debatt vi hade tidigare, för jag tycker att vi ska hålla oss till de saker som jag faktiskt har sagt och det som denna debatt handlar om.

I stället för att bära på alla de frågetecken och orosmoln som jag tillsammans med många jägare och sportskyttar bär på vill jag känna mig trygg i att det faktiskt blir som statsrådet stått här och sagt, nämligen att detta beslut inte på något sätt kommer att hota jakten och sportskyttet i Sverige. Men sedan säger statsrådet att man ska använda annan ammunition än bly. Då blir det problematiskt, för många jägare har äldre vapen som inte kan ta den ammunitionen.

Det är faktiskt så att Sverige redan har en fungerande lagstiftning. Vi har heller inte sett några negativa effekter på miljön av den här spridningen. Regeringen behöver därför göra allt som står i dess makt för att motverka sådana här katastrofala förslag, som skulle försvåra de viktiga uppgifter som Sveriges jägare och sportskyttar utför. Det finns över 600 000 vapenägare i Sverige som jagar och utövar sportskytte i olika former.

Herr ålderspresident! Jag har en önskan till statsrådet. Så här nära julen vore det en fin julklapp om statsrådet här från talarstolen kunde garantera mig, Sten Bergheden och landets jägare och sportskyttar att det inte längre finns skäl till oro, att alla jägare med gamla vapen kan känna sig lugna med att ingenting kommer att ändras och att i princip hela Sverige, trots EU:s beslut, inte kommer att klassificeras som våtmark – ej heller artifici-

ellt anlagda, flytande, statiska eller tillfälliga våtmarker som bildats av snö eller regn. Skulle statsrådet kunna garantera det?

Jag får önska alla en god jul.

Prot. 2020/21:52
11 december

*Svar på
interpellationer*

Anf. 23 STEN BERGHEDEN (M):

Herr ålderspresident! Jag konstaterar att jag ännu inte har fått svar på min första fråga, men ministern har ju fortfarande möjlighet att svara på den. Frågan är: Vilka utredningar pekar på att Sveriges redan hårda skydd av våtmarker inte räcker för Sverige? Vilka utredningar har regeringen byggt den ståndpunkten på när man nu har gått vidare och drivit en linje om hårdare restriktioner?

Herr ålderspresident! Detta är absolut en så viktig fråga att den borde underställas riksdagen för att diskutera hur vi går vidare och klassificerar in de våtmarker i Sverige som ska ingå i detta. Det vore väl rimligt med tanke på att det finns en stor majoritet i Sveriges riksdag som faktiskt har en helt avvikande mening mot den som regeringen har drivit tidigare i den här frågan. Jag utgår från att ministern tar med sig detta och överprövar frågan och stämmer av den med riksdagen innan man går vidare med den.

Sedan, herr ålderspresident, saknar jag också de analyser och utredningar som behöver göras av de alternativa metaller man tänker använda i stället för bly i de här områdena. De borde ligga till grund för utredningarna. I och med att man har sagt att det finns alternativ undrar jag var de utredningar finns som pekar på att de här alternativen är tillräckligt bra.

Herr ålderspresident! Avslutningsvis vill jag önska alla skaraborgare, jägare, skyttar, ministern, ålderspresidenten och talmanspresidiet en god jul och ett gott nytt år.

Anf. 24 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP):

Herr ålderspresident! Jag vill återigen understryka att Sverige tillhör Europeiska unionen. Vi har en helt harmoniserad lagstiftning när det gäller kemikalier, och den kallas för Reach. För den har Sverige drivit på även under borgerliga regeringar. Vi har varit väldigt stolta över den. Jag noterar med oro att Sten Bergheten säger att han gärna vill riva upp den. Det skulle få oerhört allvarliga hälsomässiga och miljömässiga konsekvenser för Sverige men även för Europa och hela den inre marknaden om man skulle göra så.

De utredningar som Sten Bergheten efterfrågar är utredningar på EU-nivå som har ett större perspektiv. Skulle vi säga att bly inte ska omfattas av Reach har vi ett stort problem. Då skulle vi visserligen kunna vara glada över vår egen lagstiftning, men vi skulle hindra andra medlemsländer från att införa motsvarande förbud. Det är viktigt att man som lagstiftare förstår den nivån och inte propagerar för helt felaktiga uppfattningar i den här frågan.

Att det ska sitta poliser i varje våtmark och hålla reda på det här i stället för att bekämpa gängkriminalitet tycker jag var en oerhört låg kommentar. I den mån jaktvapen kan komma på villovägar vill jag understryka att det är väldigt viktigt att man låser sina jaktskåp, vilket er partiledare kanske också kunde påminnas om.

När det gäller gamla vapen måste vi göra en modernisering utifrån den kunskap vi har. Bly har därför tagits bort från bensin. Man protesterade mot detta. Nu finns det alternativ till smörjmedel i bensin och diesel. Det finns alternativ att använda även för jaktvapen.

God jul!

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 9 Svar på interpellation 2020/21:159 om tillståndprocesser

Anf. 25 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Herr ålderspresident! Eric Palmqvist har frågat mig hur arbetet med att förenkla och förkorta tillståndprocesserna för gruv- och mineralnärings i enlighet med riksdagens tillkännagivande fortlöper samt på vilket sätt regeringen arbetar med tillståndprocessfrågorna, så att förutsättningarna för övrig industri också adresseras som en konsekvens av riksdagens tillkännagivande från 2019.

Herr ålderspresident! Svensk gruv- och mineralnärings har stor betydelse för Sverige som land, i det regionala och lokala perspektivet samt utanför Sveriges gränser. Det handlar om arbetstillfällen, välfärd och utveckling av ny teknik för en grön omställning samt om att ta hänsyn som tillförsäkrar en god och hälsosam miljö nationellt och globalt. Tillståndprocesserna på gruv- och mineralområdet regleras i både miljöbalken och minerallagen (1991:45).

Nyligen kunde bland annat det statliga bolaget LKAB presentera sin framtidsstrategi som innebär investeringar om 10–20 miljarder kronor per år i cirka 20 år. Under investeringsfasen beräknar bolaget att cirka 2 000–3 000 jobb kommer att skapas per år. Fullt utbyggd skulle omställningen leda till minskade utsläpp hos LKAB och dess kunder motsvarande två tredjedelar av Sveriges territoriella utsläpp.

Regeringen har tillsatt en utredning för att se över det nuvarande systemet för prövning enligt miljöbalken och lämna förslag på åtgärder för att uppnå en mer modern och effektiv miljöprövning. Syftet är att genom horisontella förändringar i miljöprövningen underlätta för miljö- och klimatförbättrande investeringar och åstadkomma snabbare och enklare prövningsprocesser samtidigt som ett bibehållet miljöskydd säkerställs. Utredningen ska särskilt fokusera på åtgärder som kan underlätta investeringar som bidrar till klimatomställningen eller innebär minskad miljöpåverkan. Utredningen ska lämna sitt betänkande i december 2021.

Regeringen har också gett Domstolsverket, länsstyrelserna och Naturvårdsverket i uppdrag att ta fram samlad statistik för miljöprövningen. Sådan statistik är viktig, inte minst för att följa utvecklingen av handläggningstider och identifiera lämpliga effektiviseringsåtgärder. Uppdraget ska redovisas senast den 12 maj 2021.

Under första halvåret 2021 kommer Klimaträttsutredningen (M 2019:05) med sitt delbetänkande avseende miljöbalken. Miljöbalken innehåller bland annat regelverk kring miljöprövning. Klimaträttsutredningen ska se över lagstiftningen i miljöbalken och hur den kan förändras så att det klimatpolitiska ramverket får genomslag.

Anf. 26 ERIC PALMQVIST (SD):

Herr ålderspresident! Jag vill inleda med att tacka näringsministern för svaret.

Det är bra att näringsministern i sitt svar påpekar att svensk gruv- och mineralnäring har stor betydelse för Sverige som land. Därom är vi helt eniga. Vi är också eniga om att den här frågan ytterst handlar om arbets-tillfällen, välfärd och utveckling av ny teknik – ny teknik som kan tillför-säkra oss alla en god och hälsosam miljö såväl nationellt som globalt.

Sverige har en lång tradition som gruvnation. Mycket av det välstånd som vi i dag tar för givet hade aldrig tillskapats om det inte varit för att våra förfäder lärde sig att hitta, utvinna och bearbeta våra naturresurser. Vi har mycket, kanske mer än vi riktigt förstår till vardags, att vara våra för-fäder tacksamma för.

Min tanke, eller förhoppning, är att framtida generationer ska känna samma tacksamhet gentemot oss för att vi valde att förvalta det arvet på ett ansvarsfullt sätt. Men då krävs det politisk beslutsamhet för att komma till rätta med de nyckfulla, oförutsägbara och evigt Kafkaliknande till-ståndsprocesser som sakta kväver de företag och initiativtagare som vill söka efter nya fyndigheter eller etablera nya gruvor.

Så här är det nämligen, herr ålderspresident: Näringsministern och jag har debatterat den här frågan tidigare, och i sak vill jag tro att vi delar synen på att frågan om tillståndsprocesserna är något som man behöver komma framåt med. Inte desto mindre tar det tid, alldeles för lång tid.

Visserligen har regeringen tillsatt en utredning för att se över det nu-varande systemet för prövning enligt miljöbalken i syfte att få förslag på åtgärder för att uppnå en mer modern och effektiv miljöprövning. Och vis-serligen har regeringen också gett Domstolsverket, länsstyrelserna och Na-turvårdsverket i uppdrag att ta fram en samlad statistik för miljöprövning-en för att kunna identifiera lämpliga effektiviseringsåtgärder. Men varför har det tagit så lång tid? Det här är ju en problematik som varit känd länge och en boll som regeringen borde ha satt i rullning för länge sedan.

Det finns i dag företag, herr ålderspresident, som har väntat i många år på besked i sina tillståndsprocesser. Det är företag som bara hoppas på att få dra igång verksamheter som snabbt skulle kunna förvandla små avflytt-ningskommuner till orter där det plötsligt finns massor av välavlönade ar-beten. Näringsministern kan säkert gissa sig till vilka etableringar jag åsyf-tar, men för att den här debatten inte ska handla om enskilda processer nämner jag inga namn. Jag konstaterar däremot att det handlar om proces-ser som landat på regeringens bord och där man nu blandat in bland annat FN:s organ Unesco i processen, vilket oroväckande nog knappast innebär att ett svar, oavsett vilket det blir, är att vänta inom en snar framtid.

Därför är min fråga till näringsministern: Kan ministern ge besked om hur lång tid han tycker att det är rimligt att tillståndsärenden som har ham-nat hos regeringen tillåts bli liggande innan beslut fattas?

Anf. 27 LARS HJÄLMERED (M):

Herr ålderspresident och statsrådet! Jag är glad över möjligheten att vara med i denna debatt om de viktiga gruv- och mineralnäringarna och de viktiga investeringar som sker inte minst i norra Sverige.

Tidigare i våras stod näringsministern på den stora gruvkonferensen i Kanada med öppna armar och sa: Välkomna att investera i Sverige! Det

Prot. 2020/21:52

11 december

*Svar på
interpellationer*

tycker jag var en bra signal. Problemet för näringsministern och regeringen är dock att han och regeringen inte kopplar detta till att göra nödvändiga reformer för att underlätta för svenska gruv- och mineralföretag.

Det oroande är att Sverige, som i grunden är ett bra land, har tappat i den så kallade gruvratingen där man jämför hur det är att bedriva denna typ av verksamhet i olika länder.

Det finns aktuella tillståndsärenden där företag som vill investera pengar. Till exempel har Kallak och Laver diskuterats mycket. Det är inte bara Moderaterna som framför synpunkter, utan ganska nyligen kunde riksdagens konstitutionsutskott konstatera att näringsministern och regeringen inte hade gjort en enda åtgärd i fråga om Kallakärendet under tre års tid och att detta har legat i praktiken färdigt på den tidigare näringsministern Mikael Dambergs bord och ända sedan efter valet, när det blev en ny regering, på Ibrahim Baylans bord.

Jag kan förstå att ärenden tar tid, men det skorrar om man står på gruvkonferenser i Kanada och säger "Välkommen att investera i Sverige!" och inte sopar framför egen dörr här hemma.

Jag tror att de flesta är överens om att om man kan expandera och öppna en gruva i Kallak eller om LKAB kan fullfölja sina tänkta projekt skulle det betyda ofantligt mycket för ekonomin och jobben regionalt och för Sverige som helhet.

Jag skulle säga att denna typ av gruvverksamhet är helt avgörande för den viktiga gröna omställningen. Det man plockar upp ur jorden, vare sig det är järn eller annat, är sådant som senare behövs för byggnation och för omställning, och det är viktigt att det fungerar.

För någon vecka sedan presenterade LKAB sina planer på att 20 miljarder kronor ska investeras varje år i 20 års tid. Det är ett imponerande projekt. De säger att för att klara denna omställning kommer det att krävas mycket el, ungefär motsvarande en tredjedel av det vi totalt använder i Sverige.

Ett av de största hoten mot deras viktiga projekt i Norrbotten är miljö-tillståndsprocesserna. Det tar lång tid och kostar mycket pengar. Det finns också en regulatorisk osäkerhet som innebär att de och andra som söker inte vet vad de måste göra för att leva upp till lagkraven och kunna få ett nödvändigt tillstånd. Det innebär att för dem och andra kan tillståndsprocesserna, givet att regeringen inte lägger fram förslag, göra att viktiga projekt skjuts på framtiden.

Herr ålderspresident! Vi talar inte bara om LKAB i Norrbotten. Det politiskt omhuldade Hybritprojektet är ett annat exempel. De har tänkt att bygga en försöksverksamhet i Oxelösund i den södra delen av landet. För att kunna göra det måste man ha en ny elledning i Mälardalen. Det kan ta bortåt tio år att få en sådan på plats, och de som kan något om detta konstaterar att risken är att tillståndsprocessen tar så lång tid att hela Hybritprojektet kan skjutas på framtiden.

Sammantaget handlar det, vare sig vi talar om flerbostadshus, gruvor eller andra verksamheter, om just miljö-tillståndsprocesserna.

Herr ålderspresident! Regeringen har tillsatt en utredning, men den tittar mer på mindre gruvärenden och gör inte de stora slagen som skulle kunna påverka för LKAB och andra. Det här säger inte bara Moderaterna, utan experter över lag inom gruv- och mineralbranschen konstaterar att det måste till fler åtgärder.

Min fråga till ministern är därför: Vad tänker han göra för att hindra att miljötillståndprocesserna stoppar viktiga ekonomiska projekt som främjar den gröna omställningen?

Prot. 2020/21:52
11 december

*Svar på
interpellationer*

Anf. 28 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Herr ålderspresident! Gruvnäringen är viktig, inte bara för Sverige. Inte minst i den omställning vi talar om kommer mycket metaller, inklusive särskilda jordartsmetaller, och mineraler att behövas, och Europeiska unionen, som vi ju tillhör, är en stor importör av dessa. Oavsett om man ska tillverka batterier för att elektrifiera eller satsa på förnybar energi behövs denna typ av metaller och mineraler.

Sverige har goda förutsättningar. Vi är en stor gruvnation och en av Europas största producenter av ett flertal metaller, och så kommer det att fortsätta vara.

Det hör väl oppositionen till att kritisera regeringen för den politik som förs, men man måste ändå se hur verkligheten ser ut. Och verkligheten är att vi ser stora investeringar i svensk gruvindustri och att det, trots att bilden för delar av vårt näringsliv är ganska nattsvar sedan i våras när pandemin slog till, går hyfsat bra för den svenska gruvindustrin. Det är bra, och så ska vi fortsätta att jobba för att se till att det blir så också framåt.

Jag är glad över att det bolag som jag har förmånen att förvalta på Näringsdepartementet å skattebetalarnas vägnar har en offensiv agenda, vilket både jag själv och interpellanten tagit upp.

Är då allt frid och fröjd? Nej, givetvis inte. Vi måste hela tiden titta framåt. Tillståndprocessen är ett problem, och därför har vi tillsatt en utredning som ska titta på hur man utan att tumma på grundläggande värden som rent vatten och bra miljö tar hänsyn till människors vilja. Även fastighetsägare, ursprungsbefolkning och andra ska ju ha ett ord med i laget. Det gäller att hitta en balans som innebär att våra företag kan mötas av en både effektivare och mer förutsägbart process än dagens.

Till skillnad från interpellanten upplever jag att de allra flesta företag i gruvbranschen tycker att det är rimligt med ganska tuffa miljökrav och att de inte vill förstöra eller förorena på det sätt som vi ser i många andra delar av världen. På det sättet är svensk gruvindustri en förebild både här och utomlands.

Herr ålderspresident! Jag tror att vi i sak är hyfsat överens. Men jag vet att i opposition är saker och ting enkla, och det är en av fördelarna med att vara i opposition. Jag har själv suttit åtta år i opposition och vet vad det innebär.

Vi är överens om att lagstiftningen behöver ses över ytterligare. Men låt oss inte låtsas att det här är enkelt, för det är det inte. Det är många intressen som ska samsas och balanseras mot varandra. Ibland inbegriper det också våra internationella åtaganden, ibland i Europeiska unionen, ibland i FN. Vi har sett exempel på detta bara den senaste veckan.

Herr ålderspresident! Vi är i en besvärlig tid. Jag hade gärna sett att vi hade kunnat komma fram ännu snabbare. Men vi är mitt i en pandemi, och mycket av Näringsdepartementets fokus under detta år har därför legat på att försöka mildra effekterna av pandemin och rädda delar av svenskt näringsliv.

Anf. 29 ERIC PALMQVIST (SD):

Herr ålderspresident! Jag tackar statsrådet.

Jag har full respekt för att Näringsdepartementet har haft fullt fokus på att mildra konsekvenserna av den pågående pandemin.

Jag tror inte att det finns något parti i kammaren som vill tumma på de grundläggande värdena. Det kan jag försäkra att inte heller vi vill.

Som Gällivarebo vill jag ta fasta på det näringsministern nämnde om LKAB i sitt interpellationssvar. Att statliga LKAB vill satsa uppemot 400 miljarder kronor under 20 år på min gamla arbetsplats i Vitåfors är fantastiska nyheter som skapar framtidstro. För så är det; gruvetableringar brukar skapa framtidstro, till och med de som initialt möts av motstånd.

När det talades om en gruva i Kaunisvaara utanför Pajala rusade huspriserna i Pajala i höjden, och det bolag som var först ut med att etablera sig där gick i konkurs. Då grät folk och manifesterade under parollen ”Rädda gruvan”. I dag vet vi att gruvan räddades och att fler än någonsin tidigare arbetar där.

Jag tänker, herr ålderspresident, att det säger något om hur illa det faktiskt är när statliga LKAB, som har en unik ställning i Sverige och som har en hög lokal acceptans för sin verksamhet, pekar ut tillståndprocesserna som ett av de största hoten mot att kunna genomföra en av de största industrisatsningarna i Sverige i modern tid.

Men nu vet vi alla att LKAB:s styrelseordförande inte är någon mindre än den tidigare socialdemokratiska statsministern Göran Persson, så för en gångs skull tog det mindre än ett dygn innan vår nuvarande statsminister – Göran Perssons tidigare partikamrat – uttalade sig i medierna om att man ska göra något åt tillståndprocesserna. Missförstå mig inte, herr ålderspresident, och inte statsrådet heller för den delen: Det är naturligtvis jättebra om statsministern har för avsikt att driva på i denna viktiga fråga, i alla fall om det gagnar *alla* företag, i alla processer, vilket jag tar för givet.

Likväl kan jag inte låta bli att förundras över det faktum att det i en marknadsekonomi som Sverige ändå är så illa att det ska behövas att en statlig aktör ryter ifrån, när näringslivet har flaggat för samma problematik i årtal. Är de arbetstillfällena som genereras inom statliga LKAB på något sätt viktigare än de som tillskapas av andra aktörer som bryter andra metaller och mineraler? Det givna svaret torde vara: Naturligtvis inte!

Även om LKAB:s satsning får anses som unik i sitt slag, i alla fall sett till ekonomisk storlek, är liknande satsningar faktiskt fullt möjliga på fler håll i landet, bara man vill – satsningar som skulle kunna säkerställa eller stärka Sveriges ställning som exportnation, satsningar som skulle kunna generera massor av arbetstillfällen, satsningar som skulle kunna trygga vårt behov av de sällsynta jordartsmetaller som är kritiska för att kunna genomföra den gröna omställning som inte minst Socialdemokraternas regeringskollegor inom Miljöpartiet skriker sig hesa om.

Alternativet som återstår är annars att vi gör oss i än högre grad beroende av import av råvaror från länder med en helt annan syn på markfrågor, miljöfrågor, mänskliga rättigheter och demokrati. Det är en utveckling som jag inte vill bidra till.

Därför, herr ålderspresident, önskar jag att statsrådet klargör för oss hur samarbetet mellan MP och S faktiskt går i denna fråga. Statsrådet svarar förvisso för hela regeringen, men att det ena partiet har en lite mer skeptisk syn på gruvor i allmänhet än det andra är väl inte någon statshem-

lighet. Frågan är om detta parti ges ett oproportionerligt stort inflytande över den bedrivna politiken.

Prot. 2020/21:52
11 december

Anf. 30 LARS HJÄLMERED (M):

Herr ålderspresident! Näringsministern säger att vi ska förhålla oss till verkligheten i detta, och det tycker jag att vi kan göra. Sanningen är den att gruv- och mineralbranschen har uttryckt rätt mycket kritik mot ministern och regeringen därför att man upplever att det inte har skett tillräckligt när det gäller att kapa och korta handläggningstiderna. Det har varit återkommande reportage i bland annat Dagens industri om detta, och det är omvittnat i branschen.

Likaledes är det en verklighet och ett faktum att Sverige dessvärre har tappat i den så kallade gruvrankningen eller gruvratingen. Vi upplevs som ett något sämre land i dag än tidigare, och det beklagar jag verkligen. Det är också en verklighet att ministern och regeringen har fått, får man nog anse, rätt förödande kritik från konstitutionsutskottet i ärendet om Kallak uppe i Jokkmokk. Där har näringsministern inte gjort en enda sak under tre års tid, och KU konstaterade att så kan en regering och ett regeringskansli inte jobba.

Ibrahim Baylan säger vidare att detta inte är enkelt. Nej, det tror jag att de flesta förstår, men folk ser nog att det är tillräckligt enkelt för att en ansvarig minister ändå ska göra någonting under en treårsperiod för att ta ett ärende vidare och inte dra det i långbänk, så som man har gjort med Kallak och Laver och som man riskerar att göra med andra viktiga industriella projekt.

Jag tycker att det är anmärkningsvärt att det är först när staten är involverad i form av LKAB eller Vattenfall, som i Hybritprojektet, som i grunden är väldigt positivt, eller när ministrarnas tidigare mentor är styrelseordförande i ett av bolagen som man börjar prata om vikten av det hela. Detta är ju ett generellt problem för näringslivet i stort, inte minst de viktiga gruv- och mineralnäringarna. Det handlar om att förkorta handläggningstiderna och öka tydligheten.

Lackmustestet och beviset, herr ålderspresident, för om näringsministern lyckas är om man återkommer med konkreta förslag som kan förkorta och kapa handläggningstiderna och om han och regeringen har förmåga att fatta beslut i viktiga ärenden som Kallak och Laver. Detta ligger framför oss.

Anf. 31 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Herr ålderspresident! Jag förstår att det är en del i oppositionens uppgift att granska regeringen och kanske också försöka ta partipolitiska poäng i akt och mening att försöka komma ur oppositionssituationen, men det blir lite ologiskt när en av ledamöterna kritiserar regeringen för att vi gör något i ett ärende och den andra ledamoten, från ett annat parti, kritiserar regeringen för att vi inte har gjort något. I det här fallet handlar det om ett enskilt ärende. Det är klart att det inte är så, herr ålderspresident. Jag har samtidigt förståelse för att det är frustrerande att vara i opposition och att man måste försöka ta partipolitiska poäng, men jag tror att i frågor där man i grund och botten är överens blir det bara onödigt.

Ja, vi har vidtagit åtgärder. Ja, vi har identifierat ett av de problem som vi har. Det är mot denna bakgrund som regeringen redan har tillsatt en

Svar på
interpellationer

utredning för att titta över miljöbalken för att möjliggöra för vår gruvindustri men också för vår industri i dess helhet att göra den omställning som är nödvändig.

Jag kan försäkra Eric Palmqvist om att det inte bara är miljöpartister som brinner av iver att göra något åt klimatproblemen. Det gör jag också. Jag gör det av flera skäl. Jag gör det naturligtvis därför att vi måste göra något åt detta. Vi kan inte låta denna utveckling, som innebär att vårt habitat och vår miljö och levnadsmiljö förstörs, fortgå. Jag gör det också av ett annat skäl, och det är att det blir alltmer uppenbart att klimatomställningen kommer att vara en kärna i vår konkurrenskraft framöver. Det är centralt för ett land som är och vill vara ett öppet land när det gäller handel och export.

Vi ser samtidigt, både i gruvindustrin – ett exempel som vi har haft flera gånger och återkommit till – och i andra delar av den svenska industrin, en omställningsvåg som just nu innebär stora investeringar som leder till tusentals och åter tusentals jobb. Det är ingen slump, herr ålderspresident, att arbetslösheten är som lägst i våra två nordliga län just nu. Så har det inte alltid varit – det vet jag av egen erfarenhet efter att ha bott länge i norra Sverige – men så är det.

Jag tror inte att vi ska hålla på och ställa omställning mot industrin. Jag tror att det är precis tvärtom: Industrin är på väg att ställa om, och jag tror att det i grund och botten är bra. Ett flertal företag tar upp det som ett problem, och det är mot denna bakgrund som vi tittar igenom det. Vi har bett en lagman att ta fram förslag, och vi kommer att fortsätta göra detta oavsett vem det är som för fram det.

Det falska narrativet och den falska berättelsen, herr ålderspresident – att det inte hände något förrän LKAB sa det – är inte riktigt sant. Vi tillsatte utredningen redan i somras. Jag själv och statsministern har vid ett flertal tillfällen sagt att vi behöver titta över inte bara lagstiftningen utan också tillämpningen. Hur gör vi för att balansera viktiga värden som miljö, människors rättigheter, fastighetsägares rättigheter och ursprungsbefolkningens rättigheter samtidigt som vi behöver ha en utveckling där vi är med och bidrar till omställningen, inte minst via gruvindustrin, och skapar jobb och ekonomisk tillväxt?

Herr ålderspresident! Jag ska avslutningsvis bara rätta Eric Palmqvist. Jag kan försäkra honom att Stefan Löfven och Göran Persson fortfarande är partivänner, eftersom det påstods att de var före detta partivänner.

Anf. 32 ERIC PALMQVIST (SD):

Herr ålderspresident! Tack, näringsministern!

Jag vurmar för svensk gruvindustri. Det är nog ingen hemlighet vid det här laget. Jag tycker att i princip alla logiska argumentet talar för att inta den positionen, oavsett om man har svensk ekonomi, arbetstillfällen, forskning, säkerhetspolitik, geopolitik eller miljö för ögonen.

Detta gäller i synnerhet om man ser på miljön ur ett större perspektiv och jämför, som man borde och ska göra, miljökonsekvenser här och miljökonsekvenser där – i det andra fjärran landet, där malmen annars kommer att brytas om inte vi gör det.

Här är det min övertygelse att vi ska ha högt ställda krav och vara bäst i klassen. Vi kan tillskansa oss konkurrensfördelar i en värld där allt fler

konsumenter är medvetna och gör medvetna val kring de produkter de köper.

Men oavsett om man som jag är positiv till svenska gruvor eller om man är av motsatt åsikt och är emot gruvor i allmänhet, eller en viss etablering i synnerhet, är de långa och oförutsägbara tillståndprocesserna i dag ett problem. För det är precis som statsrådet säger: Det finns konkurrerande intressen.

Herr ålderspresident! Oavsett om det finns företagare och folk som hoppas på arbetstillfällen i den ena vågskålen finns det också människor i den andra vågskålen som även de förtjänar svar. De förtjänar också att slippa att leva i limbo och ovisshet. Det är folk vars betesmark, skogsbruk eller åkrar kommer att påverkas. Det är folk som behöver veta om det är värt att göra nya investeringar eller om deras ägor kommer att tas i anspråk inom en snar framtid.

Därför, herr ålderspresident, anser jag att det är av yttersta vikt att av respekt för inte minst den lilla människan verkligen ta den här frågan på allvar och presentera förslag till åtgärder som tar oss närmare snabbare och effektivare tillståndprocesser utan att göra avkall på miljökonsekvenserna.

Anf. 33 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Herr ålderspresident! Det här är viktiga frågor. De är viktiga av många av de skäl som både jag själv och interpellanten har tagit upp. De är viktiga för vår ekonomi, och de är naturligtvis viktiga för att kunna bygga ett samhälle. Men de är också allt viktigare för den nödvändiga omställning vi behöver göra för att få till en mer hållbar utveckling än vad vi har haft tidigare.

Herr ålderspresident! Det är mot den bakgrunden vi jobbar med frågorna. Jag hade önskat att vi hade kunnat fokusera ännu mer på den här typen av frågor under det föregående året.

Lars Hjälmered tog upp mitt tal i Kanada på den stora gruvkonferensen i februari. Jag hade önskat att vi direkt därefter hade kunnat fortsätta att fokusera på både dessa och en del andra frågor. Men som bekant, herr ålderspresident, har nästan allt fokus behövt läggas på en global pandemi som har drabbat inte bara människoliv och hälsa utan också stora delar av vår ekonomi och vårt näringsliv.

Jag tror att vi har lagt fram ett dussintal extra ändringsbudgetar på ett sätt som ingen regering någonsin har gjort tidigare med hundratals miljarder i direkta stöd, i garantier och i krediter. Vi har gjort det därför att det har varit fullständigt nödvändigt, och vi kommer tyvärr att fortsätta att ha mycket fokus på detta med tanke på att vi inte är ur pandemin.

Parallellt med detta försöker vi – trots att Regeringskansliet är stort har vi ändå begränsade resurser – ändå att fortsätta att steg för steg beta av en del av de utmaningar vi har. Det är mot den bakgrunden vi tillsatte en utredning i somras, och jag ser fram emot att under nästa år också gå vidare och se till att kunna få fram mer förutsägbara processer än vad vi har i dag.

Herr ålderspresident! Jag önskar de ledamöter jag inte träffar, herr ålderspresidenten och personalen god jul och gott nytt år.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Prot. 2020/21:52
11 december

Svar på
interpellationer

§ 10 Svar på interpellation 2020/21:184 om det ökade antalet skjutningar i samhället

Anf. 34 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Herr ålderspresident! Thomas Morell har frågat mig om jag avser att vidta ytterligare åtgärder för att stoppa den ökande våldsspiralen gällande skjutningar i samhället och vilka åtgärder jag avser att vidta för att stärka skyddet för dem som arbetar och färdas i kollektivtrafiken.

Regeringen ser mycket allvarligt på det grova våldet med skjutvapen och har under de senaste åren vidtagit en lång rad åtgärder för att motverka denna utveckling. På det straffrättsliga området bedriver regeringen ett mycket aktivt arbete, och vi har även haft framgångsrika amnestier för vapen och explosiva varor.

Vi har genomfört ett flertal förändringar i lagstiftningen kring våldsbrott. Exempelvis har minimistraffen skärpts för bland annat grovt rån, grov misshandel, synnerligen grov misshandel, grovt olaga tvång, grovt olaga hot och grovt våld eller hot mot tjänsteman. Även straffet för mord har skärpts i syfte att livstidsstraffet ska kunna komma i fråga i betydligt större utsträckning än tidigare.

Regeringen har också förbättrat förutsättningarna för kamerabevakning. Flera brottsbekämpande myndigheter men även aktörer i kollektivtrafiken, butiker, köpcentrum och apotek kan i dag bedriva kamerabevakning utan tillstånd från Datainspektionen. Detta stärker möjligheterna att bekämpa brott och kan bidra till ökad trygghet.

Regeringens 34-punktsprogram mot gängkriminaliteten är ett mycket ambitiöst reformpaket på både kort och lång sikt som omfattar nya verktyg i brottsbekämpningen och straffrättsliga åtgärder och höjda ambitioner i det brottsförebyggande arbetet.

Den stora satsningen på Polismyndigheten är en viktig del i arbetet med att minska brottsligheten och öka tryggheten. Vid halvårsskiftet var vi halvvägs mot regeringens mål om 10 000 fler polisanställda, och ytterligare nära 3 000 polisstudenter är på väg ut i verksamheten de närmaste åren.

Även på det straffrättsliga området är flera åtgärder på gång. Exempelvis har en pågående utredning i uppdrag att föreslå skärpta straff bland annat för brott med kopplingar till kriminella uppgörelser. Dessutom har de nya straffskärpningarna för innehav och smuggling av illegala vapen och explosiva varor precis trätt i kraft. En generell utgångspunkt för dessa skärpningar är att de ska träffa kriminella nätverk särskilt hårt.

För att förhindra att fler barn och unga dras in i kriminalitet krävs tidiga och samordnade insatser för barn och unga från många aktörer, inte minst socialtjänst och skola. Regeringen har gett Statens skolverk och Socialstyrelsen i uppdrag att genomföra ett utvecklingsarbete som ska syfta till att förbättra samverkan mellan elevhälsan, hälso- och sjukvården och socialtjänsten så att barn och unga får tidiga och samordnade insatser. Särskilda insatser riktas mot riskgrupper bland barn och unga i socialt utsatta områden samt barn och unga som riskerar att utsättas för hedersrelaterat våld och förtryck.

För att även bekämpa brottens orsaker behövs ett långsiktigt och strukturerat brottsförebyggande arbete som involverar hela samhället. Därför har regeringen tagit fram det nationella brottsförebyggande programmet *Tillsammans mot brott*. Vi avser att inom kort lämna en redovisning till riksdagen av åtgärder i enlighet med målsättningarna i programmet. Arbetet med att genomföra det brottsförebyggande programmet har bidragit till att det nu finns bättre förutsättningar för ett strukturerat och långsiktigt brottsförebyggande arbete i samhället.

Men vi måste göra mer. I budgetpropositionen för 2021 föreslår regeringen därför ytterligare åtgärder av betydelse för att både bekämpa och förebygga brott. Det behövs ett gemensamt åtagande från hela samhället för att bryta de senaste årens negativa utveckling av skjutningar och gängkriminalitet. Kriminaliteten ska bekämpas med samhällets fulla kraft, och vi ska göra det på bred front genom att bekämpa både brotten och brottens orsaker.

Anf. 35 THOMAS MORELL (SD):

Herr ålderspresident! Tack för svaret, statsrådet Morgan Johansson!

Det som fick mig att skriva interpellationen var en skjutning mot en buss i Borås. Det var den andra skjutningen – i alla fall vad jag känner till – i år mot ett fordon i kollektivtrafiken. Det var två rutor som skadades på bussen. Jag tror inte det var fråga om ett kulvapen, utan polisen skriver att det troligtvis var ett hagelvapen.

Det spelar egentligen inte särskilt stor roll vilken typ av vapen det var som användes i det här läget, men man använder alltså någon typ av skjutvapen och skjuter mot en buss. Anledningen är okänd; troligen satt det någon i bussen som man ville skrämma. Problemet är att föraren som kör fordonet och de övriga passagerarna däri blir vettskrämda när någon skjuter mot fordonet.

Det är ett gift i samhället att de kriminella tar en sådan plats och tar sig friheter att hota, misshandla eller till och med döda andra människor. Det är ett bekymmer.

Jag noterar i svaret från statsrådet att det görs mycket från regeringen för att komma åt det här, och det är jättebra. Jag tycker att det är jättebra att man satsar på polisen och att det finns ett tydligt mål att få ut fler poliser i verksamheten som också kommer att jobba i yttre tjänst för att kunna ta problemet på allvar där ute.

Men det räcker inte. Om man tittar på hur utvecklingen har varit under det här året ser man att skjutningarna har ökat. Det är fler skjutningar, det är fler som dödas i skjutningarna och det är fler som skadas. Trots att man har satt in flera åtgärder från regeringens sida är det en uppåtgående trend, och det tycker jag är oroväckande.

Någonstans måste man få en knäck på den här kurvan så att den pekar nedåt. Eftersom man inte har fått den här knäcken utan kurvan fortsätter uppåt bör man sätta in fler åtgärder. Jag är väldigt nyfiken på att höra från statsrådet om det finns ytterligare åtgärder som ligger framöver för att komma åt detta. Om man inte kommer åt och kväser den här utvecklingen kommer de kriminella att ta en allt större plats i samhället.

Jag tittade på *Rapport* i söndags och såg då lite grann av hur man resonerar i de kriminella kretsarna, vilket våldskapital man använder och hur man tar sin makt i samhället. Jag ska läsa upp exakt vad den kriminelle i inslaget sa:

Om vi bedömer att den personen skadar vår ekonomiska verksamhet är det inte bra för oss. Om vi bedömer att personen måste dödas skulle vi knappast tveka att göra det.

Om vi bedömer – i ett rättssamhälle ska det inte finnas utrymme för att någon annan ska bedöma huruvida någon ska straffas eller inte. I ett rättssamhälle måste våra rättskipande instanser sköta den delen – polis, åklagare och domstol. När det gäller svenska förhållanden är det riksdagen som stiftar lagarna, och det är utifrån de lagarna som straff ska utdömas.

Nu har vi dock ett parallellt samhälle där man anser sig ha rätten att döma vem som ska leva och vem som ska dö. Det är en kuslig utveckling.

Anf. 36 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Fru talman! Den åsikten delar jag sannerligen: Det är en kuslig utveckling. Men man ska också komma ihåg att detta är någonting som har pågått under en längre tid. Jag skulle säga att den fasta, etablerade organiserade kriminaliteten går så långt tillbaka som kanske 20 eller 25 år. Vad jag säger är att det vi gör nu borde man kanske ha gjort då, i mitten och slutet av 90-talet. Det var då dessa strukturer etablerade sig. Men man gjorde inte det då. Då borde man ha kvävt detta i sin linda. Man gjorde inte det då. Då får vi göra det nu. Det kommer att ta lite längre tid, det kommer att kosta lite mer pengar och det kommer att behövas ännu mer av åtgärder för att komma till rätta med det – men vi kommer att klara av det. Det är jag helt övertygad om.

Det jag redovisar i svaret är bland annat den stora polissatsningen. Det gick alldeles nyss ut 600 nyutbildade poliser från utbildningarna, nästa år ytterligare 1 400. Det är alltså 2 000 ytterligare poliser på bara ett år. Vi utbildar fler. Det är färre poliser som slutar. Det är också fler poliser som återvänder till poliskåren eftersom förutsättningarna har blivit bättre. Man ser kanske att detta nu är någonting som staten verkligen satsar på.

Det har talats mycket om polislöner på senare år. Låt mig konstatera att lönerna för poliserna har ökat med 5 000 kronor per månad. Polislönen är nu 5 000 kronor högre i månaden än när vi tillträdde för sex år sedan.

Vi har gjort stora insatser när det gäller straffen, bland annat för det grova vapenbrottet, så att vi nu kan bura in fler. Kameraövervakningen satsar vi på. Sedan kommer hela 34-punktsprogrammet med alla de åtgärder som jag redovisade.

Jag vill också peka på att det faktiskt finns möjligheter att vända en utveckling. Många har tidigare pratat om att Malmö har varit ett problem. De senaste siffrorna visar att skjutningarna i Malmö under detta år ser ut att minska med kanske uppemot två tredjedelar i förhållande till 2017, då vi hade 65 skjutningar. Hittills i år, fram till november, har vi haft 19 – alltså en mycket kraftig minskning.

Det finns säkert många orsaker bakom det. Rimfrostsatsningen, där man verkligen drog samman de polisiära resurserna mot gängen, kan säkert ha haft betydelse, men också det projekt som vi har arbetat med i Malmö under några år och som kallas Sluta skjut, som jag och Brottsföre-

byggande rådet tog hit till Sverige från USA efter ett studiebesök som vi gjorde där 2016.

Vi frågade då de mest framstående auktoriteterna på gängkriminalitet i USA: Ser ni att det finns något sätt att jobba som vi skulle kunna applicera också i Sverige? David Kennedy, som jag träffade på John Jay College, ett av de mest framstående lärosätena i USA på just gängkriminalitet, svarade: Prova det här med gang violence intervention! Dra ihop de mest gängkriminella med jämna mellanrum och säg till dem: Vi vill inte att ni ska dö, men om ni fortsätter på det här sättet kommer ni att dö förr eller senare. Ni kommer att gå under i någon av de här konflikterna. Om ni inte slutar med detta kommer vi att fortsätta jaga er med alla till buds stående medel. Men om ni vill hoppa av verksamheten har vi ett avhopparprogram som gör att ni kan komma ur kriminaliteten.

Det är det sättet man har jobbat på i Malmö. Det har applicerats i Sverige de senaste åren och kan mycket väl ligga till grund för att vi faktiskt ser en så pass positiv utveckling där just nu. I januari ska vi få en mer sammanhållen utvärdering i den delen.

Jag ville bara peka på att det faktiskt går att vända en sådan här utveckling om man jobbar på rätt sätt, kanske med delvis nya metoder, men också om man är beredd att sätta hårt mot hårt mot den typ av kriminella vi talar om.

Anf. 37 THOMAS MORELL (SD):

Fru talman! Tack för svaret, statsrådet!

Den sista meningen var lite intressant: Man ska sätta hårt mot hårt. Jag tycker att det är viktigt att samhället markerar: Vem är det som ska ha våldskapitalet? Jo, det är staten. Vem är det som ska utfärda straff? Jo, det är staten. Det ska vila på demokratiskt stiftade lagar, och det är polis, åklagare och domstol som verkställer allt detta.

Kruxet är att vi har ett parallellt samhälle som har skapat ett eget system som ligger vid sidan av – helt utan kontroll, vill jag påstå.

Låt oss titta på den utveckling som har varit. De första tio månaderna i år var det 315 skjutningar med 37 döda och 105 skadade. Förra året var det 31 döda och 91 skadade. I snitt för samma period 2017–2020 var det 35 döda och 107 skadade.

Vad de kriminella gör är att de dikterar villkoren i särskilt utsatta områden. Malmö har fått en positiv trend. Stockholm har fått raka motsatsen. Här ökar det. Men vi ser också att det numera skjuts på gator och torg även ute på landsbygden och på mindre orter.

Sverige är också ett av väldigt få länder i världen där barn har dött i dessa konflikter. För några år sedan sprängdes en fyraårig flicka till döds i en bil på Torslanda i Göteborg. Strax därefter var det en åttaårig pojke som låg och sov i sin säng när någon kastade in en handgranat i rummet, och pojken dog. I somras fick en tolvårig flicka sätta livet till i en skjutning här uppe i Stockholm.

Det här våldet träffar oskyldiga människor. Det är inte så att det riktar sig bara mot de kriminella. Kulorna viner bokstavligt talat också runt vanliga människor. Det är detta som är så otäckt.

Grunden för min interpellation var skjutningen mot den här bussen. Det är bara att sätta sig ned och fundera ett ögonblick på vad människorna i bussen upplevde när kulorna, strax efter klockan sex på morgonen,

Prot. 2020/21:52
11 december

Svar på
interpellationer

träffade fordonet. Det måste ha varit fasansfullt. Detta är människor som inte på något sätt är inblandade i konflikterna, men någon tar sig ändå rätten att utöva våld och hot. Någon var tydligen mål på något sätt, och så skulle man statuera exempel.

Det är den här utvecklingen som är så otäck: att de kriminella helt enkelt dikterar villkoren för människor som inte har med saken att skaffa.

Det är jättebra att det sker en satsning på polisen. Vi behöver ha fler poliser. Kruxet är bara att om vi får för många poliser, om man uttrycker det så, och de blir effektiva trycker vi in folk i systemet som inte åklagare, domstol och senare kriminalvård kan hantera. Även om vi satsar på polisen måste alltså den övriga delen också växa så att man kan hantera det som produceras av poliserna på gatan.

Jag skulle vilja höra lite från statsrådet hur tankarna går kring detta. På något sätt måste vi bryta ryggen av den utveckling vi har i samhället, för det här kan inte fortsätta.

Anf. 38 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Fru talman! Det instämmer jag i. Det är precis därför som vi nu vidtar alla de här åtgärderna – både de vi har gjort under förra mandatperioden och de som ligger framför oss i 34-punktsprogrammet. Man ska komma ihåg att det vi gör nu är massivt. Det är det största sammanhållna program mot gängkriminalitet som någon regering har vidtagit. Vi fortsätter att rulla ut detta efter hand.

Jag pekade på Malmö där det, som sagt, har minskat väldigt kraftigt. Jag pekade på den här metoden, som bygger på precis det jag sa i slutet, att sätta hårt mot hårt mot de gängkriminella men samtidigt också ge dem en väg ut: Om ni väljer att hoppa av ska ni veta att här finns ett program för att kunna understödja det på olika sätt.

Jag tror att det där kan bli väldigt effektivt, för det behövs inte så förfärligt många som hoppar av för att man ska kunna bryta upp strukturerna. Då skadar man dem mer än om man bara tar ut de ledande individerna.

Jag nämnde inte det i svaret, men vi kommer också att gå fram med ett nationellt avhoppningsprogram som vi nu har gett fyra myndigheter i uppdrag att utforma. Det tror jag kan vara väldigt effektivt.

I Malmö har skjutningarna minskat med, som det nu ser ut, kanske uppemot två tredjedelar från 2017 och fram till 2020.

Det här får naturligtvis följd effekter i hela rättskedjan. När vi nu skärper straffen som vi har gjort och när vi ökar den polisiära närvaron innebär det också att man griper fler. Vi fyller då upp kriminalvården. Vi har 100 procents beläggning – mer än så till och med – på både häkten och anstalter. Därför bygger vi ut kriminalvården. Det ska bli minst 2 000 fler platser i kriminalvården de närmaste sju åren.

Men då hjälper det inte om Sverigedemokraterna går i en annan riktning. Ett bekymmer är att när ni i Sverigedemokraterna, Moderaterna och Kristdemokraterna röstade igenom er budget hösten 2018 underfinansierade ni Kriminalvården med 300 miljoner kronor.

Det hjälper heller inte när sverigedemokrater står lokalt och stoppar våra projekt. Vi skulle bygga en jättestor ny anstalt i Svedala för uppemot 2 miljarder kronor och som skulle ge ytterligare 300 platser. Då började Sverigedemokraterna att driva kampanj mot det och försöka skrämma upp

folk: Vi ska inte ha någon anstalt här i Svedala! Ni lyckades stoppa den, och det innebar att det projektet drog ut ytterligare två år på tiden. Nu har vi en ny plan för det projektet, och anstalten ska byggas i Trelleborg i stället.

Men det hjälper inte att stå här i kammaren och säga att vi behöver ta tag i detta, att vi måste göra de här investeringarna och att vi behöver satsa på kriminalvården och sedan i nästa andetag lokalt motarbeta precis de investeringar som faktiskt måste göras. Man måste ta ansvar på alla nivåer för att kunna lösa detta.

Sedan hänger allt detta ihop. När jag träffar poliser från de utsatta områdena säger de ofta tre saker. De säger: Vi behöver bli fler. Och så säger de: Vi behöver bättre verktyg. Det handlar alltså om straffen, hemliga tvångsmedel och kameror. Men så säger de en sak till. De säger ofta: Tänk på att det inte bara handlar om polisen. Skolan måste fungera, socialtjänsten måste fungera och fritidsverksamheten måste fungera.

Detta är poliser och alla som arbetar i de utsatta områdena oerhört medvetna om. Det handlar inte bara om att bura in dem som är gängkriminella. Man måste också bryta nyrekryteringen bland de ungdomar som är på väg in. Då handlar det om att vara beredd att stärka också de delarna av välfärden. Det gör vi nu med ytterligare pengar som riktas till de utsatta områdena och just till den här typen av sociala insatser. Jag tror att det är helt nödvändigt för att kunna angripa både brotten i sig och brottens orsak.

Anf. 39 THOMAS MORELL (SD):

Fru talman! Tack för svaret, statsrådet!

Det är helt rätt att man måste stoppa rekryteringen till de kriminella nätverken. Där har man en viktig insats att göra med ungdomar.

Det finns dock en liten hake i det resonemanget, och det är att det finns de i de här grupperna som ser upp till och dyrkar de tungt belastade individerna som blir lite grann som kungar i sitt område. Det finns väldigt mycket pengar att tjäna på ruggigt kort tid, och då är det många som gör den matematiska beräkningen att det tar lång tid att gå i skolan och det är inte säkert att det ger ett jobb, men om man går den andra vägen tjänar man stora pengar på några månader.

Det där måste man slå håll på. Man måste stoppa den rekryteringsvägen och ta bort glorian på dem som sitter som ledare i de kriminella gängen. De ska låsas in och inte komma ut på mycket lång tid. De unga som har de äldre och tungt kriminella som idoler ska se hur det blir när samhället verkligen sätter hårt mot hårt. Det är inte så roligt att sitta bakom lås och bom i 10, 15 eller kanske 20 år. Är det fråga om ett riktigt grovt brott handlar det om livstid.

Man måste få bort den stora förtjänsten, och man måste få bort dem som blir idoler för de unga. Man får inte heller glömma att de allra flesta människor som bor där ute är vanliga, hederliga och hårt arbetande medborgare. De måste ha hjälp och stöd från samhället så att de inte upplever att de inte kan gå ut på kvällarna och inte kan släppa ut sina barn och så vidare. Det är dem man måste sätta fokus på så att de känner trygghet i det område där de bor.

De kriminella ska låsas in, och det vanliga folket måste känna trygghet.

Anf. 40 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Fru talman! Där har vi heller inga delade meningar. Det jag säger är att man måste göra båda delar.

Man måste bekämpa brotten och låsa in de mest brottsaktiva. Om vi inte tar hand om dem kommer de att utgöra förebilder för de unga som är på väg in, sabotera allt förebyggande arbete och försämra själva legitimiteten för allt förebyggande arbete. Det är helt klart så, och det är därför vi går fram med de stora satsningarna på polisen.

Vi har fler poliser nu än någonsin i Sverige, och det fortsätter efter hand. Målet som vi satte upp 2017 var att det skulle bli 10 000 fler polisanställda till 2024. Vi har kommit halvvägs till det målet, och nu kommer varje halvår som går ytterligare en stor kull nya poliser från utbildningsorterna. Vi har startat två nya polisutbildningar i Borås och Malmö och har nu fem utbildningsorter. Vi gör alltså stora investeringar i den brottsbekämpande delen.

Sedan handlar det också om det förebyggande, det vill säga att det måste finnas bra skolor och en fin fritidsverksamhet, och all den välfärd som man har i ett modernt samhälle måste finnas överallt i Sverige.

Därför gör vi också stora satsningar i de utsatta områdena. I den budget som ligger på riksdagens bord föreslår vi satsningar på 250 miljoner kronor per år som riktas till de utsatta områdena, bland annat för den här typen av åtgärder.

Om man ska se till att de här figurerna inte blir förebilder handlar det inte bara om att låsa in dem – det ska man naturligtvis göra – utan man måste också ta deras pengar och tillgångar. I Rimfrostsatsningen var en del av det att man kunde ta ganska mycket kontanter, fina bilar, guldklockor och allt annat som de här personerna stårar med.

Jag ser framför mig att om vi ska ha ytterligare åtgärder ska vi bli ännu mer effektiva just i det avseendet och gå på brottsvinsterna och ta de kriminellas tillgångar. Där kommer vi också att gå fram med förslag de kommande åren.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 11 Svar på interpellation 2020/21:192 om hot mot förtroendevalda

Anf. 41 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Fru talman! Thomas Morell har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att skydda vårt demokratiska samhälle och företrädarna i de politiska församlingarna. Han har även frågat mig om jag avser att utvärdera straffskärpningen som infördes tidigare i år.

Alla former av brott mot förtroendevalda är oacceptabla och utgör inte bara ett angrepp på den förtroendevalde som person utan även mot det demokratiska samhället. Det straffrättsliga skyddet måste därför vara ändamålsenligt och starkt. Ingen ska vara rädd för att engagera sig politiskt.

Som Thomas Morell nämner förstärktes den 1 januari i år det straffrättsliga skyddet för förtroendevalda genom att en särskild straffskärpningsgrund infördes. Den innebär att det vid bedömningen av straffvärdet

särskilt ska beaktas om brottet har begåtts mot en person på grund av att han eller hon eller någon närstående innehaft ett uppdrag som förtroendevald.

Med hänsyn till att straffskärpningsgrunden trädde i kraft för mindre än ett år sedan är det för tidigt att uttala sig om dess eventuella effekt. Det är också för tidigt att utvärdera tillämpningen av den. Lagändringen utgör dock en tydlig markering att brott mot förtroendevalda ska ses som särskilt allvarliga.

Regeringen har också vidtagit andra åtgärder. För att stärka det straffrättsliga skyddet för myndighetsutövning skärptes den 1 januari i år även straffskalan för grovt våld eller hot mot tjänsteman till fängelse i lägst ett och högst sex år.

Den 14 maj i år gav regeringen en utredare i uppdrag att ta ställning till vilka samhällsnyttiga funktioner som är i behov av ett förstärkt straffrättsligt skydd och hur ett sådant skydd kan uppnås. I uppdraget ingår också att analysera behovet och lämpligheten av en lagändring som innebär att brottet våld eller hot mot tjänsteman delas upp och att straffskalan för våld mot tjänsteman skärps. Utredaren ska redovisa sina slutsatser senast den 12 november 2021.

Regeringen har därutöver de senaste åren vidtagit flera lagstiftningsåtgärder som innebär ett generellt sett stärkt straffrättsligt skydd mot våld, hot och trakasserier. Bland annat har straffskalorna för vissa allvarliga våldsbrott skärpts, och skyddet för den personliga integriteten har stärkts och moderniserats, till exempel genom att det straffbara området för olaga hot har utvidgats.

Det är viktigt att arbeta brett för att säkerställa att förtroendevalda kan utöva sina uppdrag utan att utsättas för hot, våld och andra trakasserier. Regeringen har därför under senare år även vidtagit andra än straffrättsliga åtgärder för att stärka skyddet för förtroendevalda.

Regeringen antog under förra mandatperioden handlingsplanen Till det fria ordets försvar – åtgärder mot utsatthet för hot och hat bland journalister, förtroendevalda och konstnärer. Syftet med handlingsplanen är att stärka arbetet med att förebygga och hantera hot och hat mot bland annat förtroendevalda eftersom de anses vara särskilt utsatta i det demokratiska samtalet. Handlingsplanen omfattar åtgärder för ökad kunskap, stöd till dem som utsätts och åtgärder för ett stärkt rättsväsen.

Polismyndigheten har höjt ambitionsnivån avseende hatbrott och andra brott som hotar de grundläggande fri- och rättigheterna. Inom myndigheten finns en nationell kontaktpunkt och så kallade demokrati- och hatbrottsgrupper i Stockholm, Göteborg och Malmö. Avsatta resurser finns även i övriga polisregioner. Dessa resurser ska, utöver att ägna sig åt utredning, arbeta med brottsofferstöd, intern utbildning, samverkan och andra trygghets- och förtroendeskapande åtgärder.

Polismyndigheten har också i särskilt uppdrag att fortsätta utveckla och förbättra arbetet för att bekämpa hatbrott och andra brott som hotar demokratin. I uppdraget som ska rapporteras under våren 2021 ska Polismyndigheten redovisa resultatet av arbetet samt beskriva hur samverkan med myndigheter och organisationer bedrivs och hur en dialog med dem som utsätts för denna typ av brott säkerställs.

Brottsförebyggande rådet har på uppdrag av regeringen under flera år genomfört Politikernas trygghetsundersökning för att kartlägga trakasseri-

er, hot och våld mot förtroendevalda och har fått i uppdrag att göra det även för 2020.

Brottsoffermyndigheten har i uppdrag att sprida det utbildnings- och informationsmaterial som myndigheten tagit fram och som finns på webbsidan tystnainte.se för att stödja personer som utsätts för eller riskerar att utsättas för hot och hat i det offentliga samtalet. Uppdraget ska redovisas senast den 31 mars 2021.

Det är viktigt att kommuner och regioner fortsätter att utveckla arbetet med att förebygga och hantera hot och hat mot förtroendevalda. Sveriges Kommuner och Regioner har därför sedan 2016 beviljats medel för att utveckla och stödja kommunernas och regionernas arbete i detta avseende.

Att skydda vårt demokratiska samhälle, däribland våra förtroendevalda, är av yttersta vikt för regeringen och kommer att fortsätta att vara det. Regeringen följer därför utvecklingen på området och är beredd att vidta de åtgärder som behövs för att skydda vår demokrati.

Anf. 42 THOMAS MORELL (SD):

Fru talman! Tack för svaret, statsrådet Morgan Johansson! Det var ett långt och gediget svar jag fick på min fråga, som är oerhört viktig. Om de politiska företrädarna börjar bli skrämde för att utföra sitt viktiga uppdrag är det nämligen riktigt illa.

Jag är så pass gammal att jag har varit med en vända tidigare som politiker. På den tiden gällde papper och penna. Då fanns inte Facebook, Instagram och en massa andra sociala medier. Ett hot kom antingen på telefon eller på en skriven lapp. Det var inte mindre allvarligt, men det kom inte så mycket. Nu är det en massa konstiga både individer och grupper ute i samhället som sitter och bygger upp hat och hot på nätet som riktas mot antingen en enskild politiker eller kanske ett politiskt parti.

Jag är övertygad om att det nästan är en del av statsrådets vardag att ta emot hot. Så är det om man har en framstående position. Det finns alltid någon som har synpunkter och som hotar. Det har många politiker fått uppleva. Några har till och med valt att kliva av sina politiska uppdrag på grund av att någon har hotat. Man vet aldrig var gränsen går. Är det bara ett uttalat hot, och det händer inget mer? Eller kommer hotet att verkställas i någon form av handling? Det kan till och med vara så illa att man blir misshandlad eller något när man går ut från en lokal.

Det är synnerligen allvarligt och ett hot mot vårt demokratiska samhälle. Det måste vara tydliga straff och konsekvenser för den som försöker påverka det politiska samhället genom att hota eller våldföra sig på någon.

Jag ser fram emot svaren i de två utredningarna. Vi får se vad det landar i.

I dag har vi ett annat samhälle än när jag var ung och aktiv den första vändan. Informationen sprids snabbt till väldigt många. Det som kan vara en enskild galning, om man uttrycker det på det sättet, kan snabbt sprida sig när andra tar till sig budskapet. Sedan har vi en situation som går över styr.

Principen måste ändå vara att ingen äger rätten att frånta en annan människa den demokratiska rättigheten att driva sin åsikt. Det måste vi värna. Vi måste skydda den rättigheten, så att man kan vara trygg i att ha en uppfattning och att driva sin politik i det parti man är aktiv i.

Det här är något som går över alla partigränser. Det är inte ett särskilt parti som är utsatt. Alla har upplevt samma sak. Det är illa.

Jag hoppas innerligt att utredningarna leder till en straffskärpning. Som statsrådet sa kom en straffskärpning tidigare i år. Den har man inte hunnit utvärdera. Det har ju inte gått ett år än. Men man borde kunna se lite vartåt det lutar och vad konsekvenserna blir i de fall någon faktiskt har kunnat gripas för att ha hotat.

Jag ser som sagt fram emot slutsatserna i utredningarna. Det kommer säkerligen att finnas anledning att fortsätta diskussionen.

Anf. 43 Justitie- och migrationsminister MORGAN

JOHANSSON (S):

Fru talman! Ja, den här diskussionen kommer säkert att fortsätta länge. Det är en del av vardagen för många.

Det här med hat och hot mot förtroendevalda vet nog vi socialdemokrater mer om än de allra flesta. Två av våra främsta företrädare har trots allt blivit dödade. Ett av mina tidigaste politiska minnen är begravningen av Olof Palme. Jag minns också mycket väl de hatkampanjer som pågick mot honom från den yttersta högern under hela 80-talet fram till mordet.

Jag satt i regeringen 2003 när Anna Lindh blev dödad. Jag minns mycket väl kvällen och natten mellan den 10 och 11 september 2003.

I Norge dödade en norsk nazist 69 barn och ungdomar i det uttalade syftet att utplåna en hel generation unga socialdemokrater. Det är det värsta terrordådet i Norden under efterkrigstiden.

I Storbritannien höggs Jo Cox, en ung, kvinnlig labourpolitiker, ihjäl av en engelsk högerextremist 2016.

Vi vet alltså en del om vad hot och hat kan leda till när det riktas mot förtroendevalda. Det finns också många exempel på kommunpolitiker, till och med kommunstyrelseordförande, som har valt att sluta. De kan inte vara kvar eftersom det högerextrema hatet och hotet, till och med mot deras barn, har varit så starkt.

Jag påstår faktiskt att det är därifrån det i allmänhet kommer, från dessa högerextrema krafter. Det tycker jag att vi ska vara tydliga med.

Den lagstiftning vi har nu grundar sig på uppfattningen att när man ger sig på en person på grund av dess förtroendeuppdrag ger man sig på inte bara personen i sig, utan man ger sig på hela det demokratiska systemet. Syftet är att skrämma, så att personen inte ska våga vara politiskt aktiv och inte våga yttra sig i det offentliga samtalet. Därför ska statsmakterna se särskilt strängt på den typen av hot, hat och våld. Det är grunden för den straffskärpning som vi genomförde för ett år sedan. Den gäller när någon ger sig på en förtroendevald men också på en förtroendevalds närstående. Då ska den straffskärpningsgrunden kunna användas.

I interpellationssvaret sa jag att vi också har förstärkt med ytterligare polisiära insatser, med särskilda demokrati- och hatbrottsgrupper inom polisen i Stockholm, Göteborg och Malmö. Men den kompetensen har byggts upp också i andra delar av landet.

Thomas Morell tar upp sociala medier. Jag är väl medveten om de drev och hatkampanjer som kan piskas upp där. Jag påstår att detta i huvudsak är organiserat av den yttersta högern. Jag måste få säga till Thomas Morell att jag ju vet att Sverigedemokraterna ibland är en del av problemet här, inte en del av lösningen. Det hela är mycket enkelt: Det tar bara fem minu-

ter att gå in på Twitter för att se vilka som drar igång de hat- och hotkampanjer som syns där praktiskt taget dygnet runt och alltid.

Om Thomas Morell är orolig över hat och hot mot förtroendevalda tycker jag att han borde gå till sitt eget parti och hjälpa till med att försöka städa upp allt det som Sverigedemokraterna driver fram på sociala medier. Jag påstår att mycket av detta kommer därifrån. Hjälp till med det!

Anf. 44 THOMAS MORELL (SD):

Fru talman! Tack för svaret, statsrådet!

Statsrådet behöver inte vara det minsta orolig. I min krets och bland de människor som jag har runt omkring mig har vi en väldigt tydlig grundsyn. Var och en har en självklar rätt att uttrycka sin åsikt. Även om man inte alltid delar åsikt måste man respektera varandra för de åsikter var och en har och de politiska partier de företräder. Allt annat vore otänkbart.

Det spelar egentligen inte så stor roll varifrån hoten kommer. Det är lika illa oavsett om de kommer från höger, vänster eller någon annanstans. Det får inte förekomma.

Statsrådet tog upp exemplet från Norge. Det är det som är det kusliga. Gärningsmannen flög ju under radarn. Man hade inte grepp om honom. Sedan fick det den här konsekvensen. Man hade sett lite konstiga tendenser runt individen, men man gjorde inte en tillräckligt grundlig djupdykning för att försäkra sig om vem han var och vad han kunde vara kapabel till. Konsekvensen känner vi alla till.

Det här är vad som är otäckt med sociala medier. Det kan dyka upp en figur från ingenstans, och sedan får vi en situation som den här. Den gången var det socialdemokratiska ungdomar i Norge som råkade illa ut. Vem blir det närmast? Vi har ingen aning.

Det är oerhört viktigt att vi som ett demokratiskt samhälle hela tiden står på tårna för att bevaka vad som händer och sker, speciellt i sociala medier eftersom sådana grejer och grupperingar dyker upp just där.

Det som fick mig att skriva interpellationen var ett uttalat hot där man sa att man skulle gripa sverigedemokratiska riksdagsmän med stöd av envarsrätten och liknande. Man skulle starta ett krig mot svenska staten. Det visade sig handla om en ensam gärningsman. Som jag har förstått det har Säpo gjort en granskning och ser inte detta som ett problem i en vidare krets. Men haken är när sådant sprids på nätet. Det kan trigga andra.

I den föregående interpellationen diskuterade vi hur kriminella agerar i samhället. De har ett intresse av att kunna styra politiken. Det har vi exempel på från hela världen. De går in och styr upp hur politiker ska agera i vissa frågor så att det hela går deras ärenden. Detta är den farliga delen av att man kan påverka vårt demokratiska samhälle. Det kan ske genom hot eller kanske till och med utövat våld. Vi måste vara vaksamma. Hot kan komma både från höger och vänster. Det spelar ingen roll. Man måste agera mot det.

Jag fick ett långt svar från statsrådet. Som jag sa tidigare ser jag fram emot åtgärderna. Jag hoppas innerligt att regeringen är vaksam på det som händer och sker där ute. Jag har försänkningar inom polisen och lyssnar av lite grann hur det ser ut.

Jag har själv varit utsatt för hot, dock inte som politiker utan när jag jobbade inom myndigheten. Jag vet hur det är att ha ett hot hängande över sig. I det fallet var även min fru inblandad genom att de hade kartlagt

hennes arbetstider. Det där är inget som rinner av en. Jag kan garantera att det sitter kvar i flera år när man inte har koll på vad som händer och vem som är gärningsman. Vad man än gör har man alltid ett öga bakåt. Det är inte värt detta om man som politiker blir utsatt för en sådan situation.

Anf. 45 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Fru talman! Jag påstår att det må vara så att Breivik agerade ensam, men han var inte ensam i så måtto att han inte hade blivit understödd, inspirerad och underhållen av en ideologisk offensiv under många år dessförinnan.

Man ser på en del av dessa gärningsmän att de är en del av en helhet. Samma sak gäller för Anton Lundin Pettersson, den person som beväpnade sig med ett svärd i Trollhättan och som gick in på en skola för att döda så många invandrare som han kunde komma åt. Detsamma gäller för Peter Mangs, gärningsmannen i Malmö. Han gick runt på gatorna i Malmö för att skjuta så många invandrare som möjligt. Det är klart att de på ett sätt var ensamagerande, men de radikaliserades av det slags hat- och hotkampanjer som förekommer dagligen och dygnet runt på sociala medier.

Det är detta jag vill att Thomas Morell ska ta ett visst ansvar för. Jag är inte född i går – jag är trots allt 50 år – utan jag kan se när sådant är organiserat. Jag ser hur personerna bakom de anonyma kontona på Twitter agerar. Anonyma konton kan i vartannat tweet vara hat mot invandrare, muslimer eller politiker som jag själv. Ofta är de också sexistiska om de går på kvinnliga förtroendevalda. Det kan vara mycket grovt. Det här gäller varannan tweet.

Varannan tweet stöder också Sverigedemokraterna. De visar sitt stöd för sverigedemokratiska politiker, nyheter och utspel. Jag är som sagt inte född i går, utan jag ser när sådant är organiserat.

Om Thomas Morell vill vara en del av lösning vill jag återigen säga att han borde vända sig till sitt parti. Det är möjligt att han inte känner till vad de håller på med och att han tror att det är något spontant som folk försöker uppnå. Men jag påstår att det inte kan se ut så här om det inte i grunden är organiserat.

Om man går in på Twitter nu känns det ibland som att sänka sig ned i en kloak av gift, hat och sörja, så som det ser ut. Det är ingen tillfällighet att det ser ut så här. Det är inget spontant som bara uppstår, utan det är organiserat.

Om Thomas Morell vill vara en del av lösningen – det tror jag ärligt talat att han vill, för han ger alla signaler om det – tycker jag att han ska gå till sitt eget parti och se till att man upphör med alla sådana aktiviteter och sådan organisering.

Det är lite tidigt att utvärdera lagstiftningen som sådan. Den har varit i kraft under endast ett år. Men vi kommer naturligtvis att behöva göra detta. Jag tycker ändå att det är en viktig markering att ha en sådan straffskärpningsgrund. Det signalerar just att om man ger sig på förtroendevalda ger man sig också på hela systemet. Det måste stävjas. Jag tror dock att vi behöver göra mer, inte bara straffrättsligt eller polisiärt utan framför allt också för att kunna förebygga sådant hat och hot. Om det här fortsätter på sociala medier riskerar vi att få fler våldsdåd av den typ vi på senare år tyvärr har sett.

Prot. 2020/21:52
11 december

Svar på
interpellationer

Anf. 46 THOMAS MORELL (SD):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret!

De exempel som statsrådet tog upp visar hur viktigt det är att man verkligen har koll på vad som sker runt omkring. De ensamma gärningsmännen lyckades ju med vad de avsåg att göra. De gjorde det i en tid då sociala medier inte hade särskilt stor inverkan, bortsett från Breivik. De tidigare befann sig mer i den analoga världen, om man får uttrycka sig så. Det visar hur viktigt det är att ha koll på vad som sker. Om vi talar om våldsdåd ser vi vad som sker runt omkring oss överallt i världen, med sprängningar, halshuggningar och annat. Man skjuter till exempel folk urskillningslöst på öppna platser.

Vi kallar det radikaliserings. Någon lever i tron att man är Gud fader själv och sätter sig sedan över andra och anser att man har rätt att döda, hota eller göra något annat. Det är detta som är det kusliga. Inte sällan har det kopplingar till kriminell miljö.

Jag hoppas innerligt att regeringen är så pass vaken att den ser vad som sker runt omkring oss. Jag kan försäkra statsrådet att de som finns runt omkring mig respekterar andra människors åsikter. Det är oerhört viktigt i en demokrati. Man kan ha olika uppfattningar, men man ska respektera varandra.

Vi politiker som står och debatterar har ett stort ansvar. Vårt sätt att uppträda mot varandra sätter normer för andra. Kan inte vi ha ett vårdat språk och en vårdad diskussion i sakfrågorna anser sig inte andra behöva ha det heller.

Med det vill jag önska statsrådet en god jul och ett gott nytt år. Jag hoppas innerligt att det blir bättre 2021 än 2020. Jag önskar även er andra här inne, allihop, en god jul och ett gott nytt år. Jag kommer att vara här hela dagen, så jag kommer att önska fler detsamma.

Anf. 47 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Fru talman! Jag tackar för en bra diskussion. Vi har alla ett ansvar för att se till att så mycket vi kan göra bekämpa den här typen av hot, hat och drev mot enskilda politiker.

Thomas Morell har rätt i att en del av det här ligger längre tillbaka i tiden, men det gäller inte Anton Lundin Pettersson och våldsdådet i Trollhättan. Det skedde för bara några år sedan, och där var bakgrunden bland annat just en radikaliserings på nätet. Peter Mangs hade en annan typ av bakgrund, men det var också fråga om en radikaliserings. Ännu längre tillbaka i tiden, i början av 90-talet, gick Lasermannen, John Ausonius, runt och sköt invandrare i Stockholm. Det var också hatbrott.

Jag vill återkomma till att sociala medier har förgiftats de senaste åren, framför allt från högerextremt håll. Detta är mycket påtagligt. Jag påstår att det är därifrån hotet kommer. Jag påstår också att det inte kan vara en tillfällighet att samma konton som underbygger Sverigedemokraterna också ägnar sig åt den typen av hat och hot. Kan Thomas Morell göra någonting åt det är jag den förste att tacka, för det tycker jag verkligen skulle behövas.

Hur vi uppträder mot varandra och hur vi diskuterar färger naturligtvis också av sig på resten av samhället och samhällsdebatten. Därför måste vi ta ansvar även för det.

Jag önskar Thomas Morell en god jul och ett gott nytt år. Vi hoppas som sagt att nästa år blir bättre än det här året har varit, och vi kommer att ses i fler debatter framöver.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Prot. 2020/21:52
11 december

Svar på
interpellationer

§ 12 Svar på interpellation 2020/21:199 om elproduktion i norra Sverige

Anf. 48 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! Lars Hjälmared har frågat mig om jag avser att vidta några ytterligare åtgärder för att åtgärda överföringsproblematiken från norra till södra Sverige och om jag bedömer att elproblemen i södra Sverige kommer att kunna täckas av att elöverskott i norr förs över söderut.

Inledningsvis kan jag konstatera att elpriserna i södra Sverige visserligen har varit höga under sommaren och hösten men att de samtidigt sett över samma period varit de lägsta på fem år och de näst lägsta sedan Sverige delades in i elområden hösten 2011. Sveriges medelstora och stora företag har alltså de lägsta slutkundspriserna inom Europeiska unionen.

Sveriges elnät står inför omfattande investeringar. Dels behöver gamla ledningar bytas ut, dels behöver nya ledningar och stationer byggas. Mot bland annat denna bakgrund genomför Affärsverket svenska kraftnät historiskt stora investeringar i ny elnätskapacitet. Den kommande treårsperioden planeras investeringar på 17 miljarder kronor, jämfört med 7 miljarder kronor de senaste tre åren. Mot denna bakgrund ser jag mycket positivt på Svenska kraftnäts stora nätförstärkningsprojekt Nordsyd mellan norra och södra Sverige, vilket är nödvändigt för att genomföra energiomställningen och för att möta det ökade kapacitetsbehovet. Satsningen innebär en kraftig förstärkning av överföringsförmågan från norra Sverige, som är ett överskottsområde vad gäller el.

Men det är inte bara förstärkningar av elnätet som behövs. Även tillståndprocesserna för att bygga elnät behöver reduceras. För att blicka framåt: Regeringen kommer att återkomma till riksdagen med förslag från Nätkoncessionsutredningen för att korta ledtiderna i tillståndprocesserna. Vidare kommer 28 miljoner kronor att tillföras Energimarknadsinspektionen under en fyraårsperiod för att möta samhällets behov av en snabb och effektiv koncessionsprövning. Jag är dock beredd att vidta ytterligare åtgärder om och när det skulle bedömas vara nödvändigt. Jag tror att tidsutdräkten för att bygga elledning i Sverige kraftigt måste reduceras.

Sverige som helhet bedöms ha goda förutsättningar att under en lång period framåt ha större produktion än konsumtion. Sverige är också en del av den europeiska elmarknaden och har anslutningar till sex angränsande länder. Jag är samtidigt medveten om att det har förekommit utmaningar för den lokala kapaciteten på några håll i Sverige, bland annat i Skåne. Regeringen och nätföretagen i Malmö och Stockholm tog därför förra hösten gemensamt ett initiativ för att säkerställa kapaciteten i Malmö och Stockholm på både kort och lång sikt. Inga elförbrukare har heller behövt kopplas bort på grund av effektbrist i Sverige.

Avslutningsvis vill jag säga att det är min högsta prioritet i energipolitiken att se till att Sverige har tillgång till el vid varje tillfälle och till en rimlig och konkurrenskraftig kostnad.

Anf. 49 LARS HJÄLMERED (M):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret och möjligheten att debattera elsystemet och elanvändningen i norra Sverige med koppling till landet som helhet.

Jag brukar säga att en kraftigt ökad elanvändning inte bara är ett framtidsscenario utan en önskvärd samhällsutveckling. Jag tycker att vi ska sträva mot en kraftfull ekonomisk utveckling kombinerad med en grön omställning. Alla de initiativ som tas för att byta från fossil energi till ren elenergi är att välkomna. Men samhällsförändringarna ställer krav på oss som politiker och övriga delar av samhället.

Historiskt har vi haft ett välfungerande el- och energisystem, det renaste i hela EU. En viktig utmaning är att hålla fast vid att inte öka våra utsläpp, som är på en historiskt låg nivå. Vi har som land haft tre elkriser, i Stockholm, i Skåne och i södra Sverige, inom loppet av ungefär ett år. De totala elkostnaderna är alltmer utmanande för industrin, liksom prisfluktuationer.

Det har länge bedömts att elöverskott i norra Sverige ska kunna lösa de underskott som finns i södra Sverige och att den stora hämskon är brister i överföring från norr till söder. Om man bara löser det är problemen lösta även för södra Sverige, har bedömningen varit. Det är därför jag har frågat energiministern om initiativ för att öka överföringsförmågan.

Den senaste tiden har det dock skett en del förändringar som kan påverka de här tankarna. Elkriserna i syd har ägt rum. Det tar väldigt lång tid att bygga ny elproduktion och nya elledningar. Den så kallade Sydvästslanken, som ska vara en del av elnäten i södra Sverige, har blivit försenad sammanlagt 21 gånger, vilket är ett haveri.

Experter är överlag överens om att tillståndstiderna måste ned. Det finns hos energiminister Anders Ygeman ett färdigt förslag från Nätkoncessionsutredningen, men det har dröjt och har inte kommit till riksdagens bord.

Vi ser också en väldigt välkommen omställning i norra Sverige med stora industrietableringar. Till exempel presenterar LKAB stora investeringar framåt som skulle kunna leda till en ökad elanvändning med ungefär lika mycket som vi använder under fyra månader i Sverige bara för att fylla deras behov. Region Norrbotten säger själv i enlighet med sina planer att de kraftiga investeringar som görs i Norrbotten i Hybrit, LKAB och annat gör att kanske till och med det överskott som finns potentiellt skulle kunna ätas upp av deras behov. Därmed uppstår frågan: Finns det tillräckligt med el att föra över till södra Sverige?

Regeringen har ökat pengarna till Energimarknadsinspektionen för att underlätta handläggning. Det tycker jag är klokt. Mindre klokt är att regeringen inte har kommit med förslag som kapar handläggningstider för elnätsutbyggnad, till exempel mellan norra och södra Sverige. Det ligger färdiga förslag på ministrernas bord. Experter överlag i branschen är överens om att detta är ett första men otillräckligt steg och att mer måste göras för att korta handläggningstiderna.

Givet de ökade behoven i norra Sverige är det också rimligt att ta en diskussion om hur vi kan öka elproduktionen i södra Sverige för att säkra el till industri och hushåll. Det är till exempel dåligt att stänga Ringhals reaktor 1.

Fru talman! De två frågorna kvarstår. För det första: Bedömer Anders Ygeman att elen som finns i norra Sverige kommer att räcka till de behov som finns i södra Sverige? För det andra: Om det nu är så att experter överlag säger att de initiativ som hittills har tagits inte räcker till för att öka elnätutbyggnaden, kommer Anders Ygeman att presentera några nya tillkommande initiativ på detta område?

Anf. 50 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! Jag skulle kunna göra det enkelt för mig och svara ja på Lars Hjalmereds båda frågor, men jag ser framför mig att Lars Hjalmered skulle vilja ha ett lite mer nyanserat svar.

Jag vill ändå börja med en principiell utgångspunkt. Jag tycker att den utveckling vi ser i norra Sverige är positiv. Vi kan använda våra historiskt stora elöverskott och våra konkurrenskraftiga elpriser för att attrahera företag till Sverige och se till att de förlägger sin produktion till norra Sverige. Det är ett trendbrott. Det är någonting väldigt positivt som jag tycker att Lars Hjalmered ska glädja sig över. LKAB, Northvolt och Hybrit ser framtidsmöjligheter i god tillgång till el och låga elpriser. Jag bejakar den utvecklingen.

Om efterfrågan på en marknad, som elmarknaden är, ökar kraftigt kommer utbudet över tid också att öka precis på samma sätt som på andra marknader. Det tror jag är en hörnsten i Lars Hjalmereds uppfattning om alla andra marknader. Jag utgår från att det också är en hörnsten för energimarknaden. Det handlar om utbud och efterfrågan. Det är i grunden marknadens uppgift. Politikens uppgift är att skapa de rätta förutsättningarna för marknaden.

Det är inte bara dessa tre företag som expanderar och vill etablera sig i Sverige. Det är också andra företag och andra branscher. Vi har en transportsektor som kommer att behöva en stor mängd el i framtiden. Lars Hjalmered frågar mig: Kommer det att räcka för 2030, 2040 och 2050? Mitt ärliga svar är naturligtvis att varken jag eller Lars Hjalmered kan veta exakt hur mycket el som kommer att produceras eller konsumeras 2030, 2040 och 2050.

Vad jag vet är att vi behöver planera för en avsevärd ökning av elkonsumtionen. Det är bakgrunden till att jag har tillsatt arbetet med en elektrifieringsstrategi. Om vi förbrukar 160 terawatt i dag pekar Svenskt Näringsliv på att det kan behövas 200 terawatt framåt 2030 eller 2040. Det kanske behövs ännu mer. Det kanske är 220–230 som kommer att kunna behövas.

Vi måste ta höjd för det i det arbete som vi gör inom det politiska systemet. Jag ser fram emot arbetet med elektrifieringsstrategin och att vidta åtgärder för att ytterligare driva på den positiva utvecklingen. Den kan handla om att korta tiderna för ledningsutbyggnad, som Lars Hjalmered var inne på. Det kommer att komma skarpa förslag från regeringen, både från Nätkoncessionsutredningen och andra förslag.

Det kan handla om att se till att kraftproduktion som är viktig för vårt elnätssystem får gynnsamma förutsättningar. En sådan har jag och Lars

Hjälmered varit överens om, nämligen att vi ska slopa anslutningsavgifterna för havsbaserad vindkraft. Kan vi få in den i södra Sverige kommer det att underlätta och dämpa behovet av ledningsutbyggnad.

Vi har det gemensamma initiativet där vi säkrar klimatvänlig kraftvärmeproduktion i centrum i några av våra största städer. Vi har utvecklingen av flexibilitetsmarknader som skapar betydligt effektivare användande av den el som produceras. Vi har många positiva åtgärder framöver.

Anf. 51 LARS HJÄLMERED (M):

Fru talman! Det är en lite mer ansträngd situation vi har på el- och energimarknaden. Mycket fungerar bra, men marginalerna minskar. Det är inte bara jag och Moderaterna som säger detta, utan överlag har både företag och företagsorganisationer väckt en annan oro än tidigare och också väckt kritik mot regeringen och ministern.

Ett exempel var det stora kemiföretaget i Helsingborg som i veckan i Dagens Industri sa: ”Att som energiminister Anders Ygeman prata om att vi har ett nationellt elöverskott på årsbasis är politisk rappakalja och ett sätt att blunda för de stora och snabbt växande problemen vi har med försörjningstrygghet och prisfluktuationer.” Det fanns flera företag som vittnade i samma artikel. Så sent som i dagens Dagens Industri kom förnyad kritik mot regeringen.

Jag gläds verkligen åt utvecklingen i Norrbotten. Jag välkomnar verkligen de satsningar som ett antal företag gör för att få Hybrit på plats. Jag skulle önska att LKAB kan gå i mål med sin stora och viktiga satsning.

Om de gör det innebär det också att mycket mer elektricitet kommer att användas i Norrbotten. Frågan ställs om det kommer att finnas tillräckligt med el därifrån för att föra över. Det har varit en av de stora lösningarna. Kan vi bygga ut elnäten från norr till syd kommer syds problem att lösas sig. Detta ställs nu på sin spets, kombinerat med att vi nu har tillståndprocesser för utbyggnad av både elnät och elproduktion som tar alltför lång tid.

Anders Ygeman har ett helt färdigt förslag i den så kallade Nätkoncessionsutredningen som har legat i år på hans och regeringens bord – alla bara väntar på att det ska komma. Jag hoppas att det gör det. Men det kommer inte att räcka till.

De som är riktigt duktiga på detta med elenergi konstaterar att med Anders Ygemans förslag kan man kapa tiden för elnätsutbyggnad från ungefär tio till åtta år. Jag tror att de flesta inser att det kommer att krävas väsentligt mer långtgående åtgärder för att kraftfullt och snabbt bygga ut till exempel elnätet men också elproduktionen. Om vi inte klarar det kommer det att ställa till det på samma sätt som det har gjort innan. Vi behöver ökad elnätsutbyggnad.

Fru talman! Jag skulle säga att lärdomen från utvecklingen i norr är att vi måste ha en diskussion om hur vi säkrar elproduktion även i södra Sverige för att generera elenergi för hushåll och företag i våra södra delar. Nu är risken att jag blir lite teknisk. Ett elsystem fungerar på så sätt att om man ska överföra stora elmängder från norr till syd måste man ha elproduktion i söder som kan ta emot detta. Det kallas för reaktiv effekt och är en del av naturvetenskapen.

Vi kan se den situation som rådde i södra Sverige i somras med elkrisen för Ringhals reaktor 1. Man behövde inte den för elenergin utan för stabili-

teten för att det skulle finnas el till hushåll och företag. När man inte hade detta kunde inte el i samma mängd föras över från Norrbotten till Skåne.

Ska vi få ett säkert elsystem är det en handfull kraftfulla åtgärder som måste ske. Det handlar om att säkra elproduktionen, bygga ut elnäten och kapa handläggningstiderna. Ytterst är det energiministern som är ansvarig för att vi har ett fungerande el- och energisystem.

Vi kan konstatera att flera av de förslag som har lagts fram eller är på gång inte är tillräckliga ännu. Utöver det vi har talat om väntar vi på förslag om ett så kallat leveranssäkerhetsmål för att peka ut vem det är utöver ministern som på myndighetsnivå ska vara ansvarig för att hushåll och företag har en trygg elförsörjning i Sverige. Det väntar vi fortfarande på.

Anf. 52 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! Lars Hjalmered påstår att Nätkoncessionsutredningen har legat i år på ministrernas bord. Det är helt felaktigt. Jag tog emot den i år och skickade ut den på remiss, precis som man måste göra med förslag. Det är en del av det beredningstvång som grundlagen ställer på regering och riksdag.

Lars Hjalmered påstår att han gläds över utvecklingen i Norrbotten. Jag måste säga att han döljer sin glädje väl.

Anf. 53 LARS HJÄLMERED (M):

Fru talman! Jag tycker att vi kan underlätta oss den nonchalanta tonen från energiministern. Det för jag gärna till protokollet. Jag har gärna en dialog på olika sätt. Nu har jag vid två tillfällen tydligt sagt att jag och Moderaterna välkomnar detta, och jag kan göra det igen.

Det är utomordentligt både spänstigt och spännande att LKAB vill investera bortåt 400 miljarder under en tjugoårsperiod. Jag är en av de första som välkomnar också andra satsningar både i Norrbotten och i andra delar av Sverige, så det kan vi lämna därhän.

Det som den här debatten i stort handlar om är att hushåll och företag i Sverige ska kunna räkna med en trygg tillgång till el och annan energi. Överlag har det fungerat fantastiskt bra i Sverige med historiskt låga priser, en hög tillgänglighet och inte minst låga klimatutsläpp. Men jag tycker att det provas på olika sätt.

Det har varit tre elkriser inom loppet av ett år. Vi kan se att när det gäller omställning över tid handlar det om att behålla miljöfördelarna i det svenska el- och energisystemet. Både för vårt elsystem vid utbyggnad av nät och för produktion är tillståndprocessen en av de allra största utmaningarna. Detta påverkar företag som vill investera. Det kan vara ett kommunalt reningsverk. Det kan vara flerbostadshus. Det kan vara industrietableringar.

Här måste det göras mer för att elnät, produktion och annan viktig verksamhet snabbare ska komma på plats – för ekonomin och för jobben. Ytterst är det också helt avgörande för att Sverige ska klara den gröna omställningen över tid och på det sättet nå miljö- och klimatmålen. Men då måste vi ha konkreta förslag.

Ett exempel är Nätkoncessionsutredningen. Den innebär, säger experter, att det för Svenska kraftnät minskar från tio år till ungefär åtta år innan en stamnätsledning kommer på plats. Det är inte oviktigt, men väsentligt mer måste göras om vi ska säkra elsystemet för hushåll och företag.

Prot. 2020/21:52
11 december

Svar på
interpellationer

Anf. 54 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! Jag kan konstatera att vi är överens om mycket, jag och Lars Hjälmered. Vi är överens om att korta tillståndprocesserna. Vi är överens om att det behövs ytterligare åtgärder förutom de som kommer i nätkoncessionsutredningen. Vi är överens om att förslagen i Nätkoncessionsutredningen är bra och viktiga. Och vi synes ändå vara överens om att det är en positiv utveckling i Norrland och att de svenska elöverskotten och de konkurrenskraftiga svenska elpriserna drar åt sig företag.

Med denna betydande samsyn beklagar jag att Moderaterna drog sig ur den långsiktiga energiöverenskommelse som vi tecknade för tre år sedan, som var tänkt att kunna leverera just dessa långsiktiga och viktiga åtgärder och spelregler för svensk industri och svenska konsumenter.

Jag tror att det skulle vara en styrka för Sverige om vi och Moderaterna och flera andra partier var överens om de långsiktiga spelreglerna. Då tror jag också att Lars Hjälmered och Moderaterna skulle få större genomslag för de åsikter de har om svensk energipolitik.

Jag stänger inte dörren. Jag välkomnar Moderaterna tillbaka till energiöverenskommelsen för att kunna fatta beslut om långsiktiga villkor för Sveriges utveckling. Till dess ser jag fram emot att Moderaterna stöder de förslag som de har efterfrågat här i kammaren när dessa inom kort läggs på riksdagens bord.

Jag vill också ta tillfället i akt och tillönska Lars Hjälmered en trevlig helg – och en god jul om vi inte ses innan dess.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 13 Svar på interpellation 2020/21:149 om privatekonomi i skolans undervisning

Anf. 55 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Fru talman! Alexandra Anstrell har frågat mig om jag avser att vidta åtgärder för att det i ämnet hem- och konsumentkunskap ska ställas högre kunskapskrav än att eleven bara förutsätts kunna göra jämförelser mellan olika konsumtionsalternativ och föra enkla resonemang med viss koppling till konsekvenser för privatekonomi samt hur jag i annat fall avser att säkerställa att elever genom skolan får de kunskaper de behöver gällande privatekonomi.

Kunskaper om konsumentfrågor och privatekonomi är viktiga och ger människor verktyg för att skapa en fungerande vardag och kunna göra medvetna val som konsumenter med hänsyn till hälsa, ekonomi och miljö. Det är därför viktigt att alla elever får lära sig om privatekonomi i skolan. Det är kunskap som alla unga behöver för att klara sig bra i samhället.

Området privatekonomi och konsumtion är också tydligt framskrivet i kursplanen för hem- och konsumentkunskap, både i den befintliga kursplanen och i den reviderade kursplan som gäller från och med den 1 juli 2021. I både grundskolan och gymnasieskolan är privatekonomi dessutom en del av ämnet samhällskunskap.

I den reviderade kursplanen i hem- och konsumentkunskap som regeringen beslutade om i augusti 2020 har privatekonomi ytterligare lyfts fram i ämnets syfte genom en egen punkt i de långsiktiga målen. Där framgår

nu att undervisningen i ämnet hem- och konsumentkunskap ska ge eleverna förutsättningar att utveckla kunskaper om ekonomi och konsumtion i hemmet.

Av det centrala innehållet framgår att eleverna redan i mellanstadiet ska få lära sig om privatekonomi, till exempel om relationen mellan sparande och konsumtion, om skillnaden mellan saklig konsumentinformation och annan påverkan, om reklam och om att jämföra varor utifrån jämförpris. I högstadiet ska eleverna sedan få fördjupa kunskaperna och till exempel lära sig att göra en budget och vad det innebär att handla på kredit, teckna abonnemang samt låna och spara pengar. De ska även få lära sig om konsumenters rättigheter och skyldigheter.

Av kunskapskraven för betyget E i årskurs 6 följer att ”eleven ger exempel på olika sätt att spara och betala och beskriver på ett enkelt sätt vad som kan påverka konsumtionsval”. För betyget E i årskurs 9 krävs att ”eleven beskriver på ett enkelt sätt faktorer och beslut som kan påverka privatekonomi och konsumtionsval”. Jag kan därmed konstatera att kunskapskraven från och med den 1 juli 2021 kommer att ha en annan lydelse än vad som framgår av frågan, där delar av dagens kunskapskrav återges.

Sammantaget, fru talman, gör jag bedömningen att ämnet privatekonomi är väl framskrivet i den reviderade kursplan i hem- och konsumentkunskap som nu kommer att börja gälla. Eleverna ska enligt de styrdokument som då gäller få relevanta kunskaper för att kunna göra medvetna val som konsumenter med hänsyn till hälsa, ekonomi och miljö.

Anf. 56 ALEXANDRA ANSTRELL (M):

Fru talman! Tack, utbildningsministern, för svaret!

Våra barn riskerar att växa upp som finansiella analfabeter, med vuxenvärlden som åskådare. Vi kan inte ha det så.

Finansinspektionen har konstaterat att Sveriges unga har oroväckande låga kunskaper i privatekonomi. En studie gjord av Finansinspektionen visar att 75 procent av de tillfrågade ungdomarna inte vet hur man tar ett lån på banken och att 31 procent inte vet hur man gör en månadsbudget.

Kronofogdens senaste rapport visar att många barn växer upp i familjer med skulder. Kronofogden konstaterar vidare att vuxna behöver tala mer om privatekonomi med barn – så även i skolan. Därmed kan unga tidigt få grundläggande ekonomiska kunskaper och bära med sig dem i vuxenlivet. På så sätt skulle unga kunna förhindras att hamna i skuldsättning. Ungdomar ska kunna fatta egna informerade beslut om sin privatekonomi.

I en alltmer ekonomiskt utsatt värld är det ett samhällsligt intresse att utbilda och informera om privatekonomi – planering av inkomster och utgifter, lån, krediter och räntor, sparande och att betala räkningar men också ekonomiska risker och konsekvenser.

Fru talman! Jag tycker att fler behöver uppmärksammas på vad det innebär att ta ett sms-lån och på att det inte bara är att dra kortet när man betalar eller hämta ut mer pengar i bankomaten. Fler behöver lära sig värdet av pengar. Kanske var det enklare förr, när man oftare hade dem fysiskt i handen eller plånboken.

Barns finansiella förståelse följer en brant nedåtgående kurva. Ändå lyser åtgärderna med sin frånvaro, och vuxenvärlden verkar som sagt sitta på åskådarläktaren och titta på medan samhällsekonomin äventyras, jämställdheten sätts i obalans och ungas hälsa hamnar i riskzonen.

Prot. 2020/21:52
11 december

Svar på
interpellationer

Skolverket har uttalat att det är upp till varje skola att avgöra hur mycket tid som ska ägnas åt den privatekonomiska delen i skolundervisningen. Därför är det inte självklart hur stor del varje elev får.

Tiden i hem- och konsumentkunskap ska räcka till mycket. I kursplanen står: ”Kunskaper om konsumentfrågor och arbetet i hemmet ger människor viktiga verktyg för att skapa en fungerande vardag och kunna göra medvetna val som konsumenter med hänsyn till hälsa, ekonomi och miljö.”

Ämnets syfte är bland mycket annat att eleverna ska utveckla kunskaper om och intresse för arbete, ekonomi och konsumtion i hemmet. Men av 14 punkter i det centrala innehållet i årskurs 1–6 handlar 3 om ekonomi, och av 19 punkter i årskurs 7–9 handlar 6 om ekonomi och konsumentkunskap.

Fru talman! Med detta menar jag inte att man inte ska lägga tid på att laga mat. Det är nog så viktigt, inte minst vad gäller näringslära och hantering av olika livsmedel. Men det är också uppenbart att det råder brist på undervisningstimmar.

Dåligt privatekonomiskt kunnande ska inte behöva gå i arv. Vart du är på väg måste vara viktigare än varifrån du kommer, och kunskaper om ekonomi i ryggsäcken blir då ovärderliga.

Utbildningsministern säger i sitt svar att kursplanen nu är reviderad och kunskapskraven förändrade. Men jag är ledsen – det räcker inte. Jag håller inte med utbildningsministern om bedömningen att detta nu är bra.

Fru talman! Jag undrar om utbildningsministern är nöjd med detta eller om hon avser att vidta några åtgärder för att säkerställa att elever genom skolan får de kunskaper de behöver gällande privatekonomi.

Anf. 57 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Fru talman! Jag måste erkänna att jag inte blir riktigt klok på vad Alexandra Anstrell egentligen vill. Vill Alexandra Anstrell att de kunskapskrav som finns ska förtydligas och skärpas? Uppenbarligen, och det kravet är redan tillmötesgått. Till skillnad från vad som framgår av de citat som finns i interpellationen har regeringen tillsammans med Centern och Liberalerna lagt fram förslag och beslutat om nya kursplanetexter. Jag kan konstatera att de kursplanetexterna inte alls ligger långt från det som Alexandra Anstrell efterlyser.

Eller vill Alexandra Anstrell egentligen att ämnet konsumentkunskap ska få fler timmar? Är det detta som är frågan? I så fall är det bara att föreslå det här i riksdagen. Jag skulle tro att det finns många andra som också vill föreslå fler timmar för en mängd andra ämnen.

Eller vill Alexandra Anstrell egentligen att vi ska öronmärka vissa undervisningstimmar för just de delar i ämnet hem- och konsumentkunskap som handlar om privatekonomi? Detta skulle i så fall vara en innovativ lösning som inte finns för särskilt många andra ämnen. Vi är ju vana vid att vi genom våra läro- och kursplaneskrivningar överlåter åt de professionella och välutbildade lärarna att lägga upp undervisningen på ett sådant sätt att man möter de krav som framgår av kursplanerna.

Det som i praktiken är ett av problemen med ämnet hem- och konsumentkunskap, fru talman, är, skulle jag vilja hävda, att de gamla skrivningarna var just lite gamla. Det är nu justerat och åtgärdat. De nya skrivningarna är mycket bättre, och jag är stolt över dem. Men de stora problemen

är, som vanligt i vår svenska skola, en stor mängd krav som ställs på lärare och elever och en brist på behöriga, utbildade lärare, som är tydlig inte minst i ämnet hem- och konsumentkunskap. Detta är problem som vi måste arbeta mycket hårt med, fru talman.

Men att göra ändringar i en beslutad kursplan som ännu inte trätt i kraft – förlåt mig, men jag tror inte att det förbättrar ungdomarnas privatekonomi.

Anf. 58 ALEXANDRA ANSTRELL (M):

Fru talman! Jag vill att ett framtida Sverige ska ha en utökad politik för frihet – en frihet för alla, där både kvinnor och män kan ta ansvar för sin ekonomi och där unga får lära sig detta.

Allt fler ansöker hos Kronofogden om att bli av med sina skulder, så kallad skuldsanering. Särskilt stor är ökningen bland unga. Under årets första sex månader ansökte 15 325 personer om skuldsanering, en ökning med 41 procent jämfört med förra året. Det är den högsta siffran någonsin.

I OECD:s senaste Pisaundersökning visar resultatet på en anmärkningsvärt låg finansiell förståelse hos dagens unga befolkning. Endast var tionde ungdom anses ha goda förutsättningar att klara vuxenlivets finansiella utmaningar, och hela 43 procent saknar till och med de mest grundläggande kunskaperna i privatekonomi och budgetering.

Från och med den 1 juni 2021 kommer den nya kursplanen att träda i kraft, med aningen mer fokus på privatekonomi, men jag tycker fortfarande inte att det räcker. Det är ett problem att det är för få timmar – eller möjligen borde man jobba mer ämnesöverskridande. Jag vet faktiskt inte, utbildningsministern. Men jag tror att det är viktigt att man ser problemet.

Jag har skrivit en motion i frågan, fru talman. Den kom till efter ett samtal med min son, som i dag är 15 år, där han frågade: Hur får man lära sig att köpa ett hus? När gör man det? Hur mycket ska man spara, och när får man lära sig hur man sparar?

När jag växte upp fick vi i skolan bläddra i Lyckoslanten, och där fanns en rolig serie om Spara och Slösa. Den gav mig en bra bild av att det var bättre att spara än att slösa. Men hur är det med allt det där andra? Jag tänker på skillnaden mellan sparande och investering, grundläggande kunskaper om börsen, fonder och aktier, kontoformer och relevanta begrepp.

Tobias Schildfat skriver i sin bok *Vägen till din första miljon* att han saknade Sparas och Slösas släkting Investera i Lyckoslanten. Jag håller med om det; det hade nog varit bra. Att kunna mer om investeringar är också viktigt.

En relevant del i ekonomin är att se över sina inkomster. Man behöver lära sig inte bara om sina utgifter utan även om sina inkomster, som kan vara relevanta nu eller i en nära framtid. Det kan handla om anställning, uthyrning, tjänster eller uppdrag.

Häromdagen frågade min dotter Johanna: Mamma, det står något om pensionssparande här i min bankapp – vad ska jag göra med det? Det är väl inget jag behöver göra nu? Hon är 18. Vi hade ett samtal om det och pratade om vilka typer av sysselsättning som ger pensionsgrundande inkomst och att man kan pensionsspara, spara på annat sätt, investera med mera. Alla blir vi ju gamla, och därför borde kanske även grundläggande kunskaper om pensionssystemet vara viktiga i en utbildning om privatekonomi.

Undervisningen i skolan om privatekonomi behöver bli bättre. I det centrala innehållet nämns en hel del, men det är inte så mycket som mäts. Det måste även utbildningsministern hålla med om. När Skolinspektionen granskade hem- och konsumentkunskapen i början av 2019 kom man dessutom fram till att ämnet lägger alltför stor tyngd på mat, måltider och hälsa.

Utbildningsministern har nämnt att hon är nöjd med de nya kunskapskraven i årskurs 9. För ett E innebär de att man på ett enkelt sätt ska kunna beskriva faktorer och beslut som kan påverka privatekonomi och konsumtionsval. Jag tycker inte att det räcker.

Kronofogdens enhetschef Per-Olof Lindh säger i en artikel i Svenskan att han för första gången i sitt liv är oroad över barns och ungas låga ekonomiska kompetens och status. Och, fru talman, det är jag också. Är inte utbildningsministern det?

Anf. 59 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Fru talman! De nya kunskapskraven och den nya kursplanen är framtagna i samarbete med Sveriges hem- och konsumentkunskapslärare. Kursplanen är noggrant genomgången. Den har legat ute på Skolverkets hemsida för att Sveriges alla hem- och konsumentkunskapslärare ska kunna lämna synpunkter på den. Den har skickats på remiss till forskningsinstitutioner och myndigheter. Och till sist har vi nu en text.

Denna text, fru talman, är framtagen bland annat mot bakgrund av de rapporter som Alexandra Anstrell här redovisar. Jag kan bara konstatera att jag har större förtroende för landets hem- och konsumentkunskapslärare och alla de remissinstanser som har hjälpt till att ta fram de nya kursplanerna än jag har för samtal med enstaka skolelever, även om det naturligtvis är väldigt intressant att ta del av vad elever tycker.

Denna interpellationsdebatt handlar om ett allvarligt problem: att unga människor har problem med sin privatekonomi. Detta är värt att ta på stort allvar, och det gör vi. Vi använder de verktyg som den svenska skolan tillhandahåller och som i årtionden, för att inte säga i mer än hundra år, har bidragit till att alla barn i Sverige får den kunskap de behöver för att gå ut i arbetslivet och livet som vuxna människor.

Där är ämnet hem- och konsumentkunskap viktigt. Det är, fru talman, ingen slump att det i detta ämne ingår gedigna inslag som handlar om privatekonomi. Det är heller ingen slump att vi i ämnena samhällskunskap och matematik noga går igenom andra begrepp och kunskaper som behövs för att man ska kunna ta ansvar för sin ekonomi.

Fru talman! Det ställs många krav på den svenska skolan. På detta område är jag väldigt stolt över att regeringen tillsammans med Centerpartiet och Liberalerna har kunnat ta fram nya, tydligare kunskapskrav och kursplaner, i samarbete med de lärare som ansvarar för undervisningen i ämnet. Jag hoppas att de kan leda till att vi också får en bättre undervisning, för hur mycket vi än diskuterar ordval i styrdokument är det till sist på undervisningen det kommer an.

Jag återkommer, fru talman, till det som är det riktiga problemet för ämnet hem- och konsumentkunskap: bristen på behöriga lärare, som vi måste arbeta hårt för att lösa.

Anf. 60 ALEXANDRA ANSTRELL (M):

Fru talman! Tack, utbildningsministern, för svaret! Jag håller verkligen med om att det är undervisningen som gör skillnad. Men barn efterfrågar detta, liksom föräldrar, lärare och banker. Kronofogden konstaterar problem, liksom Skolinspektionen.

Ändå står vi här i dag med ett kunskapskrav, som ministern beskriver i sitt svar: "I årskurs 9 krävs att 'Eleven beskriver på ett enkelt sätt faktorer och beslut som kan påverka privatekonomi och konsumtionsval.' " Utöver det centrala innehållet är det undervisningen som spelar roll, och det kan bli väldigt olika. Det är ett problem.

Barn växer upp med helt olika förutsättningar för att förstå och hantera pengar. Det är inte bara olyckligt; det är faktiskt helt galet.

Fru talman! I Sverige borde vi kunna erbjuda alla barn samma förutsättningar att tjäna, spara och spendera sina pengar klokt. Att dagens barn och unga bygger sin finansiella förståelse på de kunskaper de har fått i hemmet är tydligt. Det syns i Finansinspektionens studie. Av 1 000 medverkande ungdomar är det över hälften som vänder sig till sina föräldrar för att få råd och kunskaper om exempelvis lån och försäkringar.

Som jag sa tidigare: Dåligt privatekonomiskt kunnande ska inte behöva gå i arv. Jag tänker att ansvaret för barns finansiella bildning ligger tvärfunktionellt på hemmet, på skolan och på politisk nivå. Jag tycker att vi behöver samarbeta bättre om detta och välkomna alla initiativ för att få en bättre finansiell förståelse för alla barn och unga.

Då behöver vi agera, och det behöver vi göra nu. Som det såg ut tidigare i år vill vi inte ha det i framtiden. Är utbildningsministern beredd att göra mer än att bara luta sig mot det kunskapskrav som hon har angivit?

Anf. 61 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Fru talman! Nu blir jag tvungen att för tredje gången upprepa att alla de rapporter som anges här ligger till grund för de förändringar i kunskapskraven som har gjorts. Jag är stolt över kunskapskraven, och det är jag övertygad om att jag har anledning att vara eftersom de har tagits fram i samarbete med dem som kan detta bäst, nämligen lärarna i hem- och konsumentkunskap.

Stolt är jag, men är jag nöjd? Nej, nöjd kan man inte vara. Varje barn och ungdom ska gå ut ur den svenska skolan med de kunskaper i privatekonomi som anges i kunskapskraven. Ska vi nå dit är det nödvändigt, men inte tillräckligt, att vi skärper kunskapskraven på det sätt som redan har gjorts. Det som också behövs är förutsättningar för Sveriges lärarkår att på riktigt undervisa i dessa svåra och viktiga frågor. Där, fru talman, behövs insatser, och regeringen är beredd att vidta de åtgärderna. Det handlar om kompetensutveckling för lärarna och om att se till att läraryrket är så attraktivt att fler väljer det och att fler stannar kvar.

Med de kunskapskrav som vi nu har antagit är min förhoppning att ämnet ska kunna utvecklas på ett väldigt positivt sätt. Det, fru talman, för tjänar våra barn och ungdomar. Att kunna privatekonomi när man går ut från skolan är viktigt.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Prot. 2020/21:52

11 december

Svar på
interpellationer

§ 14 Svar på interpellation 2020/21:173 om föräldrapåverkan på skolans personal

Anf. 62 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Fru talman! Roger Haddad har frågat om jag och regeringen kommer att agera genom lag för att slå fast att det är läraren som bestämmer i klassrummet. Roger Haddad har även frågat om jag och regeringen avser att ta initiativ för att i skollagen förtydliga att det är lärarna som beslutar om det som rör det pedagogiska arbetet, exempelvis undervisningen. Roger Haddad har också frågat mig om vilka andra åtgärder jag och regeringen avser att vidta för att återupprätta läraryrkets status i samhället.

Jag håller helt med Roger Haddad om att det är läraren som ska bestämma i klassrummet. Skollagen är mycket tydlig på den punkten. Det är läraren som ansvarar för undervisningen och beslutar om betyg. Det står uttryckligen i 2 kap. 15 § och 3 kap. 16 § skollagen.

Jag vill vidare understryka vikten av att all personal och alla elever är trygga i skolan. Hot, våld och kränkningar mot skolans personal får aldrig accepteras. Trygghet och studiero skapas bland annat genom att skolan involverar elever och vårdnadshavare så att man tillsammans kan utveckla skolans innehåll och verksamhet. En trygg arbetsmiljö är en förutsättning för barns och elevers lärande och utveckling. Arbetsmiljölagen ställer också krav på arbetsgivaren när det gäller upprätthållande av en god arbetsmiljö. I arbetet mot kränkningar, hot och våld mot personal behövs väl fungerande rutiner som är kända av alla, rutiner som även innefattar skolans kontakter med socialtjänst och polis.

Därför beslutade regeringen i augusti 2018 om ändringar i läroplanerna för att förtydliga rektors och elevers ansvar för en god arbets- och lärandemiljö. Regeringskansliet har beslutat att en utredare ska biträda Utbildningsdepartementet med att ta fram ett förslag till en nationell plan för skolans arbete med trygghet och studiero och lämna förslag som säkerställer ett fungerande regelverk om trygghet och studiero i skolan. Utredaren ska även lämna förslag på hur lärarnas arbete för att upprätthålla studieron kan stärkas.

Lärare måste kunna känna att de har hela samhällets stöd med att upprätthålla en god arbets- och lärandemiljö. Då behöver inte bara kollegor, rektorer och huvudmän utan även vårdnadshavare och resten av samhället ge lärarna det stödet. Den professionella styrkan och tilliten till den egna förmågan bygger en lärare inte ensam utan tillsammans med andra. Jag menar att hela samhället behöver se skolan som en gemensam bildningsinstitution och inte som en tjänst på marknaden där elever är kunder och lärare leverantörer av kunskap. Vidare anser jag att lärare ska bemötas med respekt för sitt viktiga uppdrag i en skola som fokuserar på kunskap och bildning.

Anf. 63 ROGER HADDAD (L):

Fru talman! Tack, statsrådet Anna Ekström, för svaret på min interpellation. Liberalerna sätter ju skolan främst, och skolan är vår viktigaste politiska fråga. Det är för att det är den viktigaste bildningsinstitution vi har i vårt samhälle för framtiden och för Sverige som kunskapsnation.

Vi har återkommande tagit upp frågan om läraryrkets status generellt och också problematiken med anmälningskultur och kränkhetskultur, som vi har försökt peka på de senaste åren. Vi har lärare som inte vågar ingripa mot ordningsstörningar. Många lärare och skolledare upplever otydlighet i skollagstiftningen när det gäller hur de ska kunna upprätthålla studiero och trygghet.

Arbetsmiljöarbetet är centralt. Den viktigaste anledningen till att många lärare väljer att lämna yrket är just brister i arbetsmiljö och deras villkor. Under den rubriken kommer självklart också problemet med hot och våld mot skolans personal in. Det gäller hot och våld både mot lärarkåren, vilket är helt oacceptabelt, och mot rektorerna. Fyra av tio rektorer har utsatts för hot eller våld på sin arbetsplats. Var fjärde lärare har utsatts för hot och våld på sin skola det senaste läsåret. Detta har bland annat lärarfacken redovisat. Det är bekymmersamt.

Jag har tagit till mig utbildningsministerns svar på mina frågor, men fokus är fortfarande väldigt mycket på vad som tidigare har beslutats. Sedan pekar man på en utredning som är på gång och som egentligen inte är temat för den här interpellationen, som ju handlar om föräldrapåverkan på skolans personal.

Jag instämmer inte heller riktigt i utbildningsministerns svar att skollagen är tydlig om att det är läraren som bestämmer i klassrummet och att detta uttryckligen står i lagen. De problem som vi har sett – att man inte bara från elevernas sida utan även från föräldrarnas sida hotar eller till och med passerar gränsen och tar till fysiskt våld och att man inte respekterar undervisningens upplägg, betygsättningen, beslut om ledighet och så vidare – pekar uppenbart på att några föräldrar tolkar detta lite som de vill. Några föräldrar går in på skolan och agerar lite som de vill.

Det finns också ett extremfall som har tagits upp. Tack och lov är det inget som är vanligt, men det var en lärare i Spånga här i Stockholmsområdet som blev strypt av en pappa till en elev på grund av ett betyg som han hade satt. Det ska inte vara så! Vi kan inte tala om att höja läraryrkets status om vi har en lagstiftning som kan tolkas otydligt, skolmyndigheter som ibland indirekt underminerar lärarkåren och en anmälningskedja och en anmälningskultur som sammantaget har bidragit till att lärarnas och skolledarnas auktoritet kraftigt har underminerats i svenskt skolväsen.

Det här drabbar undervisningen och kunskapsuppdraget, och inte minst resulterar det i att eleverna inte får den undervisning och utbildning de har rätt till. Om de duktigaste och mest erfarna lärarna flyr skolväsendet får vi nämligen ännu större problem med obehöriga lärare, oerfarna lärare, vikarier, eget arbete och andra problem som uppstår i sammanhanget.

Anf. 64 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Fru talman! Nu befinner jag mig i beråd här, för det är väldigt lite av det Roger Haddad säger som jag vill säga emot. Jag håller med på väldigt många punkter.

Vi har ett stort problem i den svenska skolan, och det handlar om att lärarna inte alltid behandlas som de bör behandlas, nämligen som professionella yrkesutövare med viktig myndighetsutövning som en av sina arbetsuppgifter. Lärare behandlas inte med den respekt de förtjänar, och det är ett mycket stort problem. Jag tänkte använda det här inlägget inte till att polemisera mot Roger Haddad utan snarare till att försöka bidra med för-

slag på vad vi kan göra åt det här stora problemet, och där ser jag en mängd olika saker.

Roger Haddad lyfter upp lagstiftningen, och jag vill nog ändå hävda att skollagen är tydlig på den här punkten. Det tycker jag inte att Roger Haddad ska ta illa upp för; det var ju under Roger Haddads partis tid på Utbildningsdepartementet som skollagen togs fram på det här området.

Jag vill också peka på de läroplans- och kursplansskrivningar som finns, och kanske framför allt på ett allmänt råd som har tagits fram av Skolverket och som handlar om planering och genomförande av undervisningen. Där slås det klart och tydligt fast att det är läraren som bestämmer i klassrummet och läraren som bestämmer om undervisningen.

Jag vill även peka på de läroplansförändringar som gjordes under den förra mandatperioden, där vi skrev in i läroplanen att elever ska behandla varandra och skolans personal med respekt och bidra till en god arbetsmiljö i skolan. Det var en läroplansändring som härstammade från Skolkommissionen, och den har ett starkt stöd i den forskning som finns. Den visar att det är gynnsamt både för kunskapsuppdraget och för skolans uppdrag att fostra eleverna om eleverna tar ansvar för arbetsmiljön.

Fru talman! Det är självklart så att man kan skriva hur mycket som helst i lagar, förordningar, läroplaner och allmänna råd, men det viktiga är hur det tillämpas i praktiken och verkligheten. Här vill jag peka på den viktiga roll som huvudmannen har. Våra huvudmän har ett ansvar för skolans arbetsmiljö. De är arbetsgivare, men de är också ansvariga för elevernas arbetsmiljö under väldigt viktiga år i deras liv. Huvudmannen har dock också en viktig uppgift i att upprätthålla skollag och läroplan samt bidra till att lärare känner den frimodighet och trygghet i sin yrkesutövning och betygsättning som de behöver känna.

Man kan säga att huvudmannen ska ha lärarens rygg, fru talman. När föräldrar hör av sig med alltifrån subtila påtryckningar till direkta hot, vilket tyvärr uppenbarligen händer, ska läraren inte stå ensam. Då ska läraren ha sin huvudman i ryggen, och läraren ska känna att hen har hela samhället i ryggen. För rektorens och huvudmannens del är det viktigt att ta på sig den ibland obekväma uppgiften att stå upp för lärarna när föräldrar olyckligtvis trycker på – och verkligen göra det tydligt.

Jag vill i det här sammanhanget passa på att peka på allas vårt ansvar. Vi är alla samhällsmedborgare. Vi är föräldrar, och vi finns i ett samhälle där skolan ingår. Vi har alla ett ansvar att bete oss. Det här handlar delvis om folkvett. Vi ska inte hålla på och köra med lärarna på det sätt som Roger Haddad pekar på i sin interpellation. I stället ska vi se till att bidra till att skolan är den gemensamma bildningsinstitution vi vill att den ska vara, där kunskap och bildning står i fokus och där lärarna känner inte bara trygghet utan också glädje i att utföra sina viktiga arbetsuppgifter.

Anf. 65 ROGER HADDAD (L):

Fru talman! Under Socialdemokraternas tid i regeringsställning har antalet incidenter med hot och våld i skolan fördubblats. Det har skett mellan 2014 och 2019. Jag tycker trots allt att utbildningsministern måste ta ansvar för sitt partis agerande och vad man har gjort och inte gjort i dessa frågor, som jag menar är kraftigt eftersatta.

Jag är kritisk till att skollagen inte har kompletterats tillräckligt. Det har gjorts förändringar i skollagen de senaste åren, och det har gjorts kom-

pletteringar och förändringar i läroplaner. Men jag hävdar bestämt att skollagen inte är tydlig när det gäller att det är läraren som bestämmer i klassrummet och att det är läraren som leder det pedagogiska arbetet och bestämmer över undervisningen. Både i skollagen och i läroplanerna står det nämligen att läraren ska svara för att alla elever får ett reellt inflytande över arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll. Det står till och med att man tillsammans med eleverna ska planera och utvärdera undervisningen.

På flera ställen i andra kapitel i skollagen och inte minst i paragrafer gällande elevinflytandet i läroplanen står det om rättigheter och om det uppdrag som skolan ska jobba med, där läraren ska säkerställa det inflytande som både elever och inte minst deras vårdnadshavare använder sig av. Det är klart att man ska få ha synpunkter på delar av utbildningen, men undervisningen tycker jag ska skötas av de professionella. Det är alltså lärarkåren, och det är lärarna som ska få styra och bestämma över sin undervisning. Det är den här otydligheten som jag med bestämdhet menar används av påstridiga föräldrar och vårdnadshavare, fru talman. Senast uppmärksammades det i västra Sverige, där detta har blivit ett arbetsmiljöproblem.

Man kan inte stänga ute folk hur som helst, och man kan inte skicka iväg föräldrar hur som helst. Det går inte heller att hänvisa till en utredning som inte har någonting med den här interpellationen att göra. Den utredningen handlar om elever som våldför sig på eller hotar andra elever, och det jag försöker angripa här är vad vi – staten och regeringen, som är ytterst ansvariga – gör för att föräldrar inte ska få det här handlingsutrymmet. Vad görs för att de ska ta ett kliv tillbaka, låta lärarna vara lärare och inte minst ha respekt för skolan, för lärarna och för rektorerna?

Har vi inte en läroplan som stöttar detta, har vi inte en skollag som stöttar detta och har vi inte ens en politik som stöttar detta kommer vi aldrig att höja läraryrkets status. Jag vet att regeringen känner till att det i senaste Talis, en internationell mätning, framkom bland annat att förekomsten av glåpord och muntliga skällsord riktade mot lärare är större i Sverige än i andra länder. I undersökningen sa dessutom bara 11 procent av högstadielärarna att läraryrket har hög status. Det kan vi inte acceptera.

Alla dessa faktorer – Barn- och elevombudet, Skolinspektionens dubbla uppdrag, kränkthetskulturen, anmälningskulturen och dessutom problemet med föräldrapåverkan på skolans personal, som är det jag försöker ta upp – bidrar inte till en bra skola. De bidrar inte till en bra arbetsmiljö, och de bidrar definitivt inte till att höja läraryrkets status.

Anf. 66 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Fru talman! Nu är ordningen återställd, för nu är vi inte riktigt lika överens längre.

Vi är fullkomligt överens om problembilden. Det är ett stort problem att svenska lärare inte känner att de kan gå till jobbet och frimodigt utföra sina arbetsuppgifter utan att behöva vara rädda för hot och våld i den mån det förekommer. Det ska inte förekomma. Jag tror att vi också är överens om att det är en viktig uppgift för huvudmannen och för rektorn att ha sina lärares ryggar och stå upp för att negativ föräldrapåverkan inte ska inverka.

Men är problemet verkligen skrivningarna i skollagen, Roger Haddad? Är problemet verkligen skrivningar i läroplanen? Är problemet de skriv-

ningar om rätt till elevinflytande som finns? De syftar ju inte till att ta ifrån lärarna deras professionella ansvar eller makt, fru talman, utan de syftar till att träna elever i demokrati och ansvarstagande. Jag skulle hävda att problemet ligger i hur reglerna tillämpas snarare än hur reglerna är skrivna.

Jag skulle också vilja hävda att problemet är en allmän inställning till vår skola, fru talman. Ibland tenderar föräldrar och elever att se skolan som en tjänst där man har rätt att beställa en paketerad kunskap och få det man har betalat för. Min skola är en skola där elever arbetar hårt för att lära sig mycket. Min skola är en skola där lärare bidrar till elevernas lärande genom att ha ett tydligt ledarskap i undervisningen och ett tydligt ledarskap i klassrummet.

Hittills har min bedömning varit att problemet inte har varit lagstiftningen. Jag är självklart alltid beredd att titta på lagstiftningen, men jag är inte övertygad om att de problem vi diskuterar här har sin rot i skollagens paragrafer om elevinflytande. Jag tror snarare att de har sin rot i den bild vi har av skolan i vårt svenska samhälle, där skolan alltmer har blivit en tjänst på marknaden och inte en gemensam bildningsinstitution.

Fru talman! Trots den polemik som förekommer här är jag väldigt tacksam mot Roger Haddad för att han hela tiden lyfter de här frågorna. Det är viktigt.

Det är viktigt att vi alla tar ansvar för en skola som håller ihop och en skola där lärarna känner det stöd från samhället som de ska ha. Men, fru talman, då gäller det också att vi allihop ser till att vi agerar i enlighet med de, enligt min mening, tydliga skrivningar som finns i skollag och läroplan om lärares makt i skolan.

Anf. 67 ROGER HADDAD (L):

Fru talman! Regeringen och utbildningsministern erkänner inte grundproblematiken när det gäller läraryrkets status: den låga statusen för Sveriges lärare och rektorer.

Antalet anmälningar om hot, våld och incidenter har fördubblats, enligt Arbetsmiljöverket. Det brister i fråga om respekt. Svenska lärare får ta emot glåpord i högre utsträckning än kollegor i andra länder. Skolinspektionen driver ärenden, inte minst genom Barn- och elevombudet. Vi menar att man har gått för långt och underminerar lärarkårens auktoritet när det gäller att upprätthålla studiero och trygghet.

Vi menar också att 4 kap. 9 § skollagen måste förtydligas. Att barn och elever ska ges inflytande över utbildningen har jag inga problem med. Men det står också att de ska ha inflytande över undervisningen.

Det handlar om Skolinspektionen, Barn- och elevombudet, den allmänna anmälningsskulturen och kränkthetskulturen i landet tillsammans med dessa skrivningar i läroplanen och skollagen. Jag hävdar bestämt att de fortfarande är otydliga. Det är klart att det bidrar till osäkerhet och otydlighet. Det är det som gör att alldeles för många föräldrar tyvärr inte respekterar lärarna.

Jag blir ännu mer bekymrad när jag ser att det är ett särskilt stort problem i förskolan och grundskolan när det gäller anmälningar, enligt Arbetsmiljöverket. Det handlar om förskolans verksamhet och grundskolans verksamhet. Det handlar om vistelsetider. Det handlar om stöd. Självklart ska man ta upp sådana saker. Men när det kommer till grundskolan handlar

det om ledighetsrutiner, hur man lägger upp undervisningen, vilka ämnen man undervisar i och vilket betyg man ger.

De svar som regeringen ger är inte tillfredsställande. Har man det perspektivet kommer man aldrig att lösa detta problem och höja lärarnas status.

Prot. 2020/21:52
11 december

Svar på
interpellationer

Anf. 68 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Fru talman! Jag är stolt över att den senaste Talisundersökningen visade förbättringar både när det gäller lärarnas upplevelse av sin status och när det gäller lärarnas nöjdhet med sitt yrke. Jag är inte nöjd med att de siffror vi får via Talis är siffror där Sverige sticker ut på ett negativt sätt. Det är uppenbart att läraryrket måste bli mer attraktivt, och det är uppenbart att det finns att göra för lagstiftare, för huvudmän, för rektorer och inte minst för alla oss som i egenskap av föräldrar eller på annat sätt har med lärare att göra.

Jag är stolt, fru talman, över att vi under den förra mandatperioden gjorde en förändring i läroplanen som innebar att elevernas ansvar för att behandla varandra och skolans personal, inklusive lärarna, med respekt förtydligades. Det är en skrivning som inte har funnits tidigare i läroplanen.

Jag är absolut inte nöjd med den verklighet som Roger Haddad beskriver, där anmälningarna om hot och våld ökar. Varje beskrivning av hot och våld inom skolans värld är oacceptabel.

Fru talman! Den svenska skolan har en mängd problem. Vi ser i internationella kunskapsmätningar att den negativa kunskapstrenden faktiskt har brutits, men vi har mycket kvar att göra. Arbetet med att stärka tryggheten och studieron för eleverna och att stärka lärarnas trygghet och arbetsro och lärarnas möjligheter att utföra sitt arbete på ett bra sätt ska fortsätta.

Jag är stolt och glad över att kunna samarbeta med Roger Haddad också i denna fråga.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 15 Svar på interpellation 2020/21:175 om omsättningen på rektorer

Anf. 69 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Fru talman! Kristina Axén Olin har frågat mig hur jag anser att vi ska få minskad omsättning på rektorer och fler som stannar kvar i yrket.

Jag vill börja med att säga att jag instämmer med interpellanten i att den stora omsättningen på rektorer är bekymmersam. Rektorns ledarskap spelar en central roll för en skolas utveckling. Rektorsers förmåga att leda och utveckla den pedagogiska personalens arbete är en viktig faktor för att säkerställa att eleverna får utbildning och undervisning av hög kvalitet. Flera rektorsbyten på kort tid på en skola riskerar därför att negativt påverka elevernas skolgång.

För att stärka det pedagogiska ledarskapet i skolväsendet har regeringen gjort en rad insatser. En av dessa gäller förskolan. Från och med den

1 juli 2019 benämns förskolechefer rektorer och omfattas av den statliga obligatoriska befattningsutbildningen. Regeringen har vidare vidgat både befattningsutbildningen och fortbildningen för rektorer så att alla skolledare ska kunna ta del av dessa insatser, såväl rektorer i förskolor som biträdande rektorer i alla skolformer. Därutöver har regeringen avsatt 20 miljoner kronor för fortbildning av skolledare, och denna satsning har permanentats.

Ett starkt pedagogiskt ledarskap och ett attraktivt yrke förutsätter att skolledare kan utvecklas professionellt under hela yrkeslivet. Regeringen inrättar därför ett nationellt professionsprogram för lärare och rektorer med grund i betänkandet *Med undervisningsskicklighet i centrum – ett ramverk för lärares och rektorsers professionella utveckling*. Programmet ska främja skolutveckling och systematisk professionell utveckling genom hela yrkeslivet. Det är ett sätt att säkra lärares och rektorsers kompetensutveckling under yrkeslivet. De mer konkreta förslagen i betänkandet bereds nu inom ramen för arbetet med januariavtalet, vilket borgar för brett förankrade och långsiktiga nationella professionsprogram för lärare och rektorer.

Samma utredning föreslår också en statlig rekryteringsutbildning för lärare som är intresserade av att bli rektorer och kompetensutveckling av rektorer i praktisk organisation och arbetsmiljö. De förslagen bereds i Regeringskansliet.

Även huvudmannen har ett viktigt ansvar för att ge förutsättningar för att rektorer ska stanna på sin skola. Om en skola drabbas av täta rektorsbyten behöver man följa upp och ta reda på varför. Men Skolinspektionens kvalitetsgranskning om många rektorsbyten visar att det är få huvudmän som följer upp konsekvenser vid många rektorsbyten. Det är också få huvudmän som agerar strategiskt när skolorna byter rektorer ofta. Skolchefen, som numera enligt skollagen ska finnas hos varje huvudman, har en viktig roll i detta. Skolchefen är en viktig länk i styrkedjan mellan huvudmannen och rektorerna.

Om vi kan skapa förutsättningar för rektorer att stanna längre på skolorna, och i yrket, kan vi också skapa förutsättningar för dem att vara de pedagogiska ledare som skolan behöver.

Anf. 70 KRISTINA AXÉN OLIN (M):

Fru talman! Tack, utbildningsminister Anna Ekström, för svaret! Jag tycker att vi pratar alldeles för lite om rektorer och skolledare. Det kanske är den absolut viktigaste personen på hela skolan för skolans utveckling och för att vi ska ha en god kvalitet i skolan.

Vi har ungefär 3 900 rektorer i grundskolan och 1 200 rektorer i gymnasieskolan. Det är djupt oroande med den undersökning som Skolverket nyligen presenterade, där man tittade på dem som jobbade som rektorer för fem år sedan, det vill säga läsåret 2014/15. Efter tre år var bara 40 procent kvar i skolan. Nu efter fem år är det bara var femte rektor som jobbar kvar på skolan. De andra har antingen slutat eller bytt skola. Av alla som slutat på den skola som de var på för fem år sedan är det mer än hälften, 57 procent, som helt har lämnat skolvärlden.

Med tanke på hur situationen är i dagens skola och på hur viktig rektor och skolledning är frågade jag Anna Ekström hur vi ska få en minskad omsättning och hur vi ska få rektorer att stanna kvar i yrket. I svaret hän-

visar utbildningsminister Anna Ekström till olika utredningar och till att det bereds i Regeringskansliet, men läget är ganska akut.

Fru talman! Jag skulle vilja ha svar på min fråga: Hur ser utbildningsminister Anna Ekström att vi ska få en minskad omsättning och fler rektorer som stannar kvar i yrket?

Prot. 2020/21:52
11 december

Svar på
interpellationer

Anf. 71 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka Kristina Axén Olin för frågan. Detta är en viktig sak. Det är en av de riktigt viktiga sakerna i svensk skola i dag.

Vi ser också när vi till exempel tittar på den stora undersökningen Talis att den svenska skolan karakteriseras av att rektorer ofta byter skola och stannar ganska kort tid på sina skolor. Vi ser också, vilket är positivt, att den svenska skolan karakteriseras av en god befattningsutbildning. Där har vi en fördel jämfört med andra länder.

De täta rektorsbytena är dock ett stort problem. Kristina Axén Olin har helt rätt i detta, men den viktiga frågan man måste ställa sig är: Var hantearar vi bäst de täta rektorsbytena?

Naturligtvis har staten, regeringen och riksdagen ett ansvar. Det är vi som ser till att det finns en lagstiftning som håller ihop och styrkedjor som funkar. I vårt svenska skolsystem ligger dock ansvaret för resultat och kvalitet på den så kallade huvudmannen, och jag håller verkligen med dem som säger att det finns ett viktigt ansvar för huvudmannen att följa upp täta rektorsbyten och säkra att rektorerna får de förutsättningar som de behöver för att kunna stanna på sina skolor.

En viktig iakttagelse, fru talman, är att när Skolverket har gjort insatser på skolor med låga resultat – jag tänker på den gamla satsningen med tio skolor och den nya satsningen Samverkan för bästa skola – är täta rektorsbyten en återkommande iakttagelse. Det är också en viktig del av det utvecklingsarbete som Skolverket arbetar med tillsammans med dessa skolor och huvudmän.

Det här borde vara självklart, fru talman: Forskningen är tydlig med att goda skolresultat har ett samband med att rektorer stannar på sina platser.

Fru talman! Kristina Axén Olin kritiserade mig för att jag inte svarade på frågan. Mitt svar på frågan är att vi måste göra många saker samtidigt. Från regeringens sida arbetar vi nu med det professionsprogram som är efterfrågat av våra skolledare och som har fått ett väldigt starkt stöd efter det att Björn Åstrands utredning har varit ute på remiss. Det gör vi tillsammans med Centerpartiet och Liberalerna, men vi gör det också tillsammans med rektorerna själva genom deras organisationer.

Det är ett viktigt arbete. Ska vi ha ett rektorsyrke där rektorerna stannar kvar på sina jobb, trivs och får den kraft och de förutsättningar de behöver för att kunna utveckla arbetet på sina skolor så att barn och elever lär sig tillräckligt mycket, ja, då måste vi se till att professionsutvecklingen funkar och att det finns en vettig och ändamålsenlig kompetensutveckling och fortbildning för rektorer och, fru talman, även en progression för rektorer. Den rektor som kliver in på rektorsexpeditionen ganska ung och den rektor som kliver ut färdig för pension har ju helt olika förutsättningar att ta på sig ansvar.

Fru talman! Med det arbete som vi nu gör med professionsprogram, satsningar på rektorsutbildning och fortbildning för rektorer och huvud-

män som tar det ansvar som de har i vårt skolsystem ser jag goda förutsättningar för att vi tillsammans ska kunna fortsätta att stärka rektorsyrket. Det behöver svensk skola, och det behöver svenska elever.

Anf. 72 KRISTINA AXÉN OLIN (M):

Fru talman! Jag är väldigt glad över att jag och utbildningsminister Anna Ekström är överens om att det är bekymmersamt med rektorsomsättningen. För att få en god kvalitetsutveckling i svensk skola måste vi som sagt var ha ledare och chefer som stannar. Man vänder heller inte ofta en skolas utveckling på en termin; det finns mycket forskning som säger att det kan ta upp till fem år innan man egentligen ser resultat av det goda ledarskapet.

Statistiken som visar att man i våra utanförskapsområden ibland har haft 13 rektorer inom loppet av ett par år är därför förödande, och det är därför jag tycker att frågan om rektors- och skolledaromsättningen är så central och något som vi borde fundera mer över.

Det utbildningsministern gör med olika utredningar och professionsprogram liksom att man på olika sätt stöttar dem som är rektorer i dag är självklart viktigt. Jag tycker dock att det saknas en viktig komponent i detta, och det är analyser gällande dem som är rektorer i dag och dem som har lämnat yrket.

Jag har frågat Skolverket om det kontinuerligt görs uppföljnings- eller avslutningssamtal med de rektorer som slutar och helt enkelt går igenom varför. Då säger Skolverket till mig att det gör man inte. Skolverket delar dock min uppfattning att det vore viktigt och har därför sagt att det naturligtvis vore intressant att göra det. Jag tror att det skulle visa en palett över problemen i dagens skola. Varför vill man inte vara kvar i skolvärlden? Varför byter man skola?

Jag uppskattar att Anna Ekström delar mina bekymmer kring omsättningen och vill fråga om Skolverket helt enkelt kunde få uppdraget att börja göra någon typ av forskning eller djupanalyssamtal med våra avgående rektorer. Jag är övertygad om att det är en av nycklarna till hur vi ska förbättra skolan så att fler rektorer stannar kvar.

Anf. 73 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Fru talman! Vi är helt överens om att täta rektorsbyten är ett problem i svensk skola. Vi ser det tydligt i de internationella undersökningarna. Vi ser det också tydligt i den nordiska djupdykning som gjordes i de stora Talisstudierna för några år sedan. Vi sticker ut också i ett nordiskt perspektiv. Vi har rektorer som stannar ganska kort tid på skolorna. Våra rektorer har också ganska små skolenheter jämfört med hur det ser ut i många andra länder.

Jag har absolut ingenting emot den typ av analyser som Kristina Axén Olin efterlyser, även om jag inte är 100 procent säker på att just ett uppdrag till Skolverket är vägen man ska gå för att nå dit. Det är dock klart att vi måste lyssna till rektorerna för att kunna se till att deras förutsättningar att inte bara göra ett gott jobb utan också stanna på skolorna blir så goda som möjligt.

Fru talman! Så här i juletid vill jag komma med ett julklappstips till alla som är intresserade av rektorer och rektors förutsättningar. Jag kommer i hastigheten inte ihåg titeln, men det är alltså en ruggigt intressant

bok av Maria Jarl med flera som handlar om vad det är som karakteriserar skolor med uthålligt goda resultat och också vad som karakteriserar skolor med uthålligt låga resultat.

Det som man kommer fram till förenar skolor med uthålligt höga resultat är att de har en rektor som har stannat länge, som har med sig lärarkåren, som får skolan att samarbeta kring elevernas kunskaper och som ser till att det finns bra kvalitetssystem för att fånga upp de elever som behöver lite extra stöd och, minst lika viktigt, ser till att det extra stödet också ges.

Fru talman! Denna väldigt intressanta forskarrapport som Maria Jarl med flera har skrivit hoppas jag ska ligga under många julgranar den här ganska dystra julen!

Att täta rektorsbyten är ett problem är vi helt överens om. Att det krävs ett samarbete och en samverkan mellan den politiska nivån men också myndigheter och inte minst huvudmän tror jag också att vi är överens om. Jag tror faktiskt att vi är överens om att huvudansvaret för resultat och kvalitet när det gäller rektorns villkor ligger hos huvudmannen.

Anf. 74 KRISTINA AXÉN OLIN (M):

Fru talman! Jag har också läst den boken av Maria Jarl, och det är mycket som är intressant i den. Tyvärr är min hjärna också överhettad, så jag kommer inte heller ihåg vad den heter.

Det är absolut så att kontinuitet och långsiktighet i ledarskapet är avgörande; det var därför jag skrev den här interpellationen.

Det stämmer i och för sig att det är huvudmannen som är ansvarig över rektorerna. Även där finns dock en oroande rapport. Skolinspektionen har gått in och tittat på 20 skolhuvudmän, alltså kommuner, där det är stor omsättning på rektorer och kontrollerat hur man följer upp rektorerna. Det är en ganska sorglig läsning, om man i stället vill läsa sådant i jul.

Skolinspektionen konstaterar nämligen att en uppföljning av varför rektorer slutar och vad det får för konsekvenser har gjorts i 20 procent av fallen. Skolhuvudmännen följer väldigt sällan upp varför rektorer slutar eller vad som blir konsekvensen av det. Man får inte heller ett strukturerat och proaktivt coachande stöd, som de säger när det gäller ledningsfrågor.

Nu handlade min interpellation förvisso om rektorsomsättningen, men något som man borde göra är att titta på skolhuvudmännens ledarskap och förståelse för att de har ett ansvar. Jag tycker som sagt att det är djupt oroande när jag ser att det brister så mycket som det gör i ledarskapet i svensk skola.

Anf. 75 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Fru talman! Tack återigen, Kristina Axén Olin, för interpellationen!

Det råder ingen tvekan om att rektorerna är viktiga. Det råder heller ingen tvekan om att den som är rektor är satt under hård press. I den förra interpellationsdebatten med Roger Haddad diskuterade vi våld och hot mot befattningshavare i svensk skola. Det är bara att konstatera att vi också har en ibland väldigt besvärlig arbetsmiljö för rektorer, där föräldrar och andra inte ger rektor det stöd som rektor behöver för att kunna upprätthålla det som är skolans viktiga uppdrag: kunskap och bildning till de elever som går där och rättvisa och rättssäkra betyg.

Prot. 2020/21:52
11 december

Svar på
interpellationer

Det är väldigt bra att rektorerna lyfts, och det är väldigt viktigt att vi ser till att rektorerna har de förutsättningar som de behöver för att kunna göra ett riktigt bra jobb. Utan rektorns ledarskap får vi inte tillräckligt bra förutsättningar för undervisning i klassrummet. Vi får inte tillräckligt bra förutsättningar för trygghet och studiero för våra elever, och vi får heller inte tillräckligt bra förutsättningar för att eleverna ska lära sig så mycket de kan, vilken skola de än går på.

Fru talman! Jag vill avsluta mitt inlägg med att önska Sveriges rektorer en riktigt god jul. Jag hoppas att rektorerna kan få lite vila och lite lugn och ro efter en otroligt hektisk hösttermin och en väldigt besvärlig vårtermin. Denna önskan om en god jul och ett gott nytt år gäller naturligtvis också Kristina Axén Olin, även om vi ses i nästa interpellationsdebatt!

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 16 Svar på interpellation 2020/21:195 om en utredning om förskolan

Anf. 76 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Fru talman! Kristina Axén Olin har frågat mig om jag ser något behov av och är beredd att tillsätta en utredning kring förskolan.

Jag håller med Kristina Axén Olin om att vi har höga ambitioner för vår förskola. Den ska vara rolig, trygg och lärorik för alla barn som deltar. En avgörande faktor för att höja måluppfyllelsen i förskolan är undervisningens kvalitet. Det är förskollärare som ska ansvara för det pedagogiska innehållet i undervisningen för att främja barns utveckling och lärande. Förskollärarna har därmed ett särskilt ansvar för undervisningen. I undervisningen medverkar även andra i arbetslaget, till exempel barnskötare, till att främja barns utveckling och lärande.

Det finns dock en stor variation mellan kommuner samt mellan fristående och kommunala förskolor i andelen utbildade förskollärare och barnskötare. Som Kristina Axén Olin nämner finns det dessvärre även förskolor helt utan anställda behöriga förskollärare trots att skollagen anger att det ska finnas förskollärare i förskolan.

Jag tycker att det är bekymmersamt att det saknas tillräckligt med utbildade förskollärare och barnskötare i vissa delar av landet. Regeringen gör stora satsningar för att förbättra kompetensförsörjningen i förskolan. Lärar- och förskollärarytbildningarna byggs ut, och rekryteringen till utbildningarna måste fortsätta att öka och breddas. Vidare kan personer som medverkar i undervisningen i förskolan läsa in en behörighetsgivande förskollärarytbildning inom VAL, vidareutbildning av obehöriga lärare och förskollärare.

Regeringen har nyligen genomfört ändringar i det regelverk som styr VAL så att bland annat fler personer får möjlighet att studera till förskollärare. Dessutom arbetar regeringen utifrån januariöverenskommelsen med Centerpartiet och Liberalerna för att inrätta ett nationellt professionsprogram för förskollärare, lärare och rektorer. Med ett sammanhållet system för förskollärares, lärares och rektors kompetensutveckling kan skolutveckling främjas, professionernas attraktionskraft stärkas och förutsättningar skapas för högre måluppfyllelse.

Regeringen satsar också på personalens kompetensutveckling, bland annat genom Läslyftet i förskolan, som nu har ett högre söktryck än det för skolan. Det pekar på att behovet i förskolan inte är mättat, och för att möta behovet har 75 miljoner kronor avsatts för Läslyftet för 2020.

Jag kan också nämna att kompetensutvecklingsinsatsen Specialpedagogik för lärande har förlängts och utvidgats till att även omfatta förskolan från och med 2020. Vidare har det pedagogiska ledarskapet för förskolan stärkts. Från och med den 1 juli 2019 benämns förskolechefer rektorer och omfattas av den statliga rektorsutbildningen. Dessutom ges rektorer för förskolor tillgång till samma fortbildningsinsatser som rektorer i skolan.

Regeringen ser samtidigt fortsatta behov av att utveckla förskolan. Nyligen tog jag emot betänkandet *Förskola för alla barn – för bättre språkutveckling i svenska*. I uppdraget har det bland annat ingått att föreslå åtgärder för att se till att personalen i förskolan har adekvat kompetens för uppdraget med barnens språkutveckling.

Regeringen kommer fortsatt att noga överväga ytterligare insatser som kan behövas för att möta kompetensbehovet i förskolan utifrån de krav som ställs i skolförfattningarna.

Anf. 77 KRISTINA AXÉN OLIN (M):

Herr talman! Tack så mycket, Anna Ekström, för svaret! Även denna fråga tycker jag är väldigt viktig, och det är någonting som vi heller inte diskuterar alltför ofta.

Det är över en halv miljon barn som går till förskolan, eller lämnas på förskolan, varje dag. År 2018 fick vi en ny reviderad läroplan för förskolan som började gälla den 1 juli 2019, och vi har otroligt höga ambitioner. Omsorg är en del av allt som ska ske på förskolan, men man ska också lära sig om barns rättigheter, digital kompetens, hållbar utveckling, jämställdhet, nationella minoriteters språk och kulturer samt kroppslig och personlig integritet – det är en massa olika saker.

Vi har höga ambitioner, och de blir allt fler. Vi har nu ett antal utredningar som har presenterat förslag om obligatorisk förskola från fyra års ålder; en annan utredning har föreslagit att det ska vara från tre års ålder. Nyligen kom även Lotta Edholms utredning om språkförskola från tre års ålder. Summa summarum lägger vi på fler och fler åtaganden och högre och högre ambitioner för förskolan utan att någon egentligen funderar på hur detta ska gå till.

Min fråga till utbildningsminister Anna Ekström handlade egentligen om huruvida det inte är dags igen för en ordentlig utredning om vår ambition, om alla våra förslag om förskolan samt om hur ledarskapet och kompetensbehovet ser ut. Det skulle helt enkelt vara en större utredning om förskolan för att vi ska få denna ekvation att gå ihop. På den frågan svarade inte Anna Ekström. Är man beredd att tillsätta en utredning eller inte?

Anf. 78 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Herr talman! Jag är ju väldigt förtjust i utredningar. I vanliga fall brukar jag snarare få kritik från Kristina Axén Olin för att det är för många utredningar och för lite verkstad, som det brukar sägas – jag håller förstås inte med om det!

På just detta område tycker jag att man kan fundera över om det är läge att nu tillsätta en stor utredning om förskolan. Bottenplattan är ju att jag verkligen gillar utredningar, men jag kan också konstatera att det läge som råder nu är att vi alldeles nyss har genomfört en stor förändring av läroplanen och infört en ny läroplan för förskolan.

Jag håller med Kristina Axén Olin om att den läroplanen är ambitiös. Jag håller med om att den läroplanen förutsätter att det finns tillgång på utbildad arbetskraft och att det finns bra fortbildningsinsatser för de förskollärare och barnskötare som finns. Jag kan också hålla med om den läroplanen förutsätter att det nya begreppet undervisning – det är ju faktiskt ett nytt begrepp i förskolans värld – kan ges möjlighet att utvecklas på ett bra sätt.

Det fantastiska är ju att den nya läroplanen har tagits emot så positivt av förskolans anställda. När vi implementerar nya läroplaner brukar det uppfattas som en besvärlig arbetsinsats att sätta sig in i det nya. Jag har uppfattat att förskolans anställda tycker att det är väldigt besvärligt att det finns för lite resurser, och jag har uppfattat att de tycker att det är väldigt besvärligt att de har stora barngrupper och många timmar. Men jag har inte uppfattat någon kritik mot den nya läroplan som har kommit, vilket jag tycker talar för att den har fått ett gott mottagande i förskolan.

Jag vill också, precis som i den förra interpellationen, påminna om att ansvaret för kvalitet och resultat i förskolan ligger på huvudmannanivån – i detta fall på den kommunala nivån eller på de fristående förskolor som också finns. Det här är ett viktigt ansvar, och jag är orolig över de signaler som jag får om att man tycker att det är ett ansträngt läge i förskolor, både i fristående och i kommunala förskolor. Jag blir också bekymrad när jag ser de vittnesmål som hela tiden kommer om att man tycker att läget blir allt tuffare.

Men min övertygelse är att det viktigaste vi kan göra är att se till att den kommunala ekonomin förmår att bära de utgifter som förskolan med nödvändighet innebär. Kvalitet i förskolan kostar pengar.

Från statens sida är vi beredda att bidra. Vi har förstärkt den kommunala ekonomin rejält med de budgetförslag vi lagt fram, och det har vi gjort med fog. Läget ute i våra kommuner är väldigt ansträngt, och jag vill inte att det ansträngda läget ska gå ut över förskolans kvalitet – jag vill snarare att den ska stärkas.

Jag ser fram emot fortsatta diskussioner med hela riksdagen och samtliga partier i riksdagen om hur vi kan säkra att den kommunala ekonomin verkligen klarar av den höga kvalitet som vi alla vill att förskolan ska ha och som återspeglas i vår läroplan.

Åter till Kristina Axén Olins fråga: Innebär det här att det nu är läge att tillsätta en stor utredning om förskolan? Nej, jag bedömer nog att i det läge som är nu är det viktigast att se till att det via den kommunala budgeten finns en rejäl ekonomi för förskolan, så att man får möjlighet att implementera den läroplan som finns, fortsätta arbeta med språkutvecklande arbetssätt, läsluft och annat som vi gör stora fortbildningsinsatser kring och möjlighet att ge varje barn den trygga vardag som de förtjänar.

Anf. 79 KRISTINA AXÉN OLIN (M):

Herr talman! Jag kan hålla med utbildningsministern om att den reviderade läroplanen har mottagits förhållandevis väl. Sedan kan jag apropå

vår förra interpellationsdebatt alldeles nyss, där vi pratade om ledarskap och rektorer, se att det även där finns en utvecklingspotential för förskolan. Det syns inte minst nu under pandemin. Man nås av hundratals samtal från förskollärare, lärare och andra som tar upp väldigt basala ledningsfrågor. Uppenbarligen brister det när det gäller ledarskap i både förskolan och skolan.

Det som bekymrar mig är som sagt var vår höga ambition för förskolan. Där har säkert även vi moderater bidragit på olika sätt med höga ambitioner och en önskan om att förskolan ska göra mer och mer, inte minst när det gäller kunskapsutvecklingen hos barnen och att göra skolan mer jämlik. Vi vill gärna uttradera de sociala skillnader som man bär med sig sedan tidigare.

Vi har lagt på så otroligt mycket arbete år efter år och gjort utredning efter utredning, och det rimmar inte riktigt med den situation som nu är i förskolan. Jag menar att vi måste börja sätta ned foten och fundera på vad som är förskolans uppdrag, så att man kan utföra det och mäta med det bra, och vad man då behöver för kompetens, organisation, stöttning eller ledarskap.

I början av 2000-talet, när man senast tittade på förskolan, var nästan all personal i förskolan utbildad. År 2019 var det 39,5 procent som hade förskollärarutbildning och 18 procent som hade barnskötarutbildning. Men 31 procent i förskolan hade ingen utbildning alls för att jobba med barn. Det är en djupt oroande utveckling.

Läraryrket och Kommunal skickade en skrivelse till utbildningsministern efter att jag hade skrivit min interpellation men med mer utförlig statistik och om hur de upplever samma problematik. Personalsituationen just nu och kompetensutvecklingsbehovet rimmar inte med alla de nya uppdrag som hela tiden tillkommer för förskolan. Enligt den forskning som de hänvisar till brister en tredjedel av förskolorna i kvalitet. Ungefär en tredjedel av alla förskolor har okej kvalitet och en tredjedel har god kvalitet, men den tredje tredjedelen har låg eller otillräcklig kvalitet.

Vi vet också efter Lotta Edholms utredning att 263 förskolor i Sverige inte har en enda förskollärare, och tyvärr på de förskolor där jag tror att både jag och Anna Ekström skulle tycka att de egentligen behövs som mest.

Även om jag inte älskar utredningar tycker jag att vi snart måste sätta ned foten och bestämma vad som är förskolans uppgift, vad som ska prioriteras och hur vi kan hjälpa till för att få en organisation som lever upp till målen.

Anf. 80 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Herr talman! Det är lite intressant att jag gillar utredningar medan Kristina Axén Olin, som säger att hon inte tycker om utredningar, kräver just en utredning på detta område.

Min bedömning, herr talman, är att förskolan har ett tydligt definierat uppdrag i den nya läroplan som gäller sedan 2018, och som enligt oss båda två har blivit i huvudsak väl mottagen ute i förskolorna. Innan vi gör stora förändringar i den bör det utvärderas på vilket sätt den har fungerat och på vilket sätt den eventuellt skulle behöva förbättras.

Jag är, precis som Kristina Axén Olin, fortsatt bekymrad över det som är den svenska förskolans riktigt stora problem, nämligen bristen på utbild-

dad personal, som bland annat leder till en ibland helt ohållbar miljö för barnen och för personalen, åtminstone om man får tro de vittnesbörd som både jag och Kristina Axén Olin får ta del av från dem som jobbar i förskolan.

Jag är däremot väldigt glad över att vi har ett fortsatt högt söktryck till förskolläraryrket.

Herr talman! Vi har i årtal diskuterat problemet med att för få söker till våra lärarutbildningar, men just till förskolläraryrket har det hela tiden varit ett hyggligt högt söktryck och är det också nu. Jag är glad att vi har kunnat öka antalet platser. Och kanske mest värmer det mitt hjärta som dotter till en barnskötare att vi har öppnat fler möjligheter för erfarna barnskötare att gå den så kallade VAL-utbildningen för att få en validering och bli förskollärare.

I ett tidigare uppdrag var jag chef för Skolverket och ansvarade för att skriva ut legitimationer till förskollärare. Jag noterade då att de äldsta förskollärarna väldigt ofta hade en examen som bestod i att de hade börjat som barnskötare, sedan gått olika kurser och lagt ihop detta till en förskolläraryrket. Och jag är fortsatt övertygad om att det, precis som den vanliga förskolläraryrket, är ett bra sätt att komma in i yrket och ett sätt att ta vara på den kompetens som finns i förskolan.

Jag vill lyfta fram en sak i Lotta Edholms utredning, nämligen de förslag som hon lämnar angående att stärka barnskötaryrket. Det är ett yrke i förskolan som vi har talat alldeles för lite om och som har stor betydelse både för förskolans pedagogiska uppdrag och för barnens lyckliga barndom.

Jag vill, herr talman, också påminna om den stora satsningen Läslyftet och de satsningar som görs på ett språkutvecklande arbetssätt. Detta är helt nödvändigt i ett läge där den utbildade personalen i så liten utsträckning finns i de förskolor där de behövs allra mest. Ett språkutvecklande arbetssätt där kan betyda väldigt mycket för många barns förutsättningar att lära sig mycket och klara sig bra i det svenska samhället.

Anf. 81 KRISTINA AXÉN OLIN (M):

Herr talman och utbildningsminister Anna Ekström! Som sagt brukar jag annars kritisera ministern för att det är alldeles för mycket utredningar och för lite förslag som hamnar för beslut. Men i den här frågan kanske jag kommer att upprepa att jag ändå gärna skulle se en utredning.

Personalsituationen är bekymmersam. Något som är förvånande är att det just när det gäller kompetens och förskollärare är det omvända mot hur det brukar vara i samhället, nämligen att det är storstäderna som har problem med kompetensen, inte mindre orter. Det är i storstäderna och framför allt i våra utanförskapsområden som vi har problem med ingen utbildad personal eller alldeles för få.

I den skrivelse som Lärarförbundet och Kommunal har lämnat till regeringen påminner de om att förskolläraryrket tyvärr ligger på andra plats när det gäller sjukskrivningar i Sverige. Det är alltså en väldigt hög sjukfrånvaro, som förmodligen hänger samman med arbetsmiljön och uppdraget.

Just i dag, trots att vi är nära jul, vill inte utbildningsministern tillsätta en utredning eller ge några löften om en utredning. Men jag hoppas ändå att vi kan vara vaksamma så att förskolan åtminstone inte ges några nya

uppdrag, förväntningar eller ännu högre ambitioner innan vi har löst hur ledningen, styrningen och kompetensen ska säkras.

Prot. 2020/21:52
11 december

Anf. 82 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Herr talman! Den svenska förskolan hör till de delar av vårt samhälle som är mest älskade av föräldrar och av alla oss svenskar.

Den svenska förskolan började som ett sätt för oss att se till att mam-mor kunde börja jobba. En positiv bieffekt, när vi började bygga ut våra förskolor, var att barn och elever fick en lycklig och lärorik barndom.

Nu har vi vänt på steken. Syftet med förskolan är att ge barn och elever en lycklig och lärorik barndom, och en väldigt positiv bieffekt är att mam-mor och pappor kan gå till jobbet och till utbildningar.

Samtidigt är utmaningarna stora i förskolan. Jag nås, precis som många andra, av väldigt mycket vittnesbörd från personalen om hur sliten man är. Inte minst under pandemitiden har förskolan verkligen prövats. Och sällan har det varit så tydligt hur omtyckt och älskad vår förskola är. Trots det ansträngda läget har förskolan kunnat hålla öppet. I en väldigt besvärlig tid för mam-mor och pappor som måste jobba i vården, omsorgen och blå-ljusyrken kan de tryggt gå till jobbet, och barnen får en lugn och trygg punkt i tillvaron.

Herr talman! Jag vill passa på att så här i mitt sista inlägg vända mig till den fantastiska personalen i förskolan som har arbetat otroligt hårt under svåra omständigheter och rikta ett varmt tack till dem för de insatser som har gjorts.

Jag tackar också Kristina Axén Olin för en viktig fråga som bör disku-teras mycket.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 17 Svar på interpellation 2020/21:172 om ytterligare dispens för yrkesförarkompetens

Anf. 83 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Herr talman! Thomas Morell har frågat mig om jag avser att verka för en dispens gällande kravet på repetitionsutbildning i YKB under rådande situation och om jag avser att snabbt införa denna dispens och att vara pådrivande i förhandlingarna inom EU.

Det korta svaret på Thomas Morells frågor är ja. Regeringen verkar i dag för detta inom EU-arbetet. Regeringen har också remitterat ett förslag som bland annat innebär att yrkeskompetensbevis som skulle ha löpt ut under perioden den 1 februari 2021 till den 31 juli 2021 ska förlängas med sex månader.

Våra yrkesförare har en viktig roll i vårt samhälle, och regeringen är medveten om transportnäringens stora behov av förare och de utmaningar de står inför.

Regeringen har vid ett flertal tillfällen påpekat för EU-kommissionen att behovet är stort av en förlängning av dispenser för YKB-utbildningar och att detta arbete bör göras skyndsamt. Vi har också framfört behovet av

Svar på
interpellationer

en förlängning av giltighetstiden för yrkeskompetensbevis och tidsfristen för fortbildning.

Regeringen driver detta, och jag har varit tydlig med att vi är beredda att vidta ytterligare åtgärder om så bedöms nödvändigt och möjligt.

Anf. 84 THOMAS MORELL (SD):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret.

Vi har diskuterat denna fråga vid ett par tillfällen. Diskussionen var även uppe i våras, och då kom omnibusförordningen.

När vi diskuterade detta för bara några dagar sedan ansåg statsrådet att vi inte skulle gå fram med ett nationellt undantag, men nu noterar jag att det har kommit ett förslag som går ut på remiss om just ett nationellt undantag. Det är bra, och jag ser fram emot resultatet. Dock tar regeringen ett alltför litet steg och är som vanligt sen på bollen.

Jag utbildar själv för yrkeskompetensbevis och tillhör dessutom den gamla stammen som fick YKB med hävdvunna rättigheter. Det gäller dem som tog D-behörighet före den 10 september 2008 eller C-behörighet före den 10 september 2009. Det är dessa förra som har skapat den situation vi nu befinner oss i. Övergångsperioden på sju år gick ut 2015 för bussarna och 2106 för lastbilarna. I år och nästa går de ut för D- respektive C-behörigheten.

Det handlar om drygt 100 000 förare som ligger i detta spann och som ska förnya sitt YKB, men de stora utbildningsinstitutionerna i Sverige har lagt ned utbildningarna på grund av pandemin. Detta försvårar för de förare som har sju timmar kvar att göra för att få sina 35 timmar kompletta. Det spelar ingen roll om det bara är sju timmar som saknas, för man får inget godkänt YKB förrän de är gjorda.

Nu ligger utbildningarna som sagt nere, men en viss del sker på distans. Av 330 utbildningssamordnare är min arbetsgivare, som jag för övrigt är tjänstledig från, en av 37 som har möjlighet att utbilda på distans. Man inser ganska snart vilket problem det innebär för transportnäringen när man inte kan få ett flöde i att förare får sina 35 timmar och blir godkända.

Förslaget om ett undantag är bra, men man skjuter problemet framför sig. Nu ligger utbildningarna nere, och vi har inte en aning om när de kan komma igång på allvar. För att beta av de 100 000 förarna måste man knuffa in ett antal i den ordinarie utbildningen i höst, och då får man samma bekymmer igen.

De hävdvunna rättigheterna och alla de förare som finns i denna grupp har skapat den situation vi nu befinner oss i och som vi i somras befann oss i när omnibuspaketet kom.

Enligt Transportstyrelsens beräkningar är det 68 100 förare som behöver utbildning inom den föreslagna dispenstiden.

Anf. 85 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Herr talman! Jag är lite bekymrad över hur Sverigedemokraterna har adresserat frågan om YKB. Jag har sett rubriker om att 100 000 förare plötsligt står utan YKB, att Sverige står stilla och att vaccinet inte kommer att komma fram. Jag vet inte om det sistnämnda kom från en sverigedemokratisk företrädare; det kan ha varit någon annan.

Man bör vara ganska försiktig med att överdriva det som just nu sker. Sverige var tidigt på bollen med dispenser, före EU, när pandemin drab-

bade oss i våras. Därefter förhandlade vi fram omnibuspaketet, som har gjort att vi har lika regler i hela EU.

När smittan ökade under hösten trodde nog många att EU automatiskt skulle förlänga detta. Vi och flera medlemsstater har påpekat att så inte skett, och så sent som på ministerrådsmötet i veckan fick jag besked om att kommissionen arbetar hårt för att snabbt kunna ge besked om en förlängning eller om möjligheten att förlänga omnibuspaketet, vilket givetvis vore den bästa lösningen. Jag tror att de allra flesta ser poängen med att hitta gemensamma lösningar, inte minst när det gäller transporter inom EU.

Jag har också varit tydlig med att jag inte vill att vi hamnar i en situation där detta drabbar enskilda chaufförer. Det har utbildats ganska många under detta år, så min fråga till Thomas Morell som säger att bristen är svår är: Hur många fler har utbildats i år än förra året?

Jag tror att det är en viktig fråga, för i dag ges det en bild av att det är väldigt många som står utan YKB. Under december är det 2 600, vilket är 1,5 procent av Sveriges alla yrkeschaufförer.

För den enskilda chauffören är detta givetvis ett bekymmer, och därför har vi nu gått fram med ett förslag som vi hoppas få synpunkter på. Jag har noterat att Sveriges åkeriföretag och många andra är glada över detta. Förslaget skapar möjlighet till dispens och klarar också ut retroaktiviteten för dem som skulle kunna drabbas så att vi inte i efterhand får chaufförer som kommer i kläm när yrkeskompetensbevisen ska kontrolleras.

Vi föreslår också en möjlighet att från och med den 1 augusti ha utbildning helt på distans, vilket skulle innebära att man under den resterande delen av året skulle kunna bedriva YKB-utbildning på distans. Vi får verkligen hoppas att smittläget inte förvärras utan att vi framåt sommaren och hösten har vaccinationskampanjerna färdiga och ett helt annat läge i Sverige. Men om det inte blir så har vi möjlighet att bedriva hela utbildningsverksamheten på distans.

Det här är vårt sätt att hantera detta och hitta en snabb och smidig lösning med nationell reglering samtidigt som vi kan vara trygga i förvisningen om att EU arbetar – om än senfärdigt, vilket jag tillsammans med några kollegor har kritiserat vid ministerrådsmötena. Allra helst ska vi få en gemensam europeisk lösning.

Om jag förstår Thomas Morell rätt föreslår han att dispens ska ges för hela året. Så än en gång: Hur många fler är det som har utbildats i år jämfört med föregående år?

Anf. 86 THOMAS MORELL (SD):

Herr talman! Jag ska svara på detta. Kurvan följer ungefär samma linje som 2015. Det skiljer lite grann. Hittills har man klarat utbildningarna, men nu ligger de nere. Det är noll som går igenom just nu, förutom några få som kan få utbildning på distans av någon av de 37 som har rätt att utbilda.

Det är det här som har skapat hela bekymret. När regelverket skapades fanns en övergångsperiod. Där kunde man välja fem års övergång plus eller minus två år, och Sverige valde plus två år. Vi hade alltså sju år som övergångsperiod, och sedan gick det igång med femårsintervaller. Några europeiska stater antog lagstiftningen direkt när den genomfördes 2008.

Vi har inte riktigt samma villkor i de europeiska länderna eftersom varje stat hade möjlighet att välja fem plus eller minus två år.

Finland och Sverige valde sju år, och nu sitter vi i en situation där vi har ett antal förare som ska gå igenom den sista sjutimmarsutbildningen någon gång under våren. Om man tittar på de staplar som Transportstyrelsen har lagt ut ser man att det är en omfattande grupp av förare som inte har fått sin utbildning. När det gäller den dispensperiod som regeringen har föreslagit är det 68 100 förare som står på tur för att få en utbildning, men vi har i dagsläget alldeles för få utbildare som kan utbilda på distans – endast 37 stycken. Det är situationen i dag.

Sedan ogillar jag resonemangen om att det bara är 1 ½ procent av förarna som drabbas. Var och en av de 2 500 som riskerar att behöva kliva ur systemet har ett hem och en familj som de ska försörja. Det är en liten procentsiffra sett till helheten, men hela diskussionen blir väldigt skev. Jag har inga bekymmer med att en förare kör av sig sitt körkort och därmed blir strandad och inte kan jobba, men att förare inte kan utföra sitt jobb och att delar av Sverige inte får sina transporter utförda därför att det finns en senfärdighet i en byråkratisk process är inte acceptabelt.

Det är lite intressant att statsrådet har tillskrivit Sverigedemokraterna förardebatten. Det är lite hedrande egentligen, för det var transportföretagen själva som lade ut artikeln, inte vi. De påvisade hur allvarligt det är och vilka konsekvenser det kan få för samhället om transporterna stannar. Det inser var och en att om transporter inte kommer fram, oavsett om det gäller industrin, livsmedelstransporter eller läkemedel, är det lika illa. Det får konsekvenser i samhället. Det är alltså inte bara förarna som drabbas utan alla vi andra också, om vi inte kan handla mat, gå på apoteket, hämta våra mediciner eller vad det nu kan vara. Det är därför ett jättestort bekymmer för samhället i stort.

Det är bra att regeringen nu har kommit med ett förslag, men det är som sagt för lite och för sent.

Anf. 87 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Herr talman! Vi är som sagt mitt i en pandemi där smittan fortfarande ökar i delar av landet. Det är en tuff belastning i sjukvården. Det är viktigt att vi är tydliga med att uppmana människor att följa de regler som finns. Väldigt många människor är oroliga.

Mot bakgrund av att det är 1,5 procent av yrkeschaufförerna i Sverige som riskerar att stå utan YKB, ett problem som vi praktiskt kommer att kunna lösa med remissen eller med EU:s ingripande, tycker jag att det är anmärkningsvärt att man i den allmänna debatten försöker beskriva det som att vaccin inte kommer fram och att det är stora störningar i det svenska transportsystemet. Dubbelt så många utbildades ju under 2020 som under 2019, trots att utbildningar ställdes in i slutet av november till följd av åttadagarsregeln.

Nu skapar vi möjligheter att bedriva utbildningar på dispens, och detta får utbildningsanordnarna anpassa sig efter. Jag tror att det kommer att innebära en ökad volym och möjlighet att erbjuda fler utbildningar när vi skapar den möjligheten. Vi ser till att skapa dispensregler som gäller retroaktivt, och vi ser till att ha ett ordnat regelverk från svensk sida men är tydliga med att också förorda ett europeiskt regelverk och att kritisera,

ungefär som situationen var i våras då Sverige gick före och där omnibus-paketet sedan följde och kompletterade.

Jag känner mig trygg med den ordningen, men jag känner mig också oroad över att man i sin argumentation försöker skapa en oro som faktiskt är onödig. För den enskilda chauffören är detta naturligtvis ett bekymmer – där har jag varit väldigt tydlig gentemot trafikuskottets ledamöter och i den massmediala debatten. Jag har träffat och pratat med många chaufförer som varit oroad eftersom deras utbildning blev inställd efter åttadagars-rekommendationen. Det är också därför det har varit viktigt att se till att vi får en retroaktivitet så att de inte ska drabbas.

Det är inte Transportsverige som kommer att stå still. Thomas Morell och jag helt överens om att transporter är helt avgörande för Sverige generellt; det tror jag att alla infrastrukturministrar i alla tider har skrivit under på. Vi måste göra allt vi kan för att Transportsverige ska fungera, bland annat beskriva vilka utmaningar det innebär att vara yrkeschaufför, hur regelverket ser ut och vilket fantastiskt jobb det ibland kan vara men också hur förutsättningarna kan förbättras.

Sedan vi fick en regering under socialdemokratisk ledning 2014 har Sverige drivit just dessa frågor för att se till att vi får ett mobilitetspaket så att inte löner dumpas, med cabotagetrafik och utrikestrafik på svensk mark, och att vi i stället kan ha utstationering från dag ett, vilket gör att de som kommer från andra länder och kör lastbilstrafik i Sverige har rimliga villkor men också att svensk åkerinäring har sjysta konkurrensvillkor. Vi har infört en mängd regler, allt från klampning till sanktionsavgifter och beställaransvar, för att ordna och hyfsa yrkesförarnas vardag och se till att rimliga förutsättningar skapas. Detta är tack vare att vi hade ett regerings-skifte 2014.

Som jag har påmint om tidigare när det gäller det parti som Thomas Morell säger sig vilja samarbeta med vid ett regeringsskifte – Moderaterna – lyfte de inte ett finger under sin regeringstid för att skapa ordning och reda. Det var snarare tvärtom – de ville ha djungelns lag när det gäller Transportsverige. Därmed fick vi dumpade löner, dåliga sociala villkor och en dålig konkurrenssituation för svensk åkerinäring.

Anf. 88 THOMAS MORELL (SD):

Herr talman! Vad Moderaterna gjorde innan den nuvarande regeringen tillträdde 2014 har inte med saken att göra. Vi pratar om hur vi ska lösa situationen här och nu för de 100 000 förarna i gruppen som riskerar att inte kunna genomföra sin utbildning. Att det är fler utbildningar i år har att göra med att det följer den kurva där vi har de hävdvunna rättigheterna. Jag har själv utbildat flera tusen förare genom åren i YKB och vet precis hur det ser ut och var det kommer att landa. Det hade gått att förutse med nästan kirurgisk precision när det kommer att inträffa.

Om man tittar på hur det ser ut och hur Folkhälsomyndigheten bedömer situationen ser man att det är riktigt illa för vår del just nu med den smittspridning som vi har i samhället. Vi har inte en aning om huruvida det kommer att ta slut i februari eller mars och om vaccin kommer att lösa situationen eller om vi fortfarande kommer att ha en problembild i sommar. Vad händer i så fall, om vi inte kan utbilda på distans i den omfattning som vi behöver? Då kommer vi att stå här och föra samma diskussion igen framåt maj. Den här frågan kommer jag inte att lägga i en byrålåda och

Prot. 2020/21:52
11 december

Svar på
interpellationer

vänta på att det hela ska gå över. Jag kan garantera här och nu att den kommer att lyftas upp igen, för vi kommer inte att lösa den med det som ligger på bordet i dag. Vi måste ha en dispens som täcker ett betydligt större tidsspänn för att detta ska lösa sig.

Som sagt är det 5 000 förare som kommer att drabbas innan regelverket träder i kraft. Det är 5 000 förare som står utan möjlighet att försörja sig under december och januari. Det är illa.

Anf. 89 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Herr talman! Jag bör påminna Thomas Morell om att det i förslaget finns en retroaktivitet som omfattar förare från och med den 1 november 2020. Det är det första man bör komma ihåg. Det andra är att det under 2020 utbildades 37 000, jämfört med 13 500 under 2019. Det är alltså en avsevärd förstärkning av personer som har fått yrkeskompetensbevis eller den utbildning som behövs – en kraftig förstärkning.

Det regelverk som vi nu föreslår gäller ända fram till sex månader framöver, och dessutom handlar det om distansutbildning från och med augusti. Det är sant att ingen kan förutspå hur smittspridningen blir, och det är också därför vi ser till att skapa de här möjligheterna när det gäller både distansutbildning och att se till att dispensererna gäller för den enskilde yrkeschauffören.

Men med det som Thomas Morell föreslår, med ett års dispenser, riskerar vi att få en mycket tuff situation för de kvarvarande utbildningsaktörer som finns. Vi vill hitta en lösning där det både skapas en förutsättning för den enskilde chauffören och för Transportsverige att hantera YKB-utbildningarna. Men det handlar också om de aktörer som bedriver utbildningar. De ska kunna ta emot och genomföra detta. Man måste kunna tänka två tankar samtidigt.

Vi tror att den lösning vi nu remitterar är den bästa. Det innebär att vi också skapar möjligheter för distansutbildningar. Vi agerar, men vi ser också till att sätta press på EU att kunna agera än snabbare.

Jag har varit kritisk till att EU-kommissionen inte redan tidigare har gett besked om en förlängning av Omnibuspaketet. Det borde EU-kommissionen ha gjort i ett läge där man såg att smittan ökade ordentligt i Europa under senhösten. Nu är kommissionen på det, och vi är flera medlemsländer som trycker på. Men i avvaktan på att EU gör detta agerar vi också själva i Sverige.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 18 Svar på interpellation 2020/21:178 om utökad fordonsvikt för lätta lastbilar

Anf. 90 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Herr talman! Jens Holm har frågat mig om jag har tagit nya initiativ för att implementera direktiv 2018/645 i syfte att möjliggöra för förare med B-körkort att framföra lätta lastbilar under förutsättning att den extra vikten motiveras av alternativa drivmedel.

Regeringen uppdrog den 10 december åt Transportstyrelsen att utföra den konsekvensanalys som krävs för att bedöma om förare med B-behörighet kan framföra fordon upp till 4,25 ton – detta utifrån förutsättningen att viktökningen uteslutande beror på alternativa drivmedel.

Prot. 2020/21:52
11 december

Svar på
interpellationer

Anf. 91 JENS HOLM (V):

Herr talman! Jag vill tacka infrastrukturministern för svaret på min interpellation.

Vi vet att vi befinner oss i en pandemi. Det är *en* kris. Men samtidigt pågår en annan kris, och det är klimatkrisen – de utsläpp som vi snabbt måste bringa ned till ett minimum för inte äventyra goda liv i framtiden för våra barn och barnbarn.

Den sektor som både jag och infrastrukturministern arbetar med dagligen är transportsektorn. Transportsektorn i Sverige står för ungefär 30 procent av våra utsläpp. Här måste verkligen utsläppen minska, och det kraftigt. Vi har ett mål för denna sektor att utsläppen ska minska med 70 procent senast till 2030.

Ett viktigt område inom sektorn är de urbana godstransporterna. Det är leveranser av mat och varor till hushåll. Man kör utrustning till mindre industrier och verksamheter och så vidare. Vi ser att detta är transporter som ökar kraftigt, inte minst nu under pandemin då onlinehandeln växer lavinartat. Här borde vi verkligen göra allt vi kan för att få till stånd en fordonsflotta utan utsläpp.

I dag vill många logistikbolag investera i just sådana fordon: elfordon, biogasfordon eller vätgasfordon. Men ett krux för de här fordonen är att den totala vikten på den lätta lastbilen ökar med någonstans mellan 30 och 60 procent. De är lite tyngre, för det finns ett stort batteripack eller en tank på fordonet, och dagens B-körkort tillåter bara att man kör fordon med 3,5 tons vikt.

Nu har EU ändrat i sitt körkortsdirektiv just för att möjliggöra undantag från detta, i artikel 6.4. En mängd länder har implementerat detta körkortsdirektiv för att lätta miljölastbilar ska kunna framföras med ett B-körkort.

Jag tog upp den här frågan med ministern i slutet av december i fjol och fick då svaret att det här är en fråga som kräver konsekvensanalys. Det svaret fick jag den 9 januari. Och nu, som av en händelse, meddelade ministern i går att han har gett ett uppdrag till Transportstyrelsen att göra just en sådan konsekvensanalys för att låta förare med B-körkort framföra fordon på upp till 4,25 ton förutsatt att det är fordon som drivs av ett förnybart bränsle, det vill säga el, biogas eller vätgas.

Herr talman! Jag tycker att det här är alldeles utmärkt. Det är ett fantastiskt positivt besked från infrastrukturministern. Jag vill verkligen tacka honom för det. Det hade varit ännu bättre om beskedet hade kommit lite tidigare eftersom jag väckte frågan för ett år sedan. Men nåväl, det här är mycket bra.

Med anledning av det beslut som ministern och regeringen fattade i går om uppdraget till Transportstyrelsen skulle jag vilja veta om det går att skynda på konsekvensanalysen. Som jag har förstått det ska det här vara färdigt först den 15 november.

Och framför allt vill vi alla veta: När blir det här infört i svensk lag så att transportbolag, åkare och andra vet att de kan framföra sitt miljöfordon med ett B-körkort?

Anf. 92 THOMAS MORELL (SD):

Herr talman! Jag ansluter mig till debatten eftersom förändringen i EU:s körkortsdirektiv grundar sig på ett förslag som Sverigedemokraterna har lagt fram nere i Bryssel.

Anledningen är att man ska kunna köra med de här fordonen inne i distributionstrafik och göra det med exempelvis eldrift. Eldriften gör att fordonen blir tyngre eftersom batteripacken är ganska tunga. Men det finns en fördel med att ha denna fordonstyp speciellt inne i stadskärnor: Det blir en avsevärt bättre miljö för de boende och för dem som vistas där, inte enbart för emissionernas skull utan även på grund av bullernivån.

Vi hör ofta att Sverige ska vara ett skyltfönster och en ständigt pågående världsutställning om hur man kan bli fossilfri. Man blir därför lite bekymrad när det ändå tar så sagolikt lång tid att införa en sådan här förändring, som skulle förbättra miljön inne i stadskärnorna. Så skulle det bli om de här bilarna kunde köras med eldrift.

Det påverkar inte konkurrensförhållanden eller något sådant, för det blir ingen skillnad i själva lastvikten. Det påverkar inte heller trafiksäkerheten eftersom fordonet är konstruerat för att bära denna vikt. Och för mig som förare har det inte så stor betydelse om jag kör ett fordon på tre och ett halvt ton eller om det väger 4 250 kilo.

Jag förstår inte riktigt varför man är så saktfärdig med att genomföra detta. Det hade varit bra om vi hade tagit ett steg framåt betydligt snabbare.

Anf. 93 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Herr talman! Tack, Jens Holm, för berömmet! Det värmer. Vi får se det som en glad julklapp till Vänsterpartiet men framför allt till klimatet – det är ju det som det handlar om.

Vi ska se till att vi underlättar alla initiativ som nu tas för att Sverige och transportsektorn ska ställa om. Det är viktigt. Vi ska nyttja de möjligheter som finns, och det här är en viktig del i att se till att vi kan upprätthålla Transportsverige och ta vara på det engagemang som finns och ändå se till att nu elektrifiera eller, för den delen, göra biobränslebyte i transportsektorn.

För inte så länge sedan, i början av veckan, inledde jag Elektrifieringskommissionens första möte. Där samlar vi nu näringslivet och många andra aktörer för att påskynda elektrifieringen i Sverige de kommande två åren. Det handlar om byggandet av elvägar och utbyggnad av laddinfrastruktur. Det är en viktig del, och den är ofta publikt debatterad. Det här är minst lika viktigt: att skapa förutsättningar för fordonsbyte.

Sedan kan jag bli lite bekymrad när Thomas Morell raljerar över tidsutdräkten. Jag tror att alla inser att både regeringskansli och myndigheter är tufft belastade av rådande pandemi. Tjänstemän jobbar dygnet runt för att se till att Transportsverige kan fungera, vare sig vi pratar om YKB, om kreditgarantier till flyget eller om andra insatser som vi nu gör för att gemensamt skapa bäst förutsättningar för Sverige att reda ut en pandemi. Det handlar inte om lättja, utan det är en tuff arbetsbelastning där vi arbetar stenhårt i regering, regeringskansli, myndigheter och väldigt många delar av Sverige för att klara den här pandemin.

Icke desto mindre har vi högt tempo när det gäller klimatomställningen. I det här fallet ger vi detta uppdrag för att ändå kunna klara av den avvägning som en 750 kilo högre vikt faktiskt kan innebära.

Till Jens Holm vill jag säga att det står ”senast” den 1 november. Jag är minst lika ivrig som Jens Holm att detta ska gå fort, men Transportstyrelsen och övriga myndigheter är som sagt i detta läge tufft belastade av den pandemi vi har. Ambitionen är dock att så skyndsamt som möjligt se till att skapa förutsättningar.

Fördelen är uppenbar, och det har också Ica och många andra inom detaljhandeln vittnat om: När de står inför byte av transportfordon framöver kan detta innebära en möjlighet att utan att behöva kräva YKB eller specialkörkort ändå få en modernisering av fordonen med batterikapacitet eller annat som gör att fordonen blir tyngre.

Detta är alltså ett smart förslag. Det är många som har tyckt och tänkt det. Vi föreslår nu att det ska utredas hos Transportstyrelsen.

Anf. 94 JENS HOLM (V):

Herr talman! Jag välkomnar verkligen fokuset på ”senast”. Jag tror faktiskt att det stod den 15 november i uppdraget från regeringen, men det är alltså *senast* den 15 november. Jag hoppas att konsekvensanalysen kan göras fortare än så, för egentligen – i alla fall enligt mitt förmenande – är det ingen jättekomplicerad fråga. Redan nu kan vi se att drygt tio EU-länder har genomfört den här förändringen i körkortsdirektivet. Jag kan nämna Tyskland, Spanien, Irland, Danmark och Österrike. Även vårt grannland Norge har gjort det.

Jag har bett Riksdagens utredningstjänst att titta lite noggrannare på detta. Deras rapport ligger på min hemsida – jag ser att Thomas Morell sitter med den i handen, helt rätt. Där kan man se att flera av länderna inte verkar ha gjort någon regelrätt konsultation med EU-kommissionen, någonting som fordras för detta. Jag tycker förstås att vi ska följa protokollet, och jag tror inte att man behöver vara rädd för att dialogen med EU-kommissionen ska ta särskilt lång tid. Jag skulle vilja höra från infrastrukturministern om man redan har påbörjat denna konsultation med EU-kommissionen så att implementeringen av detta kan gå lite fortare.

Herr talman! Jag håller här i min hand en skrivelse från 2030-sekretariatet, Transportföretagen, Energigas Sverige och Bil Sweden där de verkligen vädjar till infrastrukturministern om en snabb hantering av detta. De understryker att det inte bara är lätta godstransporter det handlar om. Också sjuktransporter och färdtjänst använder sig av samma fordon. Där finns det samma önskan om att gå över till eldrivna fordon eller fordon med hållbara drivmedel.

Apropå det vill jag också uppmärksamma ministern på att jag för ett par veckor sedan besökte logistikföretaget Widriksson här i Stockholm. De var stolta över och ville visa upp sina 30 nya miljöfordon som de hade köpt in – lätta ellastbilar, biogasbilar och HVO-bilar. Men sedan sa de: Vi har *ett* problem, och det är att 70 procent av våra förare har bara B-körkort. De andra 30 procenten, de som har körkort för lastbil, behöver vi för att köra just de tyngre fordonen. Vi vädjar alltså till dig, Jens: Ta kontakt med infrastrukturministern och se till att detta får en snabb hantering! Nu är det budskapet framfört.

Då vill jag upprepa, herr talman, den fråga jag ställde i mitt första inlägg: När Transportstyrelsen har gjort sin konsekvensanalys, Tomas Eneroth, vad händer då? Och när blir detta lag i Sverige så att det gäller på riktigt?

Anf. 95 THOMAS MORELL (SD):

Herr talman! Jag har här utredningen från Riksdagens utredningstjänst. Vi kan se att Storbritannien har löst detta med att man får en fem timmars kompletterande utbildning när man ska köra den här typen av fordon. I Norge ska man ha haft B-behörighet i minst två år. Det är alltså ganska enkelt att införa detta på körkortssidan. Känner man sig trygg i att införa en fem timmas utbildning för att lyfta nivån – fine, gör det! Men vi måste komma till skott.

Jag pratar också med åkerier som gärna vill ha in den här typen av fordon. Det är nämligen också ett sätt för åkerierna att marknadsföra sig i sitt transportuppdrag. Detta står ju i princip och knackar på dörren. Det gäller att låsa upp, öppna och släppa in den här fordonstypen med behörighet Bertil. Hur svårt kan det vara?

Anf. 96 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Herr talman! Vi har som sagt gett uppdraget, och ambitionen är att detta ska ske så skyndsamt som möjligt. Tanken är att så snart vi har en analys från Transportstyrelsen får vi ta ställning till hur skyndsamt vi kan genomföra detta.

Jag vill ändå komma med en brasklapp: Även om vi ser att många andra länder har infört detta och min förhoppning och vilja är att även vi ska kunna göra det ska vi också komma ihåg – det är särskilt viktigt för trafikuskottets ledamöter – att vi har sett en ökning av dödsolyckor inte minst bland lastbilar under den senaste tiden. Vi vet att det är förknippat med en ökad risk för allvarliga olyckor när fordon är tyngre. Vi vet att det också får konsekvenser.

Jag vill och tycker att vi i Sverige alltid ska vara noggranna när vi gör förändringar i regelverket så att vi beaktar alla olika aspekter. Med det sagt ska dock detta ske så skyndsamt som möjligt för att se till att vi kan underlätta och förbättra förutsättningarna för en transportnäring som numera också väldigt gärna vill bli en del i klimatomställningen.

Till Thomas Morell kan jag i det sammanhanget ställa frågan varför det tycks vara så viktigt att gå ut med krav på bensinskattesänkningar eller dramatiska besparingar i klimatbudgeten när man å andra sidan här i talarstolen talar sig varm för klimatomställningen. Jag tror nämligen att Sverige med rätt prioritering, med rätt insatser, med en elektrifieringskommission som elektrifierar Sverige, med stora satsningar på en radikal och progressiv klimatpolitik och med en omställning av transportsektorn kan bli den permanenta världsutställning vi ibland talar om, där vi visar att det är möjligt.

Just nu pågår också en utveckling – vi ska inte glömma det – i delar av världen där ledare och politiska partier tar pandemin som argument för att inte driva på klimatomställningen. Vi är fullt upptagna med pandemin, säger de. Vi hinner inte med.

Jo, vi hinner med. Vi måste hinna med. Vi ökar nu kraven när det gäller omställning, och vi påskyndar investeringarna i Sverige för att klara att minska koldioxidutsläppen från inte minst transportsektorn.

Jag är optimistisk när det gäller 2030-målen och förutsättningarna att kunna nå dem. Jag tror att det är en stor utmaning för oss alla framöver med 2045 och netto noll. Det kommer att krävas en hel del stora investeringar för detta. Det här är ett viktigt steg på vägen.

Som sagt får detta väldigt gärna ske skyndsamt. Nu har uppdraget getts, och jag ser fram emot att få det redovisat för mig så snart som möjligt från myndigheten.

Prot. 2020/21:52
11 december

Svar på
interpellationer

Anf. 97 JENS HOLM (V):

Herr talman! Som jag sa tidigare tycker jag att det är väldigt bra att det här uppdraget har givits. Det är mycket bra att ministern trycker så tydligt på att konsekvensanalysen ska göras skyndsamt.

Min fråga var ju när vi kan se det här i svensk lag. Kan ministern tänka sig att det kan finnas andra sätt att lösa det här på, alltså att se till att man med ett vanligt B-körkort kan få köra en lätt miljölastbil som väger upp till 4,25 ton?

Precis som Thomas Morell tog upp kunde man se i utredningen från riksdagens utredningstjänst att olika EU-länder har hanterat frågan lite olika. Det vore intressant att veta om ministern redan nu har några tankar om det. Men framför allt undrar jag när det så att säga blir ändring på marken. Det tror jag att väldigt många är intresserade av.

Man kan tycka att det här handlar om korta och få transporter, men det är väldigt många transporter. Vi ser att de här transporterna, alltså urbana transporter, relativt korta och som sker inom städer, ökar extremt mycket nu, inte minst under pandemin när folk handlar alltmer på nätet.

Det är inte bara en klimatfråga, utan det är också en lokal hälsofråga gällande luftkvaliteten i våra städer. Det är också en buller- och framkomlighetsfråga. Kan man köra en tur i stället för två är det klart att vi minskar trängseln.

Det vore alltså väldigt bra att få veta lite mer om själva processen efter analysen och också om ministern har sträckt ut handen till EU-kommisionen om samrådet som ministern själv säger fordras för att vi ska kunna göra den här ändringen. Finns det något pågående samråd med EU-kommisionen om detta?

Anf. 98 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Herr talman! Tack, Jens Holm, för engagemanget! Det är otroligt viktigt.

Jag kan till listan på alla olika skäl till varför detta är viktigt säga att vi ser en betydande ökning av e-handeln, vilket i pandemitider är förståeligt och säkert positivt för att det bidrar till att minska smittspridningen, men vi såg det även innan pandemin. Det är någonting som, inom parentes, ändå oroar mig för att en kraftig ökning av transporter till följd av ökad e-handel inte alltid är önskvärd, särskilt inte om det sker ineffektivt.

Till listan på effekter bör vi också lägga transporteffektivitet. Låt oss säkerställa att vi får ett mer transporteffektivt samhälle. Elektrifieringen är en del för att minska utsläppen, men den andra delen är att samordna transporterna och öka informationen mellan dem.

Jag kan inte här och nu ge något besked om exakt när förslagen ska träda i kraft. Ger vi ett uppdrag till en myndighet att skyndsamt ta fram ett underlag vill jag först se underlaget för att kunna göra en ordentlig bedömning.

Jens Holm känner mig sedan tidigare och vet att jag brinner av iver och längtan att lägga många förslag, vilket vi också gör på Infrastrukturdepar-

tementet, inte minst för att påskynda omställningen i transportsektorn så att vi minskar utsläppen.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 19 Svar på interpellation 2020/21:179 om transporteffektivitet och klimatmålet 2030

Anf. 99 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Herr talman! Jessica Thunander har frågat mig om jag avser att ge Trafikverket i uppdrag att utarbeta ett reviderat inriktningsunderlag.

Just nu genomförs regeringens gällande plan för transportinfrastrukturen. Det är en satsning på över 700 miljarder kronor som bland annat innebär den största järnvägssatsningen i modern tid. Det gör vi för att öka tillgängligheten, modernisera svensk infrastruktur och öka möjligheterna för klimatsmarta transporter. Planen bidrar till Sveriges mycket ambitiösa klimatpolitik. Sverige ska bli världens första fossilfria välfärdsland. De klimatmål som är uppsatta ska nås.

Regeringen genomför en stor mängd åtgärder för att minska utsläppen från transportsektorn. Det handlar om att göra Sverige till ett mer transporteffektivt samhälle med överflyttning av transporter till mer klimat-effektiva transportsätt. Det handlar också om att snabba på elektrifieringen i samhället, att öka andelen biodrivmedel och att se till att fordonen blir mer effektiva. Styrmedlen ses över löpande och kalibreras för att vi ska nå våra klimatmål.

Regeringen har nu inlett arbetet med att ta fram en ny nationell plan genom att uppdra åt bland annat Trafikverket att ta fram ett inriktningsunderlag. I uppdraget är regeringen tydlig med att klimatmålen är en central utgångspunkt för planeringen. Underlagen behöver visa hur styrmedel och andra åtgärder påverkar transporterna och hur olika satsningar i transportinfrastrukturen påverkar möjligheterna att nå våra klimatmål.

Trafikverket har därför haft i uppdrag att basera sitt inriktningsunderlag på ett scenario där klimatmålen nås. Detta innebär också att de samhällsekonomiska kalkylerna ska baseras på ett trafikarbete som är förenligt med detta scenario.

Trafikverket redovisade sitt inriktningsunderlag den 30 oktober. Underlaget gick samtidigt ut på bred remiss och kommer att beredas på sedvanligt sätt inom Regeringskansliet.

Anf. 100 JESSICA THUNANDER (V):

Herr talman! Tack, infrastrukturministern, för svaret!

Vi måste minska trafiken för att klara klimatmålen. Bland annat har trafikexperter från IVL Svenska Miljöinstitutet och Trivector betonat detta både i forskningsrapporter och i artiklar i bland annat Ny Teknik. De, liksom vi, konstaterar att det i Trafikverkets inriktningsunderlag saknas förslag inför kommande planperiod för ett transporteffektivt samhälle där tillgängligheten kan öka samtidigt som mängden trafik minskar.

I stället utgår Trafikverket från att vägtrafiken kommer att öka stort enligt den basprognos som de gjort, och de planerar därefter i stället för efter klimatmålen.

IVL var med och tog fram ett underlag till hur en reduktionsplikt skulle kunna se ut och fungera, men de tvingas nu att poängtera att den aldrig var tänkt att användas som en förevändning för att inte satsa inom andra viktiga områden. Den uteblivna satsningen leder till ett alldeles för stort behov av biodrivmedel men också till att fördelningen av pengar påverkas.

Vi i Vänsterpartiet delar oron när det gäller möjligheten att nå uppsatta klimatmål och känner även oro för att man riskerar detta genom en orealistisk och ohållbar tilltro på inhemsk produktion av biodrivmedel.

Trafikverket har utan att redovisa underlag för det frångått tidigare bedömningar som gjorts över hållbara potentialer samtidigt som man helt bortser från andra sektors behov, till exempel sjöfart och flyg.

Jag noterar att infrastrukturministern återigen svarar med konstaterandet att Sverige ska bli världens första fossilfria välfärdsland och att de klimatmål som är uppsatta ska nås. Jag önskar verkligen att det räckte att upprepa orden som en formel för att det skulle hända. Så är det naturligtvis inte. Jag blir orolig när Trafikverket i sitt underlag uttalat säger att infrastrukturen i sig inte påverkar klimatutsläppen och att de inte har ansvar för hur många som använder den samtidigt som man vill satsa på mer och större vägar och helt förlitar sig på biodrivmedel och elektrifiering för att nå målen utan att ha med någonting om ett transporteffektivt samhälle.

Infrastrukturministern säger att regeringen har varit tydlig i sitt uppdrag, och så kan det ha varit, men med tanke på att detta inte avspeglas i det inriktningsunderlag som tagits fram är det antingen så att uppdraget varit ottydligt eller att Trafikverket tolkat uppdraget på annat sätt än regeringen avsett.

Ministern hänvisar, och det har jag förståelse för, till processen runt Trafikverkets underlag och till att underlaget är ute på remissrunda. Jag tolkar det som ett nej på min fråga och justerar den något utifrån detta.

Om det i remissrundan visar sig ett djupt missnöje med hur Trafikverket tolkat sitt uppdrag och att klimatmålen inte kan nås med de åtgärder som föreslås, kan ministern då tänka sig att ge Trafikverket i uppdrag att utarbeta ett reviderat inriktningsunderlag för att ta fram styrmedel och reformer för ett transporteffektivt samhälle alternativt ta fram en proposition för nationell plan som inte utgår från underlaget utan tydligt styr mot våra klimatmål?

Anf. 101 JENS HOLM (V):

Herr talman! Det här är en väldigt viktig debatt. Det vi investerar i dag får konsekvenser för morgondagen. Om man bygger fler motorvägar blir det ökad vägtrafik, och det kommer att bli ökade utsläpp. Oavsett vad man säger om att alla kommer att ha elbilar och så i framtiden kommer det de kommande tio åren att bli ökade utsläpp.

Trafikverket har en så kallad basprognos som man utgår från när man gör sitt underlag till infrastrukturplanen. I basprognosen kan vi se att man kalkylerar med ökad vägtrafik. Det tycker jag är lite märkligt. Ifall vi tillåter ökad vägtrafik kommer vi också att få ökade utsläpp. Det ska, enligt Trafikverket, kompenseras med extremt mycket användning av biodrivmedel, en ökning med 70 procent till 2030. Man talar också om höjda

drivmedelsskatter, uppåt 50 kronor per liter. Alla förstår att sådana saker inte är rimliga.

Vi behöver helt enkelt bygga ett mer transporteffektivt samhälle, precis som infrastrukturministern sa tidigare och som Jessica Thunander tar upp i sin interpellation.

Med anledning av det vill jag fråga infrastrukturministern vilka konkreta satsningar på ett effektivt sätt att bygga ett transporteffektivt samhälle han hittar i Trafikverkets underlag till nationell infrastrukturplan. Det vore intressant att få höra ett antal sådana konkreta exempel, så att infrastrukturministerns tal om att bygga ett transporteffektivt samhälle inte blir bara fina ord utan att vi också kan se att det är omhändertaget i den process som nu har startats med Trafikverkets underlag.

Det brukar sägas att sanningen sitter i detaljerna, herr talman. I de detaljerna finns de underlag som Trafikverket använder för att göra sina prognoser. Man har sedan 2012 arbetat med olika kalkylmodeller, exempelvis när man beräknar restidsvinster för olika transportslag. Trafikverket utgår från en modell där en förlorad resminut med vägtrafik, med egen bil, är ungefär dubbelt så allvarlig, en dubbelt så stor förlust, som en förlorad resminut med kollektivtrafik, med tåg eller buss. Om man har det som underlag blir det mer effektivt att investera mer i vägtrafik och alltså bygga bort och avhjälpa problem inom vägtrafiken. I underlaget från Trafikverket ser vi också att man ser en väldigt liten vinst med en överflytt till andra transportslag, exempelvis ökat tågresande.

Kan det inte vara så att man använder sig av fel kalkylmodeller? Vi vet att andra, till exempel KTH och inom akademien, använder helt andra modeller för att beräkna restidsvinster. Flera andra länder, till exempel Danmark och Storbritannien, värderar en förlorad minut lika högt oavsett transportslag. I Frankrike värderar de faktiskt en förlorad minut dubbelt så högt för resor på järnväg, just för att de vill kunna uppvärdera järnvägen och tågresandet.

Vad anser egentligen infrastrukturministern om de här kalkylmodellerna, som är hela grunden för Trafikverkets analys- och planeringsarbete?

Anf. 102 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Herr talman! Jag tänker i huvudsak ägna mig åt Jessica Thunanders interpellation om målen och förutsättningarna för att nå dem. Men jag vill kort replikera när det gäller kalkylmodeller.

Det är Trafikverket självt som bestämmer vilka olika modeller man vill använda sig av. Vi styr med de mål och riktlinjer vi har för myndigheterna när de ska ta fram sitt underlag. Jag har redovisat för kammaren att Trafikverket har i uppdrag att basera sitt inriktningsunderlag på ett scenario där klimatmålen ska nås.

Det fanns en likartad debatt inför den förra nationella planen som, trots det Jens Holm säger, resulterade i den största järnvägssatsningen någonsin. Där fanns en kraftig förstärkning av klimatsmarta transportmedel och historiska satsningar på både järnvägsunderhåll och nyinvesteringar i järnväg. För första gången kom också satsningar på sjöfart, cykel och annat som bidrar till att ställa om Transportsverige. Det är ju det som behöver göras. Det är utgångspunkten.

Jag kan, med tanke på Jessica Thunanders argumentation, ha förståelse för oron när det gäller biodrivmedel. Det tror jag att många har. Vi ska

också komma ihåg att det finns många olika intressenter som har olika intressen i att argumentera kring och diskutera oron för biodrivmedel.

Alla förstår såklart vilken prioriteringsutmaning vi står inför. Vi har inte bara ambitionen att med reduktionsplikt klara biodrivmedelstillgången inom fordonsflottan. Vi vill dessutom se till biodrivmedelstillgång till sjöfarten, för att inte tala om flyget. Utmaningen vi står inför är att både öka den inhemska produktionen av och förutsättningarna för biodrivmedel i Sverige och samtidigt se till att successivt öka användningen, i takt med att vägfordon faktiskt elektrifieras, och att biodrivmedel i större utsträckning kan användas inom till exempel flyget.

Det innebär inte – det är lika bra att förekomma en sådan diskussion – att flyget därmed blir klimatvänligt. Det finns stora utmaningar även med biodrivmedel, såsom höghöjdseffekter och annat. Det är viktigt att vi är ärliga där.

Men vi ska också komma ihåg att Sverige är det land som går längst i fråga om att ställa klimatkrav, inte minst på flyget. Jag stod för inte länge sedan i ICAO:s generalförsamling och krävde beskattning av fossilt flygbränsle. Sverige var det enda landet som gjorde det.

Det är viktigt att vi för en sådan diskussion, om strategisk användning av biodrivmedel, om elektrifieringens förutsättningar och inte minst om vätgasen och dess förutsättningar för att påskynda utvecklingen.

Jag tror att vi alla, vare sig det är Trafikverket, Trivector eller vi som debatterar här i kammaren, ska vara ödmjuka inför att det just nu är en väldigt snabb teknisk utveckling när det gäller elektrifiering. Det ser vi tydligt på batterisidan, och vi ser det på vätgassidan. Vi ser det också i förutsättningarna för att elektrifiera.

Det som vi i Sverige behöver arbeta med – det ligger delvis utanför Trafikverkets uppdrag – är att med den tillgång vi har på förnybar energi skapa förutsättningar för att elektrifiera Transportsverige och se till att det är möjligt att ladda elbilar och ha elvägar i hela landet.

Det sistnämnda är nog så viktigt. Vi får inte hamna i ett läge där styrningen mot klimatmålen innebär att alla insatser görs enbart i tätbefolkade områden eller där trafiken är som mest intensiv. Det är ett av skälen till att politiken är så viktig i detta. Om vi ska klara den omställningen kan vi inte göra det bara i storstäder. Vi måste göra det i hela landet. Det är en viktig utgångspunkt när vi nu arbetar med kommande nationell plan.

Anf. 103 JESSICA THUNANDER (V):

Herr talman! Tack, infrastrukturministern! När det gäller den förra nationella planen och det som pågår nu har vi sett att godstransportstrategin, som vi alla har hoppats mycket på, inte riktigt har gett de effekter som man önskade. Överflytten av gods har inte ökat. När det gäller inlandssjöfarten har transportererna snarare minskat. Vänersjöfarten har minskat mycket. Det gäller även sjöfarten i Mälaren. Beträffande Vänersjöfarten är det nästan gratis att köra godset på lastbil i stället för att betala ganska mycket pengar för att använda sjövägen. Det behöver naturligtvis adresseras.

När det gäller järnvägssatsningen kan man räkna även i bnp och inte bara reda pengar. Det fanns en tid då vi satsade lite drygt dubbelt så mycket i procent av bnp som vi gör i dag på infrastrukturen generellt.

Man hänvisar gärna till de stora järnvägssatsningarna. Det är fint. Men det räcker inte riktigt. Med tanke på hur mycket befolkningen har vuxit de

Prot. 2020/21:52
11 december

Svar på
interpellationer

senaste årtiondena – betydligt snabbare än tidigare – och att transportarbetet har vuxit ännu mer och snabbare i takt med att vi överkonsumerar alltmer menar jag att man får räkna på andra sätt och öka takten något.

Denna enligt regeringen stora satsning innebär ändå att man nedprioriterar och slutar underhålla regionala banor. Trafikverket tog 2017 beslut om att införa en ny grundnivå för basunderhåll på järnväg. Syftet var att frigöra medel från basunderhåll för att kunna öka andelen reinvesteringar, minska underhållsskulden och ta hänsyn till årliga kostnadsförändringar. Högtrafikerade banor prioriteras eftersom det saknas medel för att upprätthålla och återta underhållsskulden på hela järnvägsnätet.

Genom att underhållet på regionala banor har en lägre grundnivå frigörs för all del medel, men samtidigt får dessa banor mindre förebyggande underhåll och komponenter byts i mindre omfattning med ökad felavhjälpning och nedläggning av vissa banor som följd. I stället behöver vi behålla och underhålla de järnvägsbanor vi har.

Detta leder mig till den andra fråga jag ställde i interpellationen. Det handlar återigen om prognos- och målstyrning. Som det är nu styrs infrastrukturplaneringen och byggandet av prognoser av hur man tror att folk ska resa och hur gods ska transporteras. Man tänker sig nästan alltid att det ska öka på vägarna. Samtidigt har järnvägstransportarbetet ökat väsentligt, och vi behöver göra ännu större satsningar. Man ser också hur satsningar på järnväg gör att folk åker mer, oavsett om Trafikverket i sina prognoser tidigare har förutspått att det inte kommer att göra någon skillnad. Människor vill helt enkelt åka tåg.

Frågan blir därför: Kan ministern tänka sig att ge Trafikverket skarpare direktiv när det gäller att använda målstyrning i stället för prognosstyrning?

Anf. 104 JENS HOLM (V):

Herr talman! Det är klart att infrastrukturministern och regeringen kan ge sin egen myndighet Trafikverket i uppdrag att ha ett bredare underlag när analyser och kalkyler görs. Ministern har just gjort det när han bad Trafikverket att ha klimatmålet som styrande när de gör sin planering. Det tycker jag är alldeles utmärkt. På samma sätt borde man se över dessa kalkylmodeller.

Ministern säger nu att han håller sig till att svara på Jessica Thunanders interpellation. Jag kan respektera det. Detta var dock ett medskick från min sida.

Ministern tar upp biodrivmedel, som är en väldigt viktig fråga. Det verkar som att alla tror att biodrivmedel ska lösa allt. I Trafikverkets underlag pratar man om en ökning på 70 procent. När jag förra veckan debatterade frågan med miljö- och klimatministern pratade hon om att enbart reduktionsplikten kommer att leda till ett behov av 45 terawattimmar biodrivmedel varje år. Man ska då komma ihåg att vi nu använder ungefär 20 terawattimmar biodrivmedel per år. Det handlar med andra ord om mer än en fördubbling. Näringslivet har skickat in 22 färdplaner, och i nästan alla av dem vill man använda sig av mer biodrivmedel på det ena eller andra sättet. Detta kommer att leda till en ökning av efterfrågan på mer än 80 procent, konstaterar konsultbolaget Sweco.

Jag skulle vilja fråga ministern hur mycket biodrivmedel han anser vara hållbart att använda sig av i Sverige. Jag tycker för övrigt att Jessica

Thunanders fråga om att styra efter mål i stället för efter prognoser som är baserade på ökad vägtrafik är väldigt aktuell. Det vore intressant att få ett svar på den från ministern.

Prot. 2020/21:52
11 december

Svar på
interpellationer

Anf. 105 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Herr talman! Tack, Jessica Thunander, för att du lyfter fram viktiga frågor! Det gäller inte minst de nackdelar som finns eller utmaningen med prognoser på trafikområdet och investeringar i järnväg. Vi alla känner nog till att det finns ett flertal exempel där man i förberedelserna av infrastrukturprojekt inte riktigt har sett vilken otrolig utväxling som kan ske när man gör järnvägsinvesteringar. Resmönster förändras, och fler väljer att ta tåget.

Det är också grundskälet till den jättesatsning som vi gör. Det är den största järnvägssatsningen i modern tid. Det blir en väldigt kraftig ökning av järnvägsunderhållet. Det är en 47-procentig ökning. Det blir också en tydligare styrning med långsiktiga planer ihop med underhållsföretag och tågoperatörer. Vi kommer att använda en metodik där det inte bara är att hoppa in någon timma då och då när det är möjligt att göra järnvägsunderhåll. I stället stänger man, som vid Getingmidjan, av stora delar för att mer systematiskt renovera det svenska järnvägssystemet. Detta är en viktig del vid sidan av behovet av nyinvesteringar.

Jag kan dela Jessica Thunanders uppfattning om att behoven är stora, oavsett om det gäller de mindre delarna av järnvägsnätet eller de riktigt stora nya stambanorna för höghastighetståg. Var jag än reser i landet eller som numera när jag på digitala konferenser möter regionala företrädare, näringslivsföreträdare eller civilsamhället framför man önskemål om mer infrastrukturinvesteringar och inte minst på järnväg. Den kanske största utmaningen här är kostnadsutvecklingen, det vill säga kostnaden att bygga järnväg.

Vad gäller underlaget har Trafikverket att ta ställning till prognoser för hur godstransporten och persontransporter kommer att öka, men naturligtvis måste de också ta utgångspunkt i att klimatmålen ska nås och vilka styrmedel och drivmedel man ska använda sig av. Jag noterar att Trafikverket i sitt inriktningsunderlag väljer att lägga stor vikt vid biodrivmedel.

Jag ska inte recensera Trafikverkets underlag, för det ska remissinstanser göra och vi kommer att ha hearingar om det. Jag ska invänta alla dessa synpunkter. Men i debatten kan jag generellt konstatera att det finns förespråkare som tror att biodrivmedel kommer att vara lösningen på det mesta. Motsvarande finns för elektrifiering. Och för inte så länge sedan träffade jag ett antal företrädare som sa att vätgas nu kommer att revolutionera världen.

Vår strategi är lite bredare än så. Vi har gjort dessa misstag tidigare i Sverige då vi har valt en enda teknik eller ett drivmedel och trott att det ska vara allena rådande. Så är det inte. Vi är ett litet exportberoende industriland. Vi kommer att vara beroende av hur omvärlden agerar. Även om vi i Sverige väljer en särskild teknik eller ett särskilt tillvägagångssätt kan omvärldsförändringar förändra förutsättningarna för oss, oavsett om det gäller EU-lagstiftning, marknadsförutsättningar eller annat.

Låt oss därför vara noggranna med att göra en ordentlig omvärldsspaning och säkerställa att vi har flera olika strategier. Därför är arbetet med att öka biodrivmedelsanvändningen, reduktionspliktsförslagen, produk-

tionsstödet en viktig del i utvecklingen. Den andra är elektrifieringen. Vi har en elektrifieringskommission som påskyndar elektrifieringen, inte bara av vägtransporter utan också för möjligheten till el för sjöfart och flyg.

Vi tittar även på transporteffektivitet. Jag tycker att Jens Holm lyfter upp detta på ett förtjänstfullt sätt. Där finns – jag ska inte säga lågt hängande frukter – väldigt stor potential att hitta ännu mer effektiva transportmöjligheter. Det gäller särskilt nu när vi med digitalisering och uppkoppling kan ha bättre kontroll av flödena.

Här får vi jobba tillsammans. Jag ser fram emot att få höra Vänsterpartiets, andra partiers och många andra aktörers synpunkter på Trafikverkets inriktningsunderlag.

Anf. 106 JESSICA THUNANDER (V):

Herr talman! Jag är inte på något sätt emot elektrifiering eller biodrivmedel, utan själva grundproblemet är att transporteffektivitet och andra åtgärder helt saknas i Trafikverkets underlag. Man förlitar sig helt på biodrivmedel och elektrifiering, men vi måste också ha en beteendeförändring. Vägtrafiken måste minska för att vi ska nå klimatmålen. Trafiken kan inte öka på det sätt som sker och som förutses.

Då kan vi inte ha en infrastrukturplanering som utgår från basprognoser som visar på kraftigt ökad vägtrafik och bygga utefter det. Det måste i stället vara klimatmålen som är grunden för planering och byggande. Som det är nu utesluter marginalperspektivet som Trafikverket har att infrastrukturplaneringen är en del av en större omställning där man skapar möjligheter att förändra dagens transportmönster.

Mitt medskick är framför allt att regeringen och Trafikverket behöver inse att infrastrukturen och dess planering är en grundläggande del i den omställning som måste ske och som det är väldigt bråttom med. Det här borde ha gjorts för årtionden sedan. Regeringen bör ge Trafikverket betydligt skarpare direktiv att gå från en prognosstyrd planering till en målstyrd och att tydliggöra infrastrukturplaneringens viktiga roll i omställningsarbetet.

Anf. 107 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Herr talman! Jag tackar Jessica Thunander för en viktig debatt och en viktig diskussion.

Jag vill göra en korrigering. Trafikverket har i uppdrag att basera sitt inriktningsunderlag på ett scenario där klimatmålen nås. Det är också målstyrning. Sedan använder sig Trafikverket i sitt arbetssätt även av olika samhällsekonomiska bedömningar och av prognoser. Jag tror att det är viktiga komplement. Sedan är alla välkomna att ha synpunkter på Trafikverkets inriktningsunderlag, och det kommer många att ha, inte minst under de hearingar vi ska ha framöver.

I det här sammanhanget måste vi komma ihåg att vi står inför ett kommande tydligt skifte i transportplaneringen. Det är också det vi från regeringens sida tar höjd för när vi vidgar uppdraget. Min företrädare började med att vidga den nationella planen till att också inkludera planering för bostadsbyggande. Vi lägger nu till socioekonomi, genus, klimatmål och regionalpolitik. I grunden kan vi inte längre betrakta varje del i ett infrastrukturbygge som ett enskilt objekt – de är delar i en samhällsbyggnad och i ett sätt att modernisera Sverige och se till att vi klarar klimatmålen.

Jag vill också passa på att säga att jag vill att vi ska ta med perspektiven jämlikhet och jämställdhet. Ska vi nå klimatmålen kan och får vi inte hamna i ett läge där insatserna enbart görs i storstäderna och där det endast är personer med goda inkomster som har möjlighet att växla över till elbilar eller resa kollektivt. Vi måste säkerställa att vi har goda möjligheter för alla i hela landet att klara detta. Det är det perspektivet som behövs. Både män och kvinnor, med olika pendlingsmönster och tillgång till arbetsmarknaden, både stad och land samt olika samhällsgrupper måste kunna känna att man är en del i den omställning vi står inför. Jag är övertygad om att Jessica Thunander delar den målbilden, men jag tror att det är viktigt att vi hjälps åt att föra diskussionen dithän.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 20 Svar på interpellation 2020/21:201 om fusket inom transportnäringen

Anf. 108 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Herr talman! Thomas Morell har frågat justitie- och migrationsministern om han avser att agera så att Transportstyrelsens framställan om en lagändring hanteras skyndsamt. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på interpellationen.

Vi ska ha ordning och reda på våra vägar. Det är en viktig del i regeringens arbete på transportinfrastrukturuområdet. Vi har kommit en bra bit på vägen. Sedan regeringen tillträdde 2014 har vi fått ett mobilitetspaket på plats i EU. En viktig del av mobilitetspaketet är skarpare kontroller för att registrera när och var en lastbil har passerat en gräns och för att lokalisera lastnings- och lossningsverksamheten. Med införandet av smarta färdskrivare kommer detta att ske automatiskt, vilket kommer att försvåra manipulationer av färdskrivare avsevärt.

Regeringen har också tillsatt en särskild utredare för att genomföra en översyn av reglerna om förverkande i syfte att säkerställa att lagstiftningen är effektiv, ändamålsenlig och modernt utformad. Dessutom gav regeringen i augusti 2019 en särskild utredare i uppdrag att se över hur kontrollverksamheten av yrkestrafik på väg bedrivs och lämna förslag på förbättrande åtgärder, inklusive organisatoriska åtgärder, för att fler ska följa reglerna på området.

När det gäller Transportstyrelsens förslag, som bland annat avser att förtydliga systemet med kontroll och sanktioner vid manipulation av färdskrivare, finns det redan i dag flera olika lagar som kan tillämpas när det gäller förfalskning av färdskrivardiagramblad och manipulation av färdskrivare.

Sammanfattningsvis kan jag konstatera att regeringen vidtagit flera åtgärder och initiativ för att motverka manipulation av färdskrivare.

Anf. 109 THOMAS MORELL (SD):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret.

Manipulation av färdskrivare och fusk inom åkerinäringen är ett elände. Jag har själv stått på vägen och kontrollerat den tunga trafiken. Det

gjorde jag under tolv år. Jag har alltså nära kontakt med flera av mina gamla kollegor för att diskutera situationen. De är djupt bestörta över den situation som råder. De kan ta in ett fordon och konstatera att färdskrivaren är manipulerad, men lagstiftningen når sedan inte hela vägen för att lagföra åkeriet och eventuellt föraren på vägen.

I ett av de senaste exemplen stoppade man en bil som kom från Bulgarien. Det skedde 2017. Man konstaterade att färdskrivaren var manipulerad och tog den i beslag, och så skulle man anmäla åkeriet för detta. Det fanns en företagsbot på 150 000. Men tingsrätten kunde aldrig delge åkeriet stämningsansökan, varpå man lade ned ärendet. Då var polisen tvungen att lämna tillbaka den manipulerade färdskrivaren. Jag har aldrig hört om någonting liknande – att man lämnar tillbaka ett brottsverktyg. Det som står i 165:an är väldigt tydligt. Man får inte manipulera. Man får inte använda utrustning som kan påverka data som samlas i färdskrivaren.

Statsrådet brukar emellanåt säga att han gärna är teknikvänlig, tror jag att ordet är, och att jag då i motsvarande grad är teknikfientlig. Men det som skiljer oss åt är kanske att jag har kunskapen om hur man manipulerar och hur enkelt det är att gå in i systemet och släcka ut information för att dölja att man har kört dygnet runt utan att ta sin vila. De systemen är i dag så raffinerade att det inte ens går att upptäcka dem om man kopplar in sig i färdskrivaren. Inte ens tillverkaren kan upptäcka manipulationen. Så raffinerat är det i dag. Det kostar ungefär 35 000 kronor att installera detta i en lastbil. Sedan är det bara att åka. Alla färdskrivardata ser jättefina ut. Man har haft sin vila. Man har inte kört mer än tillåtet. Man har tagit sin rast så som det står i regelverket. Men i själva verket är det samma förare som sitter och kör nära nog dygnet runt. Han lägger ned huvudet i kudden ett par timmar på natten när det är som värst – sedan är det upp igen.

När jag var kvar på trafikpolisen i Skara hade vi några exempel där vi stoppade förare som åt små vita piller för att hålla sig vakna. Detta är läget ute på vägarna, och det har inte blivit bättre sedan jag slutade 2007. Det har bara blivit värre. Jag har kontakt med mina gamla kollegor, och för ett tag sedan fick jag ett mejl där en polis skriver att vi måste hitta på någonting innan alla får reda på att det är gratis att fuska i Sverige. Det finns en stor frustration över att man inte kan lagföra.

Detta står tydligt i lagstiftningen. Det är svaret som har kommit från departementet. Men sedan tar det slut, för när man väl kommer till den punkt där man ska lagföra den som har begått brottet finns inte verktygslådan på plats. Sedan kan det finnas mobilitetspaket, lagstiftningar och ambitioner staplade på varandra. Men det hjälper inte om man inte har det där sista verktyget för att lagföra den som begår ett brott. Detta behöver regeringen tydligt gå in och styra upp för att se till att vi får en kontrollverksamhet som kan utökas, men också att vi får en lagstiftning som gör att den som begår ett brott faktiskt lagförs, så att man inte bara kan skratta och åka vidare.

Anf. 110 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Herr talman! Jag tror att jag har sagt att jag är teknikoptimist, och det kan jag notera att Thomas Morell kanske inte alltid är. Jag inser också att jag har lite andra erfarenheter än att ha varit trafikpolis 2007. Jag kan bli lika frustrerad över att det då fanns förare med ”små vita piller”, för att citera Thomas Morell, men jag kan också konstatera att vi nu har gett ett

uppdrag som innebär att polisen ska få nya verktyg att göra inte bara alkoholkontroller utan också sållningsprover för att kunna gripa in tydligare när det gäller narkotikapåverkade förare.

Vad vill jag säga med detta? Jo, att vi agerar. Sedan 2014 när vi fick ett regeringsskifte har vi infört klampning, beställansvar och sanktionsväxling. Sanktionsväxling innebär bland annat att i stället för att man skickar ett brev till ett åkeri i Rumänien – som de inte svarar på, vilket gör att man därmed inte kan avkräva böter – kan man redan på plats ta ut direkta avgifter. Annars kan man låsa fast fordonet vid vägen.

Vi har helt andra verktyg nu. Missförstå mig inte. Jag är väldigt angelägen om att vi utvecklar fler verktyg för att skapa ordning och reda i yrkestrafiken. Det är därför vi nu har infört ett flertal olika instrument. Det är därför vi har sett till att förändra regelverket när det gäller sanktionsväxling och vilka avgifter som man drabbas av när man bryter mot reglerna.

Det är därför vi på EU-nivå har förhandlat fram ett mobilitetspaket som gör att det bland annat är utstationering från dag ett. Det är kontroll av cabotage trafiken eller vid kombitrafiken på vägdelen. Det är därför vi i mobilitetspaketet nu ser till att få smarta färdskrivare. Det är därför vi inte minst har en utredning om ytterligare sanktionsväxling men också effektiva kontroller av yrkestrafiken.

Vi kan konstatera att antalet kontroller av kör- och vilotidsregler har ökat. Det är fler cabotagekontroller som genomförs. Vi gav dessutom extra öronmärkta resurser till polisen för att just göra dessa insatser.

Det som skiljer är att vi nu och även förra mandatperioden har en socialdemokratiskt ledd regering som aktivt gör insatser, till skillnad från innan dess. Då var den allennärådande linjen att man inte ville göra någonting för det viktiga var att vi hade låga transportkostnader och fri rörlighet.

Jag vet att Thomas Morell tycker att det är en svår fråga. Men Sverigedemokraterna som Thomas Morell ändå röstar på och representerar är ett parti som säger att man vill ha Ulf Kristersson som statsminister. Det är samma Ulf Kristersson som satt i den regering som under långa år inte gjorde någonting för att stävja fusk i transportsektorn, för att skapa ordning och reda eller för att se till att vi hittar gemensamma europeiska regler på området.

Därmed ligger också ett ansvar hos Sverigedemokraterna för vilket politiskt alternativ som man faktiskt förordar. Jag är övertygad om att vi kan komma till rätta med fusk i transportsektorn. Jag är inte bara teknikoptimist, utan jag är också optimistisk inför att vi kan få fler och effektivare kontroller på väg. Vi kan med smarta färdskrivare också stävja en hel del av det fusk som finns.

Sedan kommer alltid organiserad och ekonomisk brottslighet att hitta nya kryphål och nya vägar. Låt oss då vara där och ständigt jaga, ständigt kontrollera och se till att vi kan skapa sjysta konkurrensvillkor för svensk åkerinäring med bra arbetsvillkor för dem som jobbar inom transportsektorn.

Det innebär goda möjligheter för bilinspektörer, trafikpoliser eller hur nu yrkesgrupperna kommer att definieras om vi får en yrkestrafiktrafikinspektion som kan säkerställa att vi får än mer kontroller både på väg men också via register. Det är så vi arbetar med att se till att få en sund och bra transportsektor.

Prot. 2020/21:52
11 december

Svar på
interpellationer

Anf. 111 THOMAS MORELL (SD):

Herr talman! Tack för svaret, statsrådet!

Den 10 oktober 2010 arrangerade jag ett möte i Skövde. Då var Sten Bergheden från Moderaterna och Monica Green från Socialdemokraterna där. Vi hade till och med lånat in lite lastbilar så att de skulle kunna få se hur den digitala färdskrivaren fungerar, detta under av teknik som skulle förhindra allt fusk enligt dem som var förespråkare.

Sedan dess har det varit en lång diskussion och många debatter. Vi har haft visningar för politiker i alla varianter för att påvisa hur fuskets åter sig in i svensk transportnäring. Det är företrädesvis utländska aktörer som gör det. Men man ska inte bara säga att det är utländska. Det finns även svenska aktörer som döljer sig bakom utländska nummerplåtar, alltså fordon som är falskskyltade. Då flyger de under radarn. Man kommer inte åt dem, och man kan inte lagföra dem. Bara de försvinner utanför landets gränser är kusten klar.

Det här har blivit ett jättebekymmer. Tilltron till den digitala färdskrivaren var nästan skrattretande under en period. Det började så enkelt med att man tog en gammal bilhögtalare och satte den på givaren på växellådan. Sedan somnade färdskrivaren, och så var det bara att åka. Det upptäckte polisen ganska snart när det hängde magneter lite här och var.

Då kopplade man i stället in sig i systemet. Men då kunde polisen å andra sidan mäta. Via ett diagnosuttag i hytten såg de att det låg en onormalt hög spänning på givaren. Då flyttade man fram positionerna ytterligare inom den kriminella verksamheten. Nu kopplar man in sig på ett sätt som gör att det inte går att mäta sig fram och se och förstå att det är manipulerat.

Det är detta som är så viktigt att förstå både för regeringen och för andra som ska fatta beslut. Om man förlitar sig på den digitala färdskrivaren är man helt vid sidan av. Då kommer man inte åt problemet. Vad som är viktigt i det här sammanhanget är att man har kontroll på vägen med duktiga tjänstemän som kan göra en bedömning.

Är det rimligt att fordonet har förflyttat sig därifrån till dit på den tid som anges? Det gods som ligger på lasten, var kom det in någonstans? Vilken position ska det gå till och så vidare? Det handlar om att man skapar sig en bild av hur transporten är utförd innan man ens har pratat med föraren. Sedan tittar man på färdskrivardata och lägger pusslet.

De som jobbar på vägen i dag är inte så många. De är några stycken. De finns nere i Helsingborg, i Västerås och i Sundsvall, och sedan har vi ett gäng i Eskilstuna. Det är de vassaste kontrolltjänstemännen som polisen har i dag när de är ute och kontrollerar. De säger att det är som att fiska i ett akvarium. De kan gå ut på vägen, stoppa och plocka in, och de hittar fel direkt.

Tänk om vi kunde få en kontrollverksamhet som verkligen sätter ned foten och markerar för dem som ägnar sig åt kriminell verksamhet på våra vägar. Man har skapat en förutsättning för de kriminella nätverken att få en struktur i logistiksystemet där de kan sköta sina interna transporter. Det har blivit på det sättet när man har avvecklat trafikpolisen. Man lever i tron att en digital färdskrivare ska lösa alla bekymmer för en. Då har man i stället skapat en fri marknadsplats för kriminella.

Det är dags att göra en förändring. Det är dags att rusta kontrollverksamheten och släppa tron på att den digitala så kallade smarta färdskrivaren löser problemen. Det kommer den inte att göra. Den skapar bara nya.

Prot. 2020/21:52
11 december

Svar på
interpellationer

Anf. 112 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Herr talman! Jag konstaterar att Thomas Morell undviker sambandet och kopplingen till Moderaterna och det faktum att en moderatledd regering under sin tid inte gjorde någonting. Det är ändå det alternativ som Thomas Morell förordar om det skulle vara ett val nu.

Jag tror att Thomas Morells partiledare har sagt att han är beredd att ta varje tillfälle som finns för att se till att byta regering. Kommer en sådan regering som Sverigedemokraterna aktivt stöder att vara den som driver frågan om att det ska vara sjysta villkor för chaufförerna på våra vägar?

Kommer en sådan regering att se till att driva frågor om mobilitetpaketet och utstationering från dag ett så att det inte blir en osjyst konkurrens med låga löner gentemot svenska transportarbetare? Hittills har vi inte sett några sådana tecken från de partier som Sverigedemokraterna säger sig vilja stödja och samarbeta med.

När det sedan gäller teknik finns ny teknik som innebär att vi ökar förutsättningarna att kunna följa godset och fordonet. Vi har ett regelverk på plats som jag har varit med att förhandla fram i EU på natten mellan den 3 och den 4 december.

Det innebär att vi inte minst kan utrusta fordonet på ett sätt så att vi följer det. Förare får skyldigheten att återvända, och till och med fordonet ska återvända till sitt hemland. På det sättet kan vi med ny teknik skapa nya kontrollmöjligheter. Vi har också tillsatt utredningen utöver alla de insatser som vi har gjort för att få en effektivare kontroll av yrkestrafiken.

Jag kanske ändå ska passa på att fråga Thomas Morell om Sverigedemokraterna ännu har någon uppfattning om behovet av en samlad organisationsform när det gäller kontroll av yrkestrafiken. Behövs en yrkestrafikinspektion i Sverige, Thomas Morell?

Anf. 113 THOMAS MORELL (SD):

Herr talman! Jag ska svara direkt på den frågan. Svaret är ja. Jag har också skrivit en motion om detta. Vi behöver ha skarp personal ute på vägen i en sådan omfattning att det ska vara en stor upptäcktsrisk att begå brott ute på vägen. Vi måste få ordning och reda.

Statsrådet behöver inte vara det minsta orolig. Vem det än är som kommer att vara statsminister nästa val, och om jag har förtroendet att vara riksdagsledamot, kommer jag att driva den här frågan. Jag kommer att fösa den frågan framför mig till dess vi har en lösning. Så enkelt är det.

Ja, det är skillnad på att jobba på trafikpolisen 2007 och att göra det i dag. Men mejlet jag fick är daterat den 17 november klockan 16.22. Förhållandena är precis desamma nu som då, men omfattningen är betydligt större.

De är frustrerade, mina gamla kollegor, över att inte komma åt dem som sätter i system att fuska. Det slår undan benen för den seriösa åkerinäringen. Vi har vad man kan kalla modernt slaveri på våra vägar, där man bokstavligt talat kör livet ur människor. Det duger inte. Vi måste få till en förändring.

När jag jobbade på trafikpolisen fick vi in en förare som somnade när vi pratade med honom. Det berodde inte på att vi var så sagolikt tråkiga att prata med, utan det berodde på att han hade kört i 55 timmar utan godkänd vila. Det förstår var och en att när man då kommer in och blir sittande och det stannar av, då somnar man. Han hade anordningar i hytten där han gjorde sina behov under tiden han körde.

Det här var 2007. Det är inte bättre i dag. Det måste bli en förändring.

Anf. 114 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Herr talman! Thomas Morell berättar om hur Sten Bergheden, Monica Green och han förde en sådan här diskussion 2007. Jag kan tänka mig att alla tre var frustrerade över den brottslighet som fanns i transportsektorn och tyckte att polisen behövde nya verktyg och att det behövde göras något för att förbättra förutsättningarna i transportsektorn.

Det som sedan hände var att den borgerliga regeringen som vi hade då under alla sina år, ända fram till 2014, inte gjorde någonting.

Sedan kom klampning, sanktionsavgifter, beställaransvar, lika krav på vinterdäck så att man inte har lägre krav på utländska fordon och mobilitetspaketet. Listan är lång på de insatser som nu görs för att skapa ordning och reda inom transportsektorn med öronmärkta resurser till polisen för att göra cabotagekontroller, med en utredning om en möjlig yrkestrafikin spektion och med bättre verktyg för att polisen ska kunna agera.

Vi agerar. Vi skapar hopp och framtidstro i en åkerinäring som annars har pressats av osjyst konkurrens från inte minst östeuropeiska åkerier med usla löner och arbetsvillkor och fordon som ofta är av sämre kvalitet.

Nu ställer vi krav på vinterdäck redan vid gränsen för tunga fordon, oavsett vilket land de kommer från. Nu när vi implementerar mobilitetspaketet är det utstationering som gäller från dag ett för både cabotage trafik och kombitrafik på vägen, det vill säga att det är de villkoren som gäller för dem som arbetar i transportsektorn även om de kommer från ett annat land.

Det här hyllas av fackföreningsrörelsen. Det här hyllas av åkerinäringen. Det här genomdriver vi under den här regeringen, vår socialdemokratiskt ledda regering, tillsammans med Miljöpartiet och med stöd av ett antal andra partier. Det är jag stolt över.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 21 Svar på interpellation 2020/21:193 om förhandlingar om frihandelsavtalet TTIP

Anf. 115 Statsrådet ANNA HALLBERG (S):

Herr talman! Hans Rothenberg har frågat mig vilka åtgärder jag har för avsikt att vidta för att från svensk sida verka för att TTIP-förhandlingarna, det vill säga frihandelsavtalsförhandlingarna, mellan EU och USA ska återupptas.

USA är en viktig partner för Sverige, och den bilaterala relationen är av stor vikt för vår ekonomi. Amerikanska företag med verksamhet i Sve-

rige skapar omkring 70 000 jobb här, och svenska företag skapar i sin tur ungefär 365 000 arbetstillfällen i USA.

Det är givetvis högprioriterat av regeringen att upprätthålla och vidareutveckla de goda handelsrelationerna med USA inom ramen för en fri, hållbar och rättvis handelspolitik. Inom EU verkar vi för att EU ska ha ett positivt och konstruktivt förhållningssätt till USA. Vi stöder förslag om att fördjupa och bredda handelsrelationen där det är möjligt.

EU:s och medlemsstaternas reaktioner på utfallet i det amerikanska presidentvalet har varit positiva. Jag ser personligen förstås mycket fram emot att inleda ett nytt samarbete med mina motparter i den nya administrationen, och det vore glädjande om handelsrelationen kunde fördjupas. Jag utesluter inte att samtal kommer att föras om TTIP och utformningen av ett framtida handelsavtal.

Samtidigt är det viktigt att vara realistisk. Tillträdande president Joe Biden har varit tydlig med att förhandlingar om breda frihandelsavtal inledningsvis inte kommer att ligga högst på administrationens politiska dagordning. Ett förslag från EU om att eventuellt återuppta TTIP-förhandlingar i detta skede skulle därför sannolikt inte landa rätt hos den inkommande administrationen. Därutöver har det inom EU funnits delade meningar om delar av TTIP-avtalets dåvarande utformning.

Mina EU-kollegor och jag kommer förstås att föra samtal med USA om hur vi på bästa sätt kan fördjupa vårt handelspolitiska samarbete. EU och USA är varandras viktigaste handelspartner. Som världens två största marknadsliberala ekonomier finns det goda skäl att göra framsteg på handelsidan, inte minst med tanke på den ekonomiskt svåra period vi just nu genomgår men också med hänvisning till geopolitiska omständigheter och utmaningar.

Under FAC handel, det vill säga mötet med EU:s handelsministrar, den 9 november i år lyfte jag vikten av att återstarta den transatlantiska handelsrelationen med en ny positiv agenda. Det finns ett brett stöd för detta bland EU:s handelsministrar. Det behövs gemensamma insatser för att främja den bilaterala handeln, lösa bilaterala handelstvister, samarbeta kring handel- och teknologifrågor samt reformera och stärka Världshandelsorganisationen, WTO. Dessa förslag omfattas även av det gemensamma meddelandet om en ny transatlantisk agenda som kommissionen och EU:s utrikestjänst, EEAS, offentliggjorde den 2 december.

Regeringen kommer att verka för att EU ska ha en god handelsrelation med USA och på bästa sätt skapa goda förutsättningar för svensk ekonomi, svenska företag och svenska jobb.

Anf. 116 HANS ROTHENBERG (M):

Herr talman! Tack, handelsministern, för svaret!

Ja, en ny amerikansk president kommer att tillträda, vilket vi ser fram emot. På många sätt kommer Joe Bidens valseger att förändra USA:s omvärldspolitik. Även om vi inte vet hur den nya linjen kommer att utformas i detalj finns det god anledning att vara förhoppningsfull.

I spåren av covid-19 har bnp sjunkit i alla länder i världen utom Kina, och världshandeln utvecklats i ett lugnare tempo. Många länder inom EU brottas med sina egna ekonomier och tvingas till ökad skuldsättning. För att komma ur detta prekära läge går det inte att sluta sig ytterligare. I stället

Prot. 2020/21:52
11 december

Svar på
interpellationer

krävs det öppenhet och framför allt att världens två största ekonomier, EU och USA, knyter starkare band sinsemellan.

Det är därför dags att ta upp den tappade tråden och återuppta förhandlingarna om frihandelsavtalet, det som när vi förhandlade det kallades TTIP. Men vi ska göra det utifrån en uppdaterad agenda.

TTIP var kontroversiellt på många håll, framför allt ju längre ut på vänsterkanten man kom. Det skulle säkert finnas god nytta i att göra ett omtag med ett blankt blad, ta med sig det goda från det gamla TTIP-förslaget och förhandlingarna om det och komplettera med en uppdaterad agenda som är anpassad efter 2021.

För Sverige och Europa borde möjligheterna till ett starkare transatlantiskt samarbete gynnas av att USA återigen får en president som inser vikten av multilateralt och regelbaserat samarbete. Men det betyder inte att handelsrelationerna mellan EU och USA per automatik kommer att förbättras, särskilt inte med tanke på de protektionistiska strömningar som under coronapandemin vuxit sig allt starkare. Vi ska heller inte glömma att det även inom det demokratiska partiet i USA finns starka drag av protektionism.

De som propagerar för mer slutenhet och protektionism drar dock helt fel slutsatser av den pågående krisen. Om den hållningen får sätta agendan riskerar vi att slå in på en väg bort från vad som har varit så framgångsrikt för Sverige och världsekonomin i stort.

Utifrån rådande världsläge är behovet av frihandelsvänliga röster större än på mycket länge. Där har Sverige en viktig roll att spela, och vi borde driva på för att EU ska ta initiativ till återupptagna frihandelsförhandlingar med USA.

Som handelsministern svarade kommer detta inte att stå högst upp på agendan för en nytillträdd amerikansk president. Men det är desto viktigare att vi från den europeiska sidan driver på och försöker föra upp frågan så högt som möjligt på den kommande dagordningen. USA ska nu kasta av sig en tid av mindre och bristande internationellt samarbete, och det är inte vi som ska vänta in deras nya agenda för att så småningom kunna ta upp det som är viktigt.

Det är också viktigt att ha en idé om vad man vill göra. Min fråga till handelsministern var: Vilka åtgärder ämnar statsrådet och regeringen vidta för att förhandlingarna om frihandelsavtalet ska kunna återupptas? Jag fick inga konkreta svar på detta; de kanske kommer senare under debatten. Jag tror att det är viktigt att vi börjar titta på vad som behöver göras i praktisk handling. Vilka initiativ tycker handelsministern att vi ska börja med när tiden väl är mogen?

Anf. 117 Statsrådet ANNA HALLBERG (S):

Fru talman! För mig som Sveriges handelsminister är det en absolut självklarhet att EU ska fördjupa handelsrelationen med USA där detta är möjligt. Man måste understryka detta: Varför är det så viktigt? EU och USA är varandras främsta handelspartner. Jag har siffror framför mig här, som är viktiga att lyfta fram i sammanhanget för att verkligen understryka att jag delar bilden av hur viktig denna fråga är.

Vi utgör tillsammans mer än 30 procent av världshandeln. Av alla globala direktinvesteringar sker 60 procent mellan dessa två områden. EU:s och USA:s varuhandel var 2019 värd 616 miljarder euro, vilket är tre och

en halv gång EU:s årliga budget. Det är alltså oerhört stora värden som inte bara står på spel utan som vi också kan använda oss av i ett frihandelsavtal. Vi kan också utveckla relationen på ett fantastiskt sätt om vi skulle komma till ett sådant läge att vi kan börja förhandla om ett frihandelsavtal igen.

Om vi går tillbaka till Sverige och den bilaterala relationen mellan Sverige och USA är siffrorna också faktiskt ganska imponerande, givet att Sverige ändå är en så pass liten ekonomi jämfört med många andra. Sverige är den 13:e största investeraren i USA. I det avseendet ligger vi framför större ekonomier som Kina, Sydkorea, Brasilien med flera. Med detta vill jag verkligen understryka hur viktig jag som svensk handelsminister anser att denna fråga är.

Precis som Hans Rothenberg nämner kommer fortsatt öppenhet, nära dialog och ett starkt handelspolitiskt samarbete mellan EU och USA att vara en av de mest prioriterade frågorna de kommande åren. För att upprätthålla detta kommer vi från Sveriges sida, som står för denna positiva, frihandelsvänliga linje, att behöva vara en väldigt stark röst också inom ramen för EU. Sveriges roll i denna fråga är viktig och kommer kanske framöver att vara ännu viktigare. Vi har nu i EU ganska många likasinnade länder, som också vill driva denna agenda – dock inte alla.

Däremot är det, som jag tidigare har påpekat, i detta skede inte läge att ta upp en konkret förhandling om frihandelsavtalet TTIP. För det första behöver kommissionen beviljas ett nytt förhandlingsmandat av EU:s medlemsländer, för det tidigare mandatet för TTIP löpte ut i april 2019. Detta förutsätter enighet i frågan bland EU:s medlemsstater. Därmed inte sagt att Sverige inte ska driva på frågan, men vi måste vara realistiska – vi måste få en EU-enighet kring detta.

Detta är inte självklart i nuläget. Det frihandelsavtal som EU har förhandlat fram med Mexiko har stött på problem i det belgiska parlamentet, och Mercosuravtalet har röstats ned i Nederländerna. Ett TTIP-avtal skulle kanske inte direkt få ett positivt bemötande i alla EU:s medlemsländer. Vi måste alltså vara realistiska men samtidigt redan nu börja kratta för detta.

Jag tror att det är väldigt viktigt att agera klokt här och inte gå för snabbt fram. Men vi måste – det håller jag verkligen med Hans Rothenberg om – ha en tydlig, konkret agenda framför oss. Målsättningen ska naturligtvis vara att vi ska få ett frihandelsavtal i slutändan. Vi ska inte sitta i baksätet och vänta på detta, utan Sverige ska vara pådrivande.

Som svensk handelsminister instämmer jag verkligen i att ett frihandelsavtal med USA skulle vara positivt och viktigt för tillväxten i båda dessa stora ekonomiska regioner. Det skulle sänka kostnaderna för våra företag och ge en ökad tydlighet och förutsägbarhet för vårt näringsliv, vilket är väldigt viktigt.

Med detta sagt är den tillträdande president Bidens inställning till multilateralt samarbete väldigt positiv, men den nya administrationen signalerar att det första man kommer att göra inte är att börja förhandla om nya handelsavtal. Jag tror att vi måste både vänta in och samtidigt driva på. Detta är alltså en balansgång, fru talman.

Anf. 118 HANS ROTHENBERG (M):

Fru talman! Det är mycket riktigt så som handelsministern säger: Det är inte detta som kommer att ske på det första regeringsammanträdet i

Vita huset efter den 20 januari. Men detta måste upp på dagordningen inom en nära överskådlig tid. För det finns många saker i världen utöver det rent konkreta – arbetstillfällen, svenska företag, ökat handelsutbyte rent allmänt – som vi behöver vara uppmärksamma på.

Vi ser i världen att de expansionistiska och auktoritära krafterna tar sig alltmer utrymme. Vi ser också ett Kina som de senaste åren flyttat fram sina positioner på i princip alla fronter. Det är väl egentligen bara inom bandy som man inte har flyttat fram sina positioner. Genom aggressiva investeringar i strategiskt viktiga samhällsfunktioner söker Kina nå kontroll över fysisk och digital infrastruktur i länder långt bortom det egna territoriet. Detta frestar på EU och dess medlemsländer och har också renderat i skärpt lagstiftning i Sverige och EU.

Samtidigt driver USA på egen hand en handelskonflikt mot Kina, med högst oklart resultat. Som stabila företrädare för en icke statsstyrd marknadsekonomi skulle EU och USA gemensamt och på ett klokt sätt kunna agera som motvikt till de auktoritära ekonomierna, där Kina är den absolut främsta företrädaren. Det bästa sättet att markera denna gemensamma hållning vore att först återupprätta den transatlantiska axeln, som ter sig alltmer angelägen. Det är ur detta perspektiv jag tycker att det är oerhört viktigt att vi snart kommer igång med reella diskussioner om hur ett framtida frihandelsavtal skulle kunna se ut.

Jag tror att vi ska ha respekt för den kritik mot frihandelsavtalet TTIP som fanns innan president Trump tillträdde. Det betyder inte att jag på något vis tycker att avtalet var fel i sin konstruktion. Men det blev fel eftersom så många reagerade så kraftfullt på det. Därför behöver man ta ett omtag här. Jag tror att våra kollegor från andra partier, som var betydligt mer högljudda i sitt motstånd mot frihandelsavtalet, mycket väl skulle kunna landa i en modifierad hållning.

Denna modifierade hållning måste dock börja med att man har en gemensam vilja och kan se att ett frihandelsavtal mellan USA och EU skulle kunna innebära så mycket mer för båda parter i en större kontext, till exempel, som jag nämnde, när det gäller den globala geopolitiska situationen, där Kina för både EU och USA utgör en helt motsatt part.

Tillsammans har EU och USA 780 miljoner invånare. EU är världens tredje största nationella samling, större än Indonesien men mindre än Indien. Det är därför oerhört viktigt att vi kommer fram till detta.

Jag skulle vilja fråga handelsministern vad det finns för erfarenheter från de frihandelsavtalsförhandlingar som ägde rum innan förhandlingarna stöp 2016 som vi skulle kunna ha nytta av. Och vad skulle vi behöva göra för förändringar i det upplägget?

Anf. 119 Statsrådet ANNA HALLBERG (S):

Fru talman! Vi kan börja med att titta på vad som hände i de tidigare förhandlingarna och vilka lärdomar vi kan dra av det. Det var faktiskt så att förhandlingarna om TTIP medan de pågick blev föremål för en omfattande kritik, framför allt i EU. Även i Sverige fanns en viss kritik, men den var lite mer begränsad. Den var dock betydande från vissa håll.

Den allmänna kritiken gällde inte bara TTIP utan var bredare och innebar att man egentligen motsatte sig alla typer av moderna handelsavtal och globalisering i stort; det fanns även sådana strömningar då, som inte bara handlade om det enskilda avtalet. Den lite mer specifika kritiken mot

just det avtalet berörde ett begränsat antal frågor. Det handlade om en oro över avtalets potentiella negativa konsekvenser för miljön, fackliga rättigheter och livsmedelsstandarder, men även för demokratiska processer.

Regeringen skulle inte ha godkänt ett avtal som hade inneburit en sänkning av EU:s standard, en inskränkning i våra konsumentskydd eller ett hot mot demokratiska processer, men den typen av kritik fanns under den perioden.

Sedan den sista förhandlingsrundan ägde rum för nästan fem år sedan har det hänt ganska mycket, och det är ganska många nya frihandelsavtal som har förhandlats fram. Jag tror att vi lärde oss mycket av TTIP-processen. Vi ska ta till vara den lärdomen.

Vi har blivit bättre – och måste kanske bli ännu bättre – på att kommunicera handelspolitikens värde. Det handlar om handeln som en plattform för att föra ut värderingar, miljövänliga lösningar, mänskliga rättigheter och så vidare. Samtidigt måste vi naturligtvis titta på den kritik som fördes fram då och ta den på allvar. Men jag är övertygad om att vi har kommit en bit på väg under de fem år som har gått, och vi måste använda handelspolitiken som en språngbräda också för andra värden än de rent ekonomiska. Det måste vi handelsministrar och vi som ansvarar för dessa frågor bli bättre på.

Jag skulle också vilja tangera det som Hans Rothenberg nämnde om Kina. Vi instämmer till stora delar: Kinas agerande i dag utmanar ju det internationella handelssystemet. Det förekommer betydande statlig inblandning i den kinesiska ekonomin. Det råder brist på transparens. Det finns brister i skyddet för immateriella rättigheter. Dessa utmaningar framhåller vi också i regeringens skrivelse till riksdagen *Arbetet i frågor som rör Kina*.

USA har försökt bemöta en hel del av dessa problem under den gångna mandatperioden. I januari i år kom USA och Kina överens om Fas 1-avtalet, och därefter har det lugnat ned sig en del i relationen mellan USA och Kina, men det är fortfarande spänt.

Jag tror också att det i det här fallet är viktigt att poängtera att EU i stor utsträckning delar USA:s problembild när det gäller Kina. Där möts vi, som Hans Rothenberg påpekar. Däremot har vi inte alltid delat metoderna, och det finns också en hel del relationer mellan EU och USA som behöver luckras upp innan vi kan börja diskutera nästa avtal mellan EU och USA för att stärka den transatlantiska länken. Det handlar om ståltullar, aluminiumtullar och så vidare mellan EU och USA, liksom Airbus–Boeing-konflikten, som vi fortfarande inte har löst.

Jag vill inte tala om lågt hängande frukter, men vi behöver plocka ned dessa konflikter mellan EU och USA och stärka den transatlantiska länken. Naturligtvis vill vi se framåt på en positiv handelsagenda med USA.

Låt mig också säga att i relationen EU–Kina finns det också mycket möjligheter. Det är en väldigt viktig handelspartner, och vi måste klara den balansen. Vi ska peka på problemen, men naturligtvis vill vi också utveckla vår handel och vår ekonomiska relation med Kina.

Anf. 120 HANS ROTHENBERG (M):

Fru talman! Jag kan bara hålla med om att Airbus och Boeing nog är så långt ifrån lågt hängande frukter man kan komma. Men vi behöver mycket riktigt ett omtag. När vi väl får vaccinet på plats och världen börjar

Prot. 2020/21:52
11 december

Svar på
interpellationer

återgå till en ordning efter corona, kanske inte samma ordning som tidigare men till en ordning, har vi en stor uppgift i den demokratiska, marknads-ekonomiska och värdebaserade västliga delen av världen.

Vi behöver återupprätta väldigt mycket av tillväxten. Vi behöver skapa en tillväxt som är starkare än tidigare för att kunna betala av på den skuld som många länder nu bygger upp i sin krishantering. Det kommer att vara miljarders miljarder som ska betalas tillbaka. Det ska inte kommande generationer nödvändigtvis behöva göra.

Nej, alla är inte riktigt med på att dra igång frihandelsavtal. Det fanns problem tidigare. Kommissionen behöver ett nytt mandat. Jag tycker att det är bra att handelsministern ser dessa problem.

Det stora problemet tidigare var egentligen inte akronymen TTIP utan USA – det var den bokstavskombinationen som den mesta kritiken vände sig mot. Den kan vi aldrig komma ifrån. Vi måste sikta på att få ett innehåll som heter duga i ett kommande frihandelsavtal.

Handelssamarbetet behövs efter corona. Det behövs också gemensamt agerande gentemot Kina. Västvärlden och dess värdegrund behöver samverka. Det är här de goda krafterna behöver samlas. Det krävs ambition. Det kommer att krävas finurlighet. Det kommer att krävas vilja.

Jag är beredd att från moderat håll ge så mycket stöd till regeringen som möjligt för att dra igång och driva på för att vi ska få till stånd frihandelsavtal mellan de två stora makterna EU och USA.

Anf. 121 Statsrådet ANNA HALLBERG (S):

Fru talman! Det blir väldigt viktigt att med den nya administrationen i USA stärka och bygga vidare på det transatlantiska samarbetet för att också hantera de globala utmaningarna tillsammans, för de är ju ännu större nu efter pandemin. Vi ska göra detta. EU och USA ska vara jämlika partner. Vi förfogar över delvis olika instrument, kompetenser och styrkor, men tillsammans kan vi bygga något framåt med den inkommande administrationen.

Joe Biden och hans tillträdande regering har verkligen signalerat att man vill ha en dialog. Man vill ha multilateralt samarbete. Det är väldigt positivt, och både regeringen och EU välkomnar detta.

På handelssidan kan jag inte nog understryka att vi vill bredda och fördjupa våra relationer med USA. Vi måste få bort det som stör. Det är högt hängande frukt – det håller jag med om – men vi måste plocka ned den och hantera dessa frågor, för de stör relationen. Detta är något som måste upp på agendan i EU också, naturligtvis.

När EU:s handelsministrar hade sitt förra möte var det precis efter att USA-valet hade blivit klart och vi hade fått ett resultat till slut. Vid det mötet var handelsministrarnas samfälliga reaktion till att man nu skulle kunna få igång en dialog väldigt positiv. Jag ser personligen väldigt mycket fram emot att inleda ett nytt samarbete med den nya administrationen. Vi hade ett bra samarbete och en bra dialog med handelsrepresentanten även tidigare, men jag tror att förutsättningarna är bättre nu.

Vi ska också komma ihåg att Joe Biden har varit väldigt tydlig med att förhandlingen om breda frihandelsavtal inte kommer att ligga i framkant. Låt mig avsluta med att citera vad han sa i New York Times i helgen "I'm not going to enter any new trade agreement with anybody until we have made major investments here at home and in our workers." Vi måste se på

deras agenda men inte backa undan för att trycka på för ett nytt avtal så småningom.

Prot. 2020/21:52
11 december

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Svar på
interpellationer

§ 22 Svar på interpellationerna 2020/21:79 och 158 om utökade taxi-kontroller och polisens användning av medel avsedda för kontroll av cabotagetransporter

Anf. 122 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Thomas Morell har frågat mig om jag avser att ge polisen i uppdrag att utöka taxikontrollerna, exempelvis genom regleringsbrevet. Vidare har Thomas Morell frågat mig om jag känner till om de 100 miljoner kronor som Polismyndigheten fick och som var öronmärkta för att stävja otillåtet cabotage har använts till avsett ändamål, och om jag vidtar några åtgärder.

Mot bakgrund av att båda interpellationerna avser styrningen av Polismyndighetens verksamhet på trafikområdet besvaras de samlat.

Interpellanten är väl medveten om betydelsen av Polismyndighetens kontroller av den tunga yrkestrafiken för att upprätthålla god trafiksäkerhet, sund konkurrens inom näringen och en god social situation för förarna. Kontrollerna är grundläggande i Polismyndighetens arbete med att förebygga, upptäcka och utreda brott.

Polismyndigheten fick i regleringsbrevet 2017 uppdraget att vidareutveckla sitt arbete med kontroller av cabotagetransporter och flygande inspektioner av nyttofordon samt säkerställa att insatserna på dessa områden förbättras. De åtgärder som myndigheten vidtar med anledning av dessa uppdrag ska redovisas i årsredovisningen till och med 2020. I kravet på återrapportering ingår att föra ett resonemang kring vilka effekter åtgärderna bedöms ha lett till eller bedöms komma att leda till. Vi inväntar alltså en slutlig redovisning från Polismyndigheten gällande detta, och jag ämnar inte föregripa den.

Kontrollen av yrkestrafik, inklusive taxitrafik, är en prioriterad fråga. Det ska vara tryggt att åka taxi. Infrastrukturministern har sagt att regeringen inte kommer att tveka att skärpa lagstiftningen om det behövs. Regeringen har därtill valt att se över hur kontrollverksamheten av yrkestrafik på väg bedrivs. En särskild utredare ska lämna förslag på förbättrande åtgärder för att fler ska följa reglerna på området. Inte heller i detta fall vill jag gå händelserna i förväg. Jag har dock höga förväntningar, och jag vet att utredningen för dialog med berörda myndigheter och intresseorganisationer, till exempel Svenska Taxiförbundet.

Avslutningsvis vill jag understryka att regeringen kommer att fortsätta sitt hårda arbete för att bekämpa kriminaliteten i samhället och på våra vägar. I detta sammanhang är det avgörande att ha en tillgänglig polis, ett starkt rättsväsen och en ändamålsenlig lagstiftning. Här utgör utbyggnaden av Polismyndigheten en central del, och regeringen genomför en historisk satsning på myndigheten. Vid utgången av juni passerade vi halvvägs till målet om 10 000 fler polisanställda, och ytterligare nära 3 000 polisstuderanter är på väg ut i verksamheten de närmaste åren. Hur resurserna ska fördelas är en fråga för Polismyndigheten att besluta om. Genom sitt

brottsförebyggande och brottsbekämpande arbete bidrar myndigheten också till att skapa förutsättningar för en konkurrensneutral yrkestrafik med rättvisa villkor.

Anf. 123 THOMAS MORELL (SD):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret! Jag börjar med att tala om taxi. Att åka taxi ska vara tryggt. Man ska kunna sätta sig i en taxi i förvisning om att man kommer dit man tänkt, och det ska inte hända något på vägen mer än att man blir förflyttad.

Kruxet är att vi har sett att det finns andra aktörer än de seriösa företagen, som i regel hör till Taxiförbundet. Det är sådana som bland annat inte redovisar inkomster till Skatteverket. Man har gjort en utredning som visar att felprocenten i deras verksamhet har ökat till 63 procent. När det gäller mer än hälften att transporterna följer man alltså inte regelverket.

Detta är en marknad som har fått fria tyglar, kan man säga, eftersom polisen kontrollerar taxi väldigt lite. Det var väldigt lite taxi i kontrollerna på den tiden jag jobbade ute. Man hade svårt att bevisa om den som åkte med åkte svarttaxi eller om det var en sjyst transport. Här behöver man se över lagstiftningen och skärpa den på ett sådant sätt att man verkligen kommer åt den som ägnar sig åt svarttaxi.

Detta är ett elände för dem som försöker bedriva en taxiverksamhet på sjysta villkor. De blir utkonkurrerade av dem som är mindre nogräknade. De har falska handlingar. De har inte äkta taxikort och så vidare. De betalar inte skatter och avgifter och kan hålla priserna lägre.

Taxibranschen har råkat ut för en dubbel smäll, kan man säga, i denna situation. Kunderna har i princip försvunnit på grund av pandemin. Folk reser inte så mycket som tidigare. Även sjuktransporter och sådana saker har minskat dramatiskt under pandemin. Det finns taxiföretag som har förlorat mer än 90 procent av sin verksamhet.

Den lilla skärva av arbete som finns kvar för de seriösa företagen plockar då andra aktörer som inte har där att göra. De sköter sig inte. De betalar inte skatter. De har inte tillstånd och så vidare. De kör svart. Inte sällan är det människor med ett brottsligt förflutet som gör detta.

Jag tittade som hastigast lite grann på nätet. Jag googlade på detta med brott. I samband med det som man kallar för svarttaxi råkar främst kvinnor illa ut. Förarna ger sken av att de är taxiförare, men i själva verket har de en helt annan agenda.

Detta är bekymmersamt för dem som ska åka taxi, för det gäller att ha förtroende för taxi som företelse. Det är ett bekymmer för dem som bedriver taxiverksamhet på sjysta villkor, som betalar skatter och avgifter och som betalar förarnas lön. Det måste komma in resurser som stöttar den seriösa näringen.

Man kan inte tro att detta löser sig av sig självt. Det måste till kontroller. Man måste lagföra dem som inte sköter sig. Man måste se till att skatter och avgifter blir betalda. Det måste bli en förändring, och då måste de seriösa företagen känna ett stöd från samhället. De måste känna att man också går in och gör åtgärder mot dem som hela tiden kryper under lagstiftningen.

I första hand kanske man inte behöver göra jättestora förändringar i själva lagen, men man måste se till att få ett verktyg så att man kan använda lagstiftningen för att komma åt dem som fuskar. Det måste vara prio ett.

Anf. 124 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Jag vill börja med att instämma i det som Thomas Morell inledde sitt anförande med. Det ska vara tryggt att åka taxi. De seriösa aktörerna måste få stöd av samhället. Vi måste bekämpa den svarttaxiverksamhet som finns i Sverige.

Den är ofta mer osäker. Jag är inte säker på att alla som tar svarttaxi är medvetna om att de köper körningar av förare som kanske saknar tillstånd och att det kanske inte finns försäkringar. De betalar för och stöder en olaglig verksamhet. Förarna har kanske inte utbildning för jobbet, helt enkelt. De aspekterna finns också. Jag tycker att det är viktigt att upplysa människor om att det finns risker och att man stöder brottslig verksamhet.

Men precis som Morell säger är det inte helt enkelt att bevisa dessa brott. Det är lite av knepigheten i detta. Ska man komma åt detta via spaning, till exempel, måste man komma ganska långt i spaningen. Man måste nästan kunna visa att kunden har betalat, för ofta är kunden i detta fall inte benägen att hjälpa polisen i utredningsarbetet. Det gör att det ställs väldigt höga krav på denna typ av utredning om man ska gå hela vägen i den delen.

Jag tror att det är viktigt att försöka hitta samverkan mellan olika myndigheter, för det är som Morell säger: De allra flesta som kör svarttaxi bryter också mot andra lagar, inte minst skattemässigt. De betalar inte skatt. De tar in inkomster på andra sätt.

Vi har börjat jobba med detta. Vi har också hela utredningen, som vi inte behöver kommentera nu, om yrkestrafik och hur kontrollverksamhet ska gå till. Vi väntar på utredningens förslag om hur man effektiviserar kontrollverksamheten på ett annat sätt.

Man kan vara lite besviken över att det inte har hänt mer. Men det finns en sak som jag är lite hoppfull kring. Mycket av det som har hänt när det gäller svarttaxiverksamhet är kopplat till de digitala plattformarna – Uber eller Bolt – där man köper tjänster. Där sker det just nu ett ganska spännande EU-arbete på skatteområdet, som jag hoppas att man kommer vidare med. Det gäller ändringar i direktivet om administrativt samarbete i fråga om beskattning. Det låter inte så sexigt och spännande, men förslaget innebär bland annat att operatörer av digitala plattformar som förmedlar personliga tjänster mellan säljare och köpare blir skyldiga att rapportera säljarna och deras inkomster till skattemyndigheten.

Då blir plattformar som Uber och Bolt alltså skyldiga att lämna information till skattemyndigheten om både chaufförerna och deras intäkter. Förhandlingarna om förslaget är just nu inne i sitt slutskede. Sverige ser väldigt positivt på detta. Regeringen stöder det arbetet, för detta skulle kunna förhindra skatteflykt, skatteundandragande och skadlig skattekonkurrens. Det är alltså ett spännande förslag som skulle kunna komma åt denna fråga från ett delvis annorlunda håll.

Jag ville berätta om det i kammaren nu. Det är ett förslag som Sverige stöder och som skulle kunna ha betydelse på lite sikt.

Anf. 125 THOMAS MORELL (SD):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret! Nu är jag tvungen att fortsätta prata lite om taxi. Det var egentligen cabotage jag skulle prata om nu.

Svar på
interpellationer

Det var spännande att statsrådet namngav plattformarna. Jag undvek själv att göra det, men nu är det i alla fall sagt. Det är där vi ser hur pass mycket fusk det är och att man undanhåller skatt och sådana saker. Det är ett gissel för den som försöker bidra till samhället genom att vara sjyst och bedriva företagande på de villkor som gäller.

Jag ser fram emot detta och hoppas verkligen att det leder någonstans.

Då ska jag växla ämne och komma till detta med cabotage. Cabotage är ett lite gåtfullt ord, men det betyder att man utför en tillfällig inrikes transport i ett värdland. Det bygger på att man har ett tillstånd i sitt ursprungsland, var det nu är i Europa, och ett gemenskapstillstånd. Då har man rätt att utföra sina transporter inom hela gemenskapen.

Kommer det då ett fordon till Sverige med inkommande gods ska godset först levereras i sin helhet. Det ska vara tomt på flaket. Därefter har man rätt att utföra tre transporter inom sju dagar. Sedan ska man ut igen.

Det har blivit rena vilda västern. Man åker och far överallt. Man följer inte regelverket alls. Man försöker dölja hur man tagit sig in i Sverige, när man gjorde det och sådana saker. Ibland hänvisar man till kombidirektivet.

Det har blivit väldigt stökigt på transportmarknaden i och med att det inte har varit någon kontroll att tala om. Regeringen tillförde 100 miljoner för att öka kontrollerna av cabotagetransporter. De skulle betalas ut med 25 miljoner om året i fyra år. Polisen kan dock bara redovisa 2,6 miljoner av dessa pengar, och det är ju en himmelsvid skillnad. Vart tog resten av pengarna vägen?

Jag pratar ju med gamla kollegor, och de sa att visst, det var en utbildning som ungefär 400 personer deltog i. Alla var inte poliser. En del var utredare. En del var poliser som jobbade i inre tjänst. Det är gott och väl; när man får in ett ärende finns det någon där som kan ta emot det och driva det färdigt.

Men var hamnade resten av pengarna? Senare drog man in andra utbildningar, för det fanns inga pengar kvar i utbildningsmedlen inom polisen. Då försvann utbildningen på ADR och sådant. Detta blir väldigt konstigt för mig. Om man får 100 miljoner för att utbilda och bedriva ökade kontroller på cabotage varav 2,6 miljoner används och man sedan inte kan driva de andra utbildningarna till slut för att det saknas pengar, då måste ju pengarna ha landat någon annanstans.

Det var det jag ville höra från statsrådet: Vad i jösse namn hände här? Om vi hade nyttjat alla dessa 100 miljoner fördelade på fyra år hade vi kunnat göra mycket mer.

Mina gamla kollegor där ute gör ett kanonjobb utifrån sitt antal. Tänk vilket resultat det hade blivit om vi hade haft några till! Vad som händer när de som är här och kör inte betalar skatter och avgifter och inte följer regelverket är ju att staten tappar skatteintäkter. Människor blir arbetslösa, eftersom någon annan tar jobbet ifrån dem. Det vore alltså dubbel vinst om man ökade kontrollerna: Man ser till att få in skatteintäkter från dem som utför transporter och ser till att människor arbetar och på det viset bidrar till vårt samhälle.

Därför är jag lite nyfiken på om statsrådet har koll på vart alla dessa pengar tog vägen. De hamnade i alla fall inte där det var tänkt att de skulle vara.

Anf. 126 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Jag nämnde i mitt interpellationssvar att Polismyndigheten ska redovisa detta i årsredovisningen för 2020. Vi räknar med att de slutredovisar uppdraget senast den 22 februari nästa år. Då får vi sammanställningen. När vi ser hur Polismyndigheten redovisar vad de har gjort för de extra pengarna och med det regeringsuppdrag de fick tror jag kanske att den här diskussionen återkommer.

Jag har fört flera diskussioner med den nuvarande rikspolischefen om hans inställning i de här frågorna. Det är tydligt att han ser att den här typen av kriminalitet, brottslighet och kontroller är viktig. Min bild är därför att Polismyndigheten i dag arbetar aktivt med trafikfrågor.

Jag kan nämna några åtgärder. Man har tagit fram en trafikstrategi. Från väldigt låga nivåer har man på senare tid börjat öka kontrollerna, vilket är bra. Samtliga poliser jobbar med andra typer av trafikkontroller, men ibland fick trafikpoliserna även sköta en del av de andra trafikkontrollerna. Nu är det mer tydligt att vanliga ingripandepoliser och andra är ute och gör kontroller av den vanliga trafiken, vilket är positivt eftersom det ökar trafiksäkerheten generellt.

Polismyndigheten har också tagit fram flera utbildningspaket i form av besiktningspaket, internationella transporter och så vidare. Många poliser och bilinspektörer har även utbildats i it-systemen, och detta fortsätter att utvecklas, vilket är intressant. Jag vet inte vad Thomas Morells erfarenhet är av detta, men när både ordningsbot och kontroll av kör- och vilotider sker digitalt underlättas kontrollerna, och arbetet kan göras mer effektivt över tid.

Jag menar att det är en utvecklingsfas man är inne i, men det är klart att det också hänger ihop med hur vi ska se på den sammanhållna kontrollverksamheten från flera olika myndigheter.

Jag ser fram emot redovisningen från Polismyndigheten. Det här är en prioriterad fråga för regeringen. Vi vill ha ordning och reda på vägarna av trafiksäkerhetsskal. Det handlar om nollvisionen, där vi har högt ställda krav i Sverige om att gå vidare och få ned dödligheten på vägarna. Det handlar också om att minska brottsligheten och svartverksamheten, att se till att seriösa aktörer inte blir utkonkurrerade av mindre seriösa aktörer. Genom att göra detta ökar vi också den sociala tryggheten på jobbet för de seriösa företagare som följer reglerna och för dem som är anställda i företag som försöker att göra rätt.

Det här är en viktig fråga, och jag ser fram emot att kanske återkomma till frågan efter den 22 februari när Polismyndigheten slutredovisar sitt uppdrag.

Anf. 127 THOMAS MORELL (SD):

Fru talman! Tack för svaret, statsrådet! Vad bra – då har vi något att se fram emot på vårsidan!

I dag har det varit väldigt mycket diskussion här i kammaren om kriminalitet i den yrkesmässiga trafiken. Det är viktigt att belysa de problem som det seriösa företagandet drabbas av och hur de kriminella skapar sig förutsättningar och nästlar sig in i logistiksystemet i landet för att på det viset kunna utföra sina egna transporter. Det handlar om stöldgods, och man smugglar in vapen, narkotika, sprängmedel och kvinnor som används i prostitutionsverksamhet.

Det här har inte varit känt för allmänheten i så stor utsträckning. Man förstår inte hur illa det är och hur omfattande verksamheten är. Det har liksom fått växa till sig på grund av att polisen inte har haft tillräckligt med resurser för att kunna möta det.

Det finns några tappra själar där ute, jätteduktiga tjänstemän, som jobbar stenhårt och alltid får napp. De går inte hem enda arbetsdag utan att ha väskan full med ärenden. De gör ett enastående jobb, och det ska vi vara tacksamma för. Tänk om de kunde få några arbetskamrater till! Då skulle tryggheten öka både för chaufförerna, för åkerierna som bedriver ett seriöst företagande och för alla oss andra som drabbas av annan kriminell verksamhet i samhället.

Vi måste göra allt vi kan för att bromsa och vända den här utvecklingen. Det är till gagn för hela samhället.

Jag vill passa på att önska statsrådet en god jul och ett gott nytt år. Hoppas att 2021 blir bättre än 2020, för det har inte varit något att skriva hem om.

Jag får också tacka presidiet och önska god jul. Ni har fått stå ut med väldigt mycket kriminalitet i dag, men så är det ibland.

Anf. 128 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Jag ser fram emot ytterligare interpellationsdebatter i slutet av februari eller i början av mars för att diskutera den här viktiga frågan vidare.

Jag vill avsluta med att säga att jag delar väldigt mycket av Thomas Morells allmänna bild av läget och betydelsen av att jobba med de här frågorna. Jag måste säga att det fanns en naivitet, en avregleringsideologi, en liberal tankegång om att allting bara skulle lösa sig. Det handlade både om en EU-lagstiftning som hamnade för snett och om att Sverige inte tillämpade alla de möjligheter vi hade att reglera den här verksamheten för att se till att alla också följer de regler som finns.

Vi har gjort mycket på områden som intuitivt kanske inte ser ut att spela så stor roll för branschen. Men när vi säger att det blir krav på vinterdäck, när vi säger att vi kan klampa och när vi säger att man jobbar med alkoholkontroller på ett helt annat sätt påverkar det branschens funktionssätt. Det blir mer ordning och reda på vägarna, och det gynnar de seriösa aktörerna.

Det finns mer att göra. Vi har fortsättningsvis ett viktigt jobb att göra i Bryssel, och jag tycker att vi flyttar fram positionerna där. Vi har också ett jobb att göra på hemmaplan. Kontrollverksamheten ska upp, och den bild jag får från rikspolischefen är att man både har börjat öka kontrollerna sedan en tid tillbaka och att man utbildar och vill anställa fler kontrollanter. Jag tror och hoppas på att vi kan fortsätta diskussionen framöver.

Avslutningsvis hoppas jag verkligen att 2021 blir ett ljusare år än 2020. Det är inte bara mörkt ute; det har också varit ett år präglad av väldigt mycket bekymmer. Förhoppningsvis kan vaccinet lysa upp vår tillvaro lite grann i början av nästa år. Tack ska ni ha och en god jul och ett gott nytt år om vi inte ses dessförinnan!

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Anf. 129 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Jan Ericson har frågat mig om jag ser någon anledning till självkritik när det gäller hur jag och de myndigheter jag ansvarar för har arbetat för att skapa förtroende hos medborgarna när det gäller den svenska strategin för bekämpning av pandemin samt hur jag avser att agera framöver för att återupprätta förtroendet för den pågående kampen mot pandemin.

Covid-19-pandemin och de konsekvenser som pandemin har fört med sig saknar motstycke i modern tid. Regeringen har dock haft beredskap för att fatta de beslut som krävts för att underlätta arbetet med att begränsa smittspridningen av det nya coronaviruset och att motverka effekterna av smittspridningen i samhället. Det övergripande målet för hanteringen av viruset är och har varit att begränsa smittspridningen för att skydda människors liv och hälsa och säkra sjukvårdens kapacitet samtidigt som inverkan på annan samhällsviktig verksamhet än hälso- och sjukvården ska begränsas, konsekvenser för medborgare och företag ska lindras och oron i befolkningen ska dämpas. Det har aldrig varit en del av strategin att uppnå så kallad flockimmunitet.

Strategin för hanteringen av det nya coronaviruset är och har varit att de åtgärder som vidtas ska baseras på kunskap och beprövad erfarenhet och att rätt åtgärder ska vidtas vid rätt tidpunkt. För att upprätthålla strategin omprövas vidtagna åtgärder löpande. Regeringen och Regeringskansliet har följt smittspridningen noga och haft löpande kontakt med ansvariga myndigheter. Det har dock funnits en stor osäkerhet i fråga om smittspridningens utveckling.

Regeringens och mitt arbete kommer att granskas i efterhand. Den 26 juni 2020 enades konstitutionsutskottet om att inrikta granskningen av regeringens hantering av coronakrisen mot hur regeringsmakten har utövats utifrån ett bredare konstitutionellt perspektiv. Den 30 juni 2020 tillsatte regeringen en kommission för utvärdering av de åtgärder som vidtagits för att hantera utbrottet av det virus som orsakar sjukdomen covid-19. Kommissionen lämnar en första delredovisning den 15 december 2020. Jag väljer att inte föregripa pågående och kommande granskningar, särskilt inte under arbetet med att hantera en pågående kris.

Anf. 130 JAN ERICSON (M):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret.

Covid-19-pandemin var svår att förutse och att hantera. Jag tror att de flesta har mycket stor respekt för regeringens, myndigheternas och inte minst vårdens tuffa arbetssituation under pandemin. Samtidigt är det förfärande hur pandemin har slagit mot Sverige. Vi vet att den svenska strategin under den första vågen av pandemin medförde betydligt högre dödstal i vårt land än i våra grannländer. Bara de senaste två veckorna har över tusen nya dödsfall rapporterats in. Våra grannländer har långt ifrån samma utveckling, och detsamma gäller ett flertal länder i norra Europa och Balkan.

*Svar på
interpellationer*

Under en kris är det helt avgörande att regering och myndigheter åtnjuter befolkningens förtroende för de åtgärder som vidtas. Alla begränsningar av och inskränkningar i människors frihet som beslutas av regeringen och dess myndigheter måste uppfattas som rimliga, logiska och väl avvägda. Här måste man undvika motstridiga besked och rekommendationer eller att komma med tvärsäkra påståenden om sakläget som man sedan tvingas ta tillbaka.

Tyvärr kantas den svenska pandemibekämpningen av motsatsen. Redan i inledningen av pandemin kom tvärsäkra påståenden från ansvarig myndighet om att smittan knappast skulle nå vare sig Europa eller Sverige – detta trots många internationella varningar om motsatsen. Den svenska strategin utmärktes sedan av att man i varje läge fattade beslut om åtgärder först efter att andra länder redan hade gjort det och att Sverige valde andra vägar än omvärlden utan att riktigt kunna motivera varför för den egna befolkningen. Det gällde exempelvis frågan om att prioritera flockimmunitet framför att stoppa smittspridningen. Det gällde avfärdandet av munskydd som verkningsslösa, sen och otillräcklig testverksamhet samt sena och ologiska beslut om begränsningar av publik och folksamlingar.

Vad gäller frågan om flockimmunitet säger statsrådet att det aldrig har varit en del av strategin att uppnå flockimmunitet, men det motsägs av uppgifter i medierna där man har kommit över interna mejl hos ansvarig myndighet som tydligt visar att det i varje fall är myndighetens mål att uppnå flockimmunitet. Det är ytterst olyckligt om regeringen och dess myndigheter har olika bild av den saken.

Om människor uppfattar regeringens och myndigheternas beslut om restriktioner som ologiska, motstridiga och svåra att förstå finns det en stor risk att man inte tar rekommendationer och råd på allvar. Det tvingar i sin tur fram ännu hårdare begränsningar och restriktioner. Nu är vi där, det vill säga att smittspridningen har ökat dramatiskt, och regeringen har konstaterat att människor inte följer råden och tyvärr inte alltid tar pandemin på allvar.

Allt fler ekonomer menar att det hade varit bättre med kortare perioder av total nedstängning av samhället än den långt utdragna period under snart ett år med begränsningar och restriktioner som slår hårt mot jobb, företagande och samhällsekonomi och uppenbarligen utan att påverka pandemin på ett effektivt sätt.

Regeringen fick i april genom en tillfällig undantagslag rätt att vidta mycket kraftfulla åtgärder för att bekämpa pandemin, men den lagen användes över huvud taget inte. Samma minister som hyllade lagen efter riksdagens beslut och sa att den säkerställde ett snabbt agerande och riksdagens inflytande har sedan gjort helt om och sagt att lagen var oanvändbar.

Fru talman! Grunden för krishantering i ett samhälle är tydliga och väl underbyggda beslut som skapar förtroende hos allmänheten. För mig är det uppenbart att det svenska agerandet under pandemin kännetecknats av motsatsen alldeles för ofta. Risken är att detta har urholkat förtroendet och efterlevnaden av de råd och riktlinjer som lämnats från regering och myndigheter.

Jag förväntar mig såklart inte att statsrådet ska föregripa kommande granskningar i kommissionen och i konstitutionsutskottet av hur regering-

en och myndigheterna har hanterat pandemin, men jag vill ändå ställa två konkreta frågor till statsrådet.

Varför använde inte regeringen den tillfälliga lagen för att vidta åtgärder mot pandemin? Hur avser regeringen att agera framöver för att stärka förtroendet för den svenska pandemibekämpningen? Just nu går det faktiskt precis åt fel håll.

Prot. 2020/21:52
11 december

Svar på
interpellationer

Anf. 131 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Jag tog upp målen för den svenska strategin i mitt interpellationssvar. De är utgångspunkten för den svenska strategin. Det finns ingen annan strategi än den jag tog upp. Utgångspunkten är att minska smittspridningen för att skydda människors liv och hälsa samt säkra sjukvårdens kapacitet. Det är den första delen av strategin.

Sedan handlar det också om att balansera så att man minskar effekterna av pandemin i samhället och lindrar konsekvenserna för både företag och individer. Det är den strategi vi har.

Jag kan se att myndigheter har givit delvis olika besked under pandemin, men det beror på att kunskapsläget har utvecklats. Det är också en del av arbetet med ett okänt virus som vi lär oss mer om under hela utvecklingen. Vi ser också hur viruset sprids i samhället. Vad lär vi oss av det? Vilka nya beslut ska vi fatta?

Se på första vågens effekt på äldreomsorgen! IVO har granskat den redan som en del av sitt eget uppdrag. Den kommer säkert att diskuteras mycket även i fortsättningen. Vi ser uppenbara problem i hur äldreomsorgen var förberedd och organiserad samt i relationen till regionernas sjukvårdssystem. Det har kommit fram tydliga exempel på hur systemet inte har klarat av att skydda de mest sårbara i samhället.

Vi har dragit slutsatser av detta för att vara tydliga med att det finns saker och ting att göra här och nu, inte minst att utbilda personal och ge kommunerna mer resurser. Sedan finns också frågan av testningen av hela personalkategorin. Vidare jobbar regionerna nu på ett helt annat sätt för att stötta med sjukvårdsresurser gentemot äldreomsorgen.

I en pandemi måste man lära sig under resans gång. Även om kommissionen ska göra en granskning anser jag att det är för tidigt att säga att det är just målen för strategin som skilde sig åt mellan länderna. Däremot är det uppenbart att länder drabbades olika hårt av pandemin i början och därmed fick in smittspridningen på olika sätt. Detta kommer säkert att diskuteras. Vad skulle ha gjorts annorlunda, och vad kan vi lära oss av det? Vi måste fortsätta att diskutera de frågorna.

Den konkreta frågan handlade om varför man inte har använt den tillfälliga lagen. Det formella svaret är väl att om man skulle använda den tillfälliga lagen hade man lika gärna kunnat lägga fram en proposition till riksdagen. Det var det tidsperspektivet i lagstiftningen. Det blev svårare att stifta den lagen separat. Då kan man lägga fram en proposition för riksdagen med ett förslag i en sakfråga, och då hade man inte behövt använda en tillfällig lag.

Däremot har jag inte upplevt att det har funnits en uppfattning i Sveriges riksdag eller hos Moderaterna att man vill stänga ned stora delar av det svenska samhället med politiska beslut. Jag kan ha fel i den delen. Jag uppfattar att det har funnits en stor uppslutning bakom att jobba med råd, rekommendationer och riktlinjer för verksamheter, till exempel att

näringsidkare måste anpassa sin verksamhet och följa vissa krav och restriktioner. Men vi har i Sverige inte valt en nedstängningsstrategi. Det har inte myndigheterna föreslagit, och det vore en nyhet för mig om det är Moderaternas position i detta eftersom jag inte har uppfattat det tidigare.

Däremot har regeringen hela tiden varit tydlig med att vi inte utesluter någonting. Hamnar vi i ett allvarligare läge än i dag måste vi kunna fatta beslut om ännu tuffare åtgärder.

Anf. 132 JAN ERICSON (M):

Fru talman! Jag tror att vi har väldigt mycket att fundera över när det gäller den tillfälliga lagen. Om det nu var så att lagen inte fungerade, varför lade regeringen då fram den? Man ville ju ha lagen, och man berömde den när den röstades fram av riksdagen. Man sa att den verkligen säkerställer att vi kan ta de krafttag vi behöver – och sedan konstaterade man att det visst inte gick. Men det var ju regeringen som skrev propositionen, så insåg man inte det innan? Det är jättekonstigt.

Jag har inte föreslagit några åtgärder som man skulle ha vidtagit enligt den tillfälliga lagen, utan jag frågar helt enkelt statsrådet om det fanns några åtgärder man hade velat men inte kunde vidta på grund av den tillfälliga lagen. Det hade varit intressant att veta.

När det gäller att pandemin drabbade olika länder olika hårt i början – ja, så var det säkert. Men nu är vi ju i våg två, och man har haft hela sommaren på sig att förbereda sig för den andra vågen. Man varnade faktiskt redan i våras för att det med all sannolikhet kommer en ny våg till hösten, och ändå är vi i samma situation nu igen. Det tycker jag är väldigt märkligt. Målet att klara sjukvården och så vidare finns ju i alla länder, men varför misslyckas just vi i Sverige?

Sedan kan man ju inte bara skylla detta på äldreomsorgen. Enligt de senaste siffrorna jag har sett utgörs ungefär en tredjedel av dödsfallen av personer som har bott på äldreboenden. Två tredjedelar är personer som inte har bott på äldreboenden, så det är en ganska stor andel av dödsfallen som finns utanför den verksamheten. Det gör också det hela väldigt konstigt.

Det är många av de beslut som har tagits under den här pandemin som människor upplever som motstridiga. Under sommaren minskade till exempel smittspridningen kraftigt i hela Europa, och då lättade många länder på sina restriktioner. Det gjorde dock inte Sverige, utan vi hade fortsatt besöksförbud i äldreomsorgen och kraftiga begränsningar av publik på idrotts- och kulturrevenemang, till exempel. Under hösten släppte sedan regeringen på restriktionerna när det gällde besöksförbud i äldreomsorgen, trots att smittspridningen hade satt fart igen. Man ville då även lätta på publikbegränsningarna och så vidare, precis samtidigt som man såg siffror på att pandemin ökar.

Det här med allmänna sammankomster har varit väldigt förvirrande. Inom loppet av mindre än en månad gick Sverige från först max 50 personer i publiken till en möjlighet att öka till 300, för att sedan snabbt minska till en ny, strikt norm om 8 personer. Det blir väldigt svårt för folk att följa med i turerna och förstå vad det egentligen är som gäller. Det finns många sådana här beslut som människor upplever som lite ologiska, till exempel beslutet att begränsa publiken på en stor utomhusarena med 20 000 sittplatser till 50 personer samtidigt som det är överfullt i kollektivtrafiken

och de stora varuhusen. Ingen begrep hur det kunde bli mindre smittspridning av att fotbollssupportrar satt tätt packade på en pub och såg en match på storbilds-tv i stället för att sitta väl utspridda i en utomhusarena och se matchen utan alkoholförtäring.

Det är sådana saker som gör att människor tycker att det är motstridiga signaler, att det inte är logiskt, att det slår konstigt i samhället och så vidare. Jag tror att även statsrådet kan hålla med mig om att många måste ha uppfattat detta som väldigt förvirrande, och därmed kommer jag tillbaka till min fråga.

Det finns ett samband mellan att människor följer riktlinjer, som ofta är väl genomtänkta av regering och myndigheter, och att de känner att helheten hänger ihop. Människor måste ha förtroende för att det finns en tydlig linje i det som görs och inte tycka att det känns motstridigt och konstigt, för annars kommer folk att strunta i reglerna. Då sitter man där sedan och ser att smittspridningen ökar och att folk inte tar det på allvar. Jag tycker inte att det är så konstigt att de inte gör det, för det känns väldigt motstridigt och konstigt för många.

(Applåder)

Anf. 133 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Det finns absolut ologiskheter som har drabbat Sverige på grund av att vi har utgått väldigt mycket från förbudsförordningen, som reglerar allmänna sammankomster och offentliga tillställningar. Det har lett till att vissa verksamheter har omfattats och att andra inte har omfattats.

När vi i våras använde förordningen för att begränsa antalet till 50 såg vi dock att det fick en normerande roll för annan typ av verksamhet, som formellt sett inte reglerades av detta. Det var en signal från myndigheterna om att det finns ett sätt att tänka som vi i befolkningen måste anamma – att vi inte ska ha större sammankomster och därmed bidra till ökad smittspridning. Det konkreta svaret på frågan är alltså snarare att den nya pandemilag som nu är ute på remiss är ett sätt att bli mer träffsäker i begränsningsåtgärder, som alltså inte ska bygga på förbudsförordningen utan på smittspridningsläget. Det handlar om att vi ska kunna jobba mer riktat mot olika sektorer än vad ordningslagen medger.

Å andra sidan kan man väl säga att den svenska strategin handlar om att vi inte tror att det bara är regler och beslut i riksdagen som leder till att människor ändrar sina beteenden. Människor måste tänka själva och förstå att det är allvar.

Flera länder har haft helt andra typer av strategier, som har byggt väldigt mycket på regler och förbud och gått väldigt långt – till exempel Frankrike införde väl utgångsförbud igen nu i veckan – och det har funnits situationer där dessa länder har fått sin befolkning emot sig. Det har varit stora demonstrationer; mitt under en pandemi har människor nästan med våld demonstrerat mot hur makthavarna har begränsat deras frihet och därmed också reglerat deras vardag på ett sätt som verkligen inte uppfattas som logiskt. Man kanske har fått gå 100 meter från sin bostad, eller också har man fått vara ute en timme om man tränar. Man får träffas i trädgården, men man får inte träffas i sin egen trädgård. Det finns ologiskheter i detta som är ganska långtgående.

Jag tror därför att det är viktigt att fortsätta bygga på just det som Jan Ericson säger, nämligen att det finns en förståelse för att läget är allvarligt

Prot. 2020/21:52
11 december

Svar på
interpellationer

och att vi alla bär ett ansvar för att förändra våra beteenden. Vi gjorde det i våras, och vi håller på att och måste fortsätta göra det nu under hösten.

Förtroendemätningar är lite svåra att värdera, eller hur? De ändrar sig också över tid. Jag minns inte om det var SOM-institutet som gjorde den senaste stora förtroendemätning som jag såg, men det var i alla fall i somras. Mätningen är alltså lite gammal, men då låg förtroendet för Folkhälsomyndigheten på någonstans runt 81 procent – och det i en pandemi där vi hade fått mycket kritik för hur det hade gått under våren. Jag uppfattar alltså att det hos svenska folket finns ett i grunden starkt förtroende för att vi ska fatta politiska beslut, att de besluten ska grundas på expertmyndigheter – den profession som är satt att hantera detta – och att vi försöker arbeta tillsammans för att minska smittspridningen.

Detta är inte ett försök att polemisera, utan jag vill förklara att olika länder har valt olika strategier. När jag tittar på smittspridningen nu under den så kallade andra vågen kan jag tyvärr konstatera att nästan alla de länder som drabbades hårt av den första vågen har drabbats hårt också av den andra vågen, oavsett vilka åtgärder som vidtogs. Länderna har dessutom vidtagit väldigt olika åtgärder. Man kan också se att en del länder som inte drabbades förra gången – typ Tjeckien, som till och med firade på gator och torg att de hade bekämpat pandemin – nu drabbas hårt. Det är alltså en lurig sjukdom och en pandemi som slår väldigt hårt, och vi måste hela tiden lära oss att tillsammans bekämpa smittan.

Anf. 134 JAN ERICSON (M):

Fru talman! Självklart är det så att ingen av oss är expert på pandemier, utan vi får helt enkelt försöka lita på vad expertisen säger. Däremot kan jag känna mig lite bekymrad ibland när olika experter har väldigt olika åsikter.

Totalförbud och utgångsförbud är uppenbarligen ingen patentlösning, för vissa länder som har använt det har inte heller lyckats. Men jag tror ändå att den svenska strategin hade vunnit på om människor hade uppfattat besluten som mer logiska och tydliga. Framför allt hade det varit bra om en ansvarig myndighet som inte vet säkert hade låtit bli att gå ut och säga tvärsäkra saker som den sedan tvingas ta avstånd från. Det är självklart inte statsrådets fel att enskilda tjänstemän i myndigheter gör det, men tyvärr faller det ändå under statsrådets ansvarsområde. Jag tror att det skadar förtroendet när man gör på det viset, och det tycker jag är olyckligt.

Det här med förtroende är en lurig fråga. Visst kan man fråga om de har förtroende för myndighet si och så och så vidare – men om människor nu har ett så stort förtroende för en myndighet och vad den säger, varför följer de då inte råden? Det går inte riktigt ihop, tycker jag. För mig är det uppenbart att människor kanske säger att de har förtroende men struntar i vad myndigheten säger, och då har de faktiskt inte riktigt förtroende.

Samtidigt måste jag ge statsrådet lite beröm för att regeringen verkar ha bytt strategi. I början av pandemin var det väldigt mycket myndigheterna som själva höll hov i medierna, och vi såg aldrig till statsråden och statsministern. Det har blivit bättre på sista tiden; regeringen har syns mer och varit tydligare än den var i början av pandemin. Jag tror att det hade varit en fördel om man i början av pandemin hade sett statsministern framföra de viktiga budskapen i medierna, i likhet med andra länders presiden-

ter eller premiärministrar, i stället för enbart tjänstemännen vid en myndighet.

Nu får vi dock hoppas att det här ska bli bättre och att vaccinet ska göra sitt.

Anf. 135 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Jag vill börja där interpellanten slutade, det vill säga lite hoppfullt gällande de vaccin som nu är på gång. Med stor sannolikhet kommer de första att börja godkännas i Europa, och det kommer att leda till en annan utveckling.

Men det är, än en gång, lite av den svenska strategin att säga att pandemin inte är över bara för att de första börjar vaccineras. Det kommer att ta ett tag, så det gäller att hålla ut och hålla i och att inse att den här hösten samt både det kallare klimatet och det inomhusagerande vi har på ett annat sätt än i våras gör att vi nu måste vara ännu mer noga med att följa råden och rekommendationerna. Det blir på något sätt en ökad smittspridning under denna period.

Vi ser också att människor faktiskt förändrar sitt beteende; jag tror att det är viktigt att säga det. När vi tittar på rörelsedata för transporter ser vi att de har gått ned. När vi tittar på hur många som jobbar hemifrån ser vi att detta går upp. Vi tittar till och med på hur många som besöker köpcentrum; antalet går ned. Vi ser sedan ett antal veckor ett förändrat beteende.

Nu gäller det att hålla ut och att hålla i detta och att se till att människor förstår regeln om åtta personer, även om det handlar om allmänna sammankomster, och att man inte ska umgås utanför den egna familjen eller den absolut närmaste kretsen. Det är ju det som bryter smittspridningen och får ned smittan. Detta blir extra utmanande i relation till jul- och nyårsfiranden, som ofta är sammanhang där människor reser runt och umgås i större sällskap, vilket vi inte får göra.

Avslutningsvis kan jag säga att vi har samma strategi som tidigare. Vi har en väldigt nära dialog med myndigheterna. Frågan är om våra myndigheter verkligen bara har präglats av tvärsäkra uttalanden. Jag tycker att de ofta har fått kritik för att ha sagt ”å ena sidan, å andra sidan” just därför att kunskapsläget inte har varit helt glasklart och därför att det förändras över tid. Att myndigheterna har resonerat och inte varit så tvärsäkra tror jag är en av anledningarna till att de behåller ett ganska högt förtroende trots den här svåra pandemin.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 24 Svar på interpellationerna 2020/21:196 och 197 om femårslicenserna för jägare och sportskyttar

Anf. 136 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Marlène Lund Kopparklint har frågat mig hur jag ämnar verka för att regeringen ska följa det beslut som riksdagen har fattat grundat på tillkännagivandet om att slopa kravet på förnyande av vapentillstånd vart femte år.

Prot. 2020/21:52
11 december

*Svar på
interpellationer*

Sten Bergheden har frågat mig när jag och regeringen kommer att ta bort de tidsbegränsade licenserna.

Enligt vapenlagen ska tillstånd för en enskild att inneha helautomatiska vapen eller enhandsvapen för flerskott tidsbegränsas till att gälla i högst fem år om inte särskilda skäl talar emot en sådan begränsning.

Riksdagen har två gånger tillkännagett för regeringen att reglerna för innehav av helautomatiska vapen och enhandsvapen bör förenklas och att man bör överväga att slopa kravet på förnyande av tillstånd vart femte år.

Det nuvarande kravet på tidsbegränsning av tillstånd till helautomatiska vapen och enhandsvapen för flerskott infördes år 2000 och bygger på bedömningen att dessa vapen är särskilt stöldbegärliga och särskilt farliga (prop. 1999/2000:27 s. 34). Syftet med bestämmelsen om tidsbegränsade tillstånd är att säkerställa en kontinuerlig uppföljning av att förutsättningarna för tillstånd är uppfyllda.

Med anledning av tillkännagivandena från riksdagen har frågan om slopande av kravet på förnyande av tillstånd vart femte år övervägts i den nyligen överlämnade propositionen *Genomförande av 2017 års ändringsdirektiv till EU:s vapendirektiv* (prop. 2020/21:42). Regeringen konstaterar där att det inte finns anledning att i nuläget göra någon annan bedömning avseende tidsbegränsning av tillstånd för helautomatiska vapen och enhandsvapen för flerskott än den som gjordes år 2000.

Det dödliga skjutvapenvåldet i kriminella miljöer har ökat kraftigt under senare år, och det är av största vikt att motverka att särskilt farliga och stöldbegärliga skjutvapen används i kriminella syften. Regeringen står därför fast vid den bedömning avseende tidsbegränsning av tillstånd för helautomatiska vapen och enhandsvapen för flerskott som har gjorts tidigare. Regeringen tar alltid tillkännagivanden från riksdagen på största allvar men har alltså i detta fall inte ändrat uppfattning.

Avslutningsvis vill jag lägga till att det på regeringens initiativ pågår ett reformarbete hos Polismyndigheten som bland annat syftar till att korta handläggningstiderna för vapenärenden. I december förra året fick myndigheten i uppdrag av regeringen att redovisa vilka åtgärder som har vidtagits för att stärka hanteringen av vapentillstånd. Polismyndigheten redovisade uppdraget den 1 oktober i år med rapporten *Polismyndighetens arbete med att öka och effektivisera den digitala hanteringen av vapentillstånd*. Av rapporten framgår att det pågår ett omfattande digitaliserings- och effektiviseringsarbete när det gäller Polismyndighetens vapentillstandsprocesser.

Anf. 137 MARLÉNE LUND KOPPARKLINT (M):

Fru talman! Nu står vi här igen, statsrådet Damberg och jag. Det har ju visat sig att vi förmodligen kommer att göra det fler gånger framöver med tanke på regeringens försvarande politik för landets laglydiga jägare, sportskyttar, samlare och vapenhandlare.

Men det gör mig inget att stå här, för jag kommer bestämt att fortsätta att försvara de fri- och rättigheter som den här målgruppen ska ha. Det är en självklarhet för mig att bekämpa de svårigheter som regeringen försöker att införa för landets jägare och sportskyttar. Jag anser att vi i stället för att agera som regeringen gör ska uppmuntra och underlätta för Sveriges jakt- och sportskytte.

Fru talman! Jag förstår ärligt talat inte varför statsrådet Damberg verkar ha gjort det till sin uppgift att försämma för dessa grupper gång efter annan. För drygt ett år sedan röstade riksdagen igenom lättnader i vapenreglerna i syfte att underlätta för Sveriges laglydiga jägare och sportskyttar. Bland annat var riksdagen tydlig med att reglerna för innehav av vapen bör förenklas och att man bör överväga att slopa kravet på förnyande av tillstånd vart femte år.

Fru talman! Gång på gång får vi se exempel på att regeringen struntar i att följa beslut som riksdagen fattat. Riksdagen har på ett och ett halvt år deklarerat 16 tillkännagivanden vars syfte är att underlätta för Jakt- och sportskyttesverige. Trots det fortsätter regeringen att driva en motsatt linje.

Eftersom måttet börjar bli rågat vill jag nu ställa frågan: Behöver regeringen hjälp med att läsa dessa tillkännagivanden? Det måste vara något fel. Tillkännagivanden är ju ändå en form av arbetsbeskrivning som regeringen ska följa – annars urholkas riksdagens demokratiska arbete, som ska styra vårt land.

Fru talman! Med hänvisning till regeringens ovilja att följa ett flertal tillkännagivanden är det inte svårt att dra slutsatsen att regeringen inte har några ambitioner att underlätta regelverk och utövande för landets jägare, sportskyttar, vapenhandlare och samlare. Regeringens ambition verkar i stället vara att försvåra för desamma.

Fru talman! Statsrådet Damberg hävdar att enhandsvapen är klassade som särskilt farliga och att det därför krävs att vi behåller tidsbegränsade licenser eftersom dessa vapen är särskilt stöldbegärliga och särskilt farliga. Då menar statsrådet att de förmodligen riskerar att hamna ute bland gängkriminella. Men det här har ju jag och statsrådet pratat om tidigare; det är ju fel i sak. Hur många legala vapen från svenska licensinnehavare hamnar egentligen i händerna på kriminella varje år? Det här har jag pratat med statsrådet om åtskilliga gånger, fru talman, men det verkar vara svårt att ta in.

Än en gång: Kopplingen mellan laglydiga jägare och sportskyttar med licenser och att vapnen skulle komma ut bland gängkriminella är högst oklar. Jag kommer att återkomma till detta igen; det är inte första gången. Vi får hoppas att det går fram denna gång så att vi en gång för alla kan underlätta för landets jägare och sportskyttar.

Anf. 138 STEN BERGHEDEN (M):

Fru talman! Tack, ministern, för svaret, även om jag blev förvånad över delar av det!

Fru talman! Riksdagen har antagit 16 tillkännagivanden som rör jakt- och skyttevapen. Det handlar om att försöka underlätta för landets jägare och skyttar.

Ett av tillkännagivandena gäller femårslicenserna. Trots att det har gått årtal har regeringen inte genomfört vad tillkännagivandet har efterfrågat, utan antingen ligger det kvar i ministerns skrivbordslåda eller också har regeringen återkommit med förslag som går helt på tvärs mot tillkännagivandet.

Det äldsta tillkännagivandet som vi har för tillfället är om en viltmyndighet. Det antogs för fem och ett halvt år sedan. Ännu har vi inte sett någon form av arbete i en riktning som skulle kunna göra att vi inrättar en viltmyndighet i Sverige.

Fru talman! Jag utgår från att ministern och departementet är läskunniga och med en rätt snabb överblick ändå kan ta till sig det som riksdagen har tagit beslut om. Ministern och departementet borde vara välinformerade om riksdagens beslut. Därför kan vi nog utesluta att ministern inte är tillräckligt informerad om tillkännagivandena och deras innebörd.

Vi kan då utgå från att ministern har förstått tillkännagivandena men ändå inte vill genomföra dem. Som ministern själv säger i sitt svar, fru talman: "Regeringen tar alltid tillkännagivanden från riksdagen på största allvar men har alltså i detta fall inte ändrat uppfattning." Vad jag förstår innebär det därmed att regeringen, som jag uppfattar det hela, inte har tänkt ta bort de femåriga licenserna.

Fru talman! Det är alltså uppenbart att ministern har noterat vad riksdagen vill men inte tänker genomföra det, utan han står fast vid sin egen gamla åsikt i minoritet. Med detta struntar ministern helt uppenbart i vad riksdagen i demokratisk anda faktiskt fattar för beslut. Det är inte bara lite allvarligt utan väldigt allvarligt. Det är uppseendeväckande att höra detta i ett svar från ministern och verkar synnerligen nonchalant.

Fru talman! Riksdagens arbete är utformat på ett sådant sätt att riksdagen ger regeringen i uppdrag att genomföra vissa beslut och förändringar genom tillkännagivande. Man har därför utrustat regeringen med departement och utredningsresurser för att kunna genomföra förändringar i lagar och regler. Om inte detta sköts som det är tänkt bör man se över detta.

Fru talman! Riksdagen kan också genomföra egen lagstiftning, även om det är krångligt och riksdagen i dagsläget inte har de resurserna. Riksdagen har också verktyg att entlediga ministrar och regeringar om de saknar stöd i riksdagen.

Ett tillkännagivande är ingen liten rekommendation som kan dribblas bort av regeringen, utan det ska faktiskt följas av riksdagens beslut.

Fru talman! Om då riksdagen fattar beslut om att göra en översyn om att ta bort de tidsbegränsade licenserna kan inte regeringen återkomma med en proposition där man tydligt säger att man inte tänker göra det. Det är dessutom en proposition som nu håller på att avslås i justitieutskottet, vilket innebär att det inte finns något stöd för den åsikten i Sveriges riksdag.

I dag belastar de tidsbegränsade licenserna polisen med cirka 3 000–5 000 ärenden per år. En skytt i Sverige som tränar och tävlar i många skyttegrenar, kanske fem till tio, har kanske fem till tio lika eller olika vapen för sitt skytte. Det är både tränings- och tävlingsvapen. Det kan ofta vara två likadana vapen i varje kategori för att man, om något händer i tävlingen, ändå ska kunna ha ett vapen och fortsätta tävlingen.

Fru talman! Jag vill därför fråga: Anser ministern att det här är avslutat och att han därför inte kommer att återkomma med någon proposition om att ta bort de femåriga licenserna?

Anf. 139 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Jag försökte vara tydlig med att regeringen har gett i uppdrag till Polismyndigheten att underlätta och förenkla arbetet med tillståndsfrågor och att Polismyndigheten jobbar väldigt aktivt med det. Det är ett tillkännagivande som vi har fått från riksdagen som handlar om det.

I den proposition som det hänvisades till här alldeles nyligen föreslår regeringen att vi också ska avskaffa kravet på särskilt tillstånd för ljud-

dämpare, också i enlighet med vad riksdagen har föreslagit. Det är alltså inte så att vi inte jobbar aktivt med de här frågorna.

När det gäller tillkännagivandet om tidsbegränsade licenser skrev riksdagen, och jag antar att det var medvetet, att ändringar som riksdagen slår fast bör övervägas.

Kravet på tidsbegränsning av tillstånd för helautomatiska vapen och enhandsvapen för flerskott infördes år 2000 och bygger på en bedömning att vapnen är särskilt stöldbegärliga eller särskilt farliga.

Vid de terrordåd som ägt rum i Europa de senaste åren har i de allra flesta fall helautomatiska vapen och enhandsvapen för flerskott använts. Syftet med tidsbegränsade tillstånd är att genom kontinuerlig uppföljning säkerställa att förutsättningarna för tillståndet är uppfyllda, till exempel att en sportskytt har behov av vapnet eftersom denna fortfarande är aktiv i en skytteförening.

Jag menar att den olägenhet som det innebär för vissa vapeninnehavare att vart femte år komma in med en förnyad ansökan får vägas mot de risker det kan innebära att inte ha samma kontroll på vapnen, så att de används i kriminella sammanhang.

Det är viktigt att inte försämma kontrollen av de farligaste vapnen. Samtidigt är det viktigt att det är enkelt och smidigt för våra ansvarstagande vapenägare, som vi har i Sverige, att ansöka om förnyat tillstånd och få det.

Det är lite förvånande att Moderaterna 20 år efter att de tidsbegränsade tillstånden infördes, efter 11 september-attackerna, efter terrordådet på Utøya, efter IS, efter terrordåden i Paris och efter att det dödliga skjutvapenvåldet i kriminella miljöer har ökat kraftigt under senare år, nu så tydligt prioriterar att slopa just det här systemet. Jag noterar också att Polismyndigheten inte har några krav på oss att slopa det här systemet. De vill ha kontroll på de särskilt stöldbegärliga och särskilt farliga vapnen, och jag menar att det ändå är starka skäl.

Jag kommer att fortsätta jobba för att vapengarderoben ska utökas, att kraven på ljuddämpare ska slopas och för att förenkla och underlätta, inte minst genom digitalisering och enklare processer, för de laglydiga vapenägare vi har i det här landet, så att de lätt kan utöva både sin sport och sin jakt på ett korrekt sätt. Men det finns frågor som måste övervägas.

Vi har sett en situation i Europa de senaste åren där just den här typen av vapen har använts i terrorsammanhang, men de är också ganska vanliga i kriminella uppgörelser runt om i Sverige. Därför är det särskilt viktigt att ha kontroll på den här typen av vapen.

Anf. 140 MARLÉNE LUND KOPPARKLINT (M):

Fru talman! Menar statsrådet på fullaste allvar att de vapen som har använts vid terrordåd kommer från laglydiga jägare och sportskyttar, alltså personer som har vapenlicenser och är laglydiga? Det är en frågeställning som man kanske bör tänka på när man använder sådana argument.

Argumentet att alla olagliga vapen en gång har varit lagliga används flitigt av vapenmotståndare. Det är dock ytterst få lagliga vapen med civilt ursprung som används vid brott eller för den delen stjäls från laglydiga jägare, sportskyttar, vapenhandlare eller samlare. Närmare bestämt är det ett till två vapen med svensk vapenlicens per år som används vid brott. Nu kanske statistiken ändrats något med tanke på slarvet från regeringens sida

när sex Glockpistoler blev stulna från Regeringskansliet. Så kan vara fallet. Men totalt finns det cirka 1,8 miljoner legalt ägda vapen i landet. Vem som helst förstår ju att det inte går att se ett samband mellan två lagliga vapen som är på villovägar och de hundratals skjutningar, sprängningar, rån och övriga brott som begås i Sverige varje år. Det måste väl ändå statsrådet Damberg också förstå. Eller det kanske är så att statsrådet har lite svårt att backa i sin argumentation, trots att det är ett faktum att den största andelen vapen som hamnar hos kriminella är insmugglade från Balkan.

Fru talman! Det är viktigt att lägga fram lite bakgrundshistorik för att förstå hur ologiskt det här är.

Statsrådet framförde tre ursprungsskäl som användes vid införandet av tidsbegränsade licenser.

För det första: den uttalade ambitionen att hålla nere antalet skjutvapen i samhället.

Här kan man med facit i hand fundera på om laglydiga jägare och sport-skyttar innefattades redan då. Det skulle man kunna tro med tanke på den jakt som nu har pågått under lång tid.

För det andra: risken för att sådana vapen som inte används frekvent inte tas om hand och förvaras lika väl som de som används aktivt.

Vi har redan pratat om hur ologiskt det faktiskt är.

För det tredje: att man skulle kunna hålla en kontinuerlig kontroll av huruvida vapeninnehavarna aktivt utnyttjar sina skjutvapen och därmed kunna sägas ha ett giltigt skäl.

Alla dessa argument är i dag ohållbara. Trots det står statsrådet fast vid dem. Det är ofattbart, fru talman, och det tror jag nog att de över 600 000 vapenägarna runt om i Sverige håller med mig om.

Det finns i dag ingen allmän ambition att hålla nere antalet legala vapen, inte ens hos regeringen. Man har dock en märklig formulering i sin proposition där man menar att vapen med icke tidsbegränsade licenser lättare skulle kunna missbrukas.

Skrivningen från 1998 gällde på den tiden. Då hade man till skillnad från i dag inte krav på vapenskåp. Sedan 2002 är det samma förvaringskrav för vapen oavsett hur ofta de används, och det gäller oavsett om det handlar om jaktgevär som inte har tidsbegränsad licens eller enhandsvapen eller helautomatiskt vapen som har det.

Det finns många frågetecken när det gäller statsrådets Dambergs argumentation. Det vill jag gärna att han tar till sig.

Anf. 141 STEN BERGHEDEN (M):

Fru talman! Jag blir upprörd när jag hör ministern återigen misstänkliggöra Sveriges jägare och skyttar genom att diskutera terrordåden i Europa. Jag kan upplysa ministern om att inget lagligt jakt- och skyttevapen har använts vid dessa terroraktioner. Av 1,8 miljoner lagliga vapen används 1,4 vapen per år i grov brottslig verksamhet. Vi ska givetvis försöka få ned den siffran, men den är väldigt låg siffra i förhållande till det antal vapen som finns i landet.

Fru talman! Anser ministern alltså att tillkännagivandet om femårslicenserna är utagerat och att han inte tänker göra något mer åt detta? Femårslicenserna innebär en krånglig manöver både för alla våra skyttar runt om i landet och för polisen att administrera.

Fru talman! Sveriges lagliga jägare, skyttar och vapenägare är cirka 600 000, och antalet lagliga vapen är, precis som Marléne sa, ungefär 1,8 miljoner. Jägarna och skyttarna sköter vår viltvård och ägnar sig åt träning och tävling, och de har hårda krav på utbildning, lämplighet, prov och förvaring och kontrolleras dagligen mot brottsregistret. Begår man något brott eller på annat sätt uppträder olämpligt förlorar man sina vapen och licenser. Vapenägare kontrolleras digitalt varje dygn. Tänk om regeringen hade haft samma kontroll på brottsligheten i Sverige!

Fru talman! Det är som sagt få av de lagliga vapnen, enligt utredningar cirka 1,4 vapen per år, som används i någon form av grov brottlighet. Möjligen stiger den siffran något i år med tanke på Regeringskansliets bristfälliga förvaring och kontroll av sina vapen. Men vi kan nog få ned siffrorna igen om Regeringskansliet håller bättre koll på sina vapen i framtiden.

Fru talman! Pandemin har inneburit att skytteträningar och skyttetävlingar inte har kunnat genomföras som planerat. Det gör att många vapenägare nu hör av sig med stor oro eftersom pandemin kan leda till att man inte får sin vapenlicens förnyad för att man inte har kunnat träna och tävla som planerat – detta på grund av coronarestriktionerna. Den här frågan växer nu ytterligare då sammankomster får vara på högst 8 personer, vilket försvårar möjligheten att genomföra skytteträningar eller skyttetävlingar ännu mer.

Fru talman! Det är bra att vi har restriktiva åtgärder för att minska smittspridningen, men skyttarnas licensinnehav får ju inte äventyras för att de inte kan träna eller tävla.

Fru talman! Inom andra områden har vi dispenser, till exempel när det gäller YKB för yrkestrafiken för att landet inte ska stå utan chaufförer. Kan regeringen tänka sig en dispens för Sveriges skyttar så att de slipper vara oroliga för att få sina licenser indragna på grund av pandemin?

Så en sista fråga. Hur ofta träffar ministern och regeringen landets sportskyttar och diskuterar lösningar? För mig förefaller det vara långt mellan dessa möten, men ett sådant vore kanske bra, inte minst för att inhämta mer kunskap.

(Applåder)

Anf. 142 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Det är mycket viktigt att Polismyndigheten jobbar på ett smart sätt i en pandemi. Man har i dag möjlighet att göra undantag och har också gjort det på olika sätt kopplat till sina inspektioner i övrigt.

Om Polismyndigheten vill ha ett stöd för att kunna hantera denna situation under pandemin får man gärna återkomma till oss. Det har jag inga problem med. Det är inte så att vi ser framför oss att pandemin ska ställa till det för människor eller föreningar på ett märkligt sätt. Men det är Polismyndigheten som äger denna fråga.

Jag vill dock vara otroligt tydlig med att Polismyndigheten inte på något sätt tycker att man ska minska kontrollen av de mest stölbegärliga och farliga vapnen i Sverige. Det handlar inte om att vi misstror laglydiga sportskyttar eller jägare. Det handlar om att vi som samhälle behöver ha extra mycket kontroll på de typer av vapen som lätt kan komma till brottslig användning om de stjäls.

Det har skett ett antal fruktansvärda dåd i Sverige. Till exempel hade Peter Mangs licens för den pistol han använde vid sina fasansfulla brott.

Jag är personligen ganska emotionellt drabbad av det värsta terrordådet i Norden. Anders Behring Breivik hade tillstånd för både den Ruger Mini-14 för jakt och den Glock 34 för målskytte som han använde på Utøya.

Jag säger inte detta för att jag tror att många människor gör så, men vi måste inse att vi nu har en period av terrorattentat i Europa då det är vanligt att just denna typ av vapen används. Jag menar därför att man måste fundera på när man ska överväga att driva vissa frågor och vilken prioriteringsordning man väljer att ha.

Jag lyssnar mycket på Polismyndigheten i dessa frågor. Men jag väljer också att sätta press på Polismyndigheten vad gäller att underlätta, för enkla och snabba på processer. Det ska digitaliseras så att det blir enkelt att göra rätt och går snabbt.

Jag väljer att prioritera ljudämparfrågan eftersom jag vet att den frågan länge har varit viktig för inte minst jägarna.

Jag vill också komma vidare med vapengarderobsfrågan, som ju hänger ihop med lagstiftningen för vapenmagasin. Jag har dock förstått att riksdagen inte verkar vilja ställa sig bakom propositionen som handlar om att implementera detta EU-direktiv, trots att Moderaterna i EU-parlamentet röstade för det. Det är bindande för Sverige, och vi skulle ha behövt införa dessa regleringar av stora vapenmagasin redan tidigare. Det har dock varit omöjligt att komma dithän, och nu får vi se hur riksdagen röstar.

Jag har inget stort intresse för just denna fråga, men Sverige måste genomföra de direktiv som finns på EU-nivå – också i solidaritet med de länder som har drabbats av terrorism. Det gäller inte minst Frankrike, som drabbades hårt för fem år sedan och därför tog initiativ till kravet på tuffare regleringar för stora vapenmagasin i hela Europa. Sverige kan inte välja bort detta.

Anf. 143 MARLÉNE LUND KOPPARKLINT (M):

Fru talman! Jag skulle önska att statsrådet Damberg också lyssnade på jägare och sportskyttar när det gäller att forma denna politik.

Låt mig återgå till det jag var inne på tidigare. I dag sker en prövning av vapenlicensinnehavares lämplighet dygnet runt genom en automatisk registerslagning. Det sker alltså inte enbart när en person ansöker om licens.

Att en person som har ett vapen inte använder det hela tiden är knappast ett problem. Låt mig ta som exempel en person som har jägarexamen och har skaffat ett jaktgevär men inte åker ut och jagar på kanske sex år eller en person som har fått en idrottsskada och gör ett uppehåll i sin träning.

Fru talman! Jag drabbades själv av denna tidsbegränsning i samband med att jag skadade min hand under tiden jag var sportskytt och under konvalescensen inte kunde träna och tävla enligt ordning. Detta medförde att jag fick avyttra mina tävlingsvapen, med ekonomisk förlust som följd. Det är inte rimligt för någon, men det är ännu värre för den som har investerat stora pengar i personliga sportvapen.

Så länge vapnen står i vapenskåpet utgör de ingen säkerhetsrisk – varken älgstudsaren, som ägaren inte behöver förnya licensen för, eller tävlingspistolen som ligger bredvid, som ägaren dock måste förnya licensen för vart femte år. Var finns logiken i allt det här? Det kan jag tala om, fru talman: Det finns ingen logik i detta.

Slutligen, fru talman, har vi nu lagt fram åtskilliga argument för hur ologiska och krångliga de tidsbegränsade licenserna faktiskt är. Jag hoppas att regeringen kan vara lite självkritisk. Det är faktiskt inte farligt att göra om och göra rätt. Det är snarare en styrka.

Statsrådet Damberg hänvisade till särskilt farliga vapen, och jag vill betona att så sent som för ett par veckor sedan antogs betänkandet i justitietskottet. Där framgick att regleringen om särskilt farliga vapen ”inte är avsedd att på något vis påverka dessa licensprövningar eller licensförfrågan i övrigt”. Det är också en viktig aspekt som jag hoppas att statsrådet tar hänsyn till när han driver fram politiken så som han gör.

Ännu en gång går statsrådet in på de terrordåd som alla kan vara överens om är fruktansvärda, och ännu en gång vill jag ställa frågan: Har det genomgående varit lagliga vapen som har använts vid dessa terrordåd? Det är den springande punkten i detta, och det är den argumentation som statsrådet använder sig av när vi för denna debatt.

Bekämpa gängkriminaliteten på ett effektivt sätt gör man inte genom att jaga laglydiga jägare och sportskyttar och försvåra deras utövande, för det är inte deras lagliga vapen som hamnar i händerna på gängkriminella. Det finns andra åtgärder att vidta, och vi moderater har lagt fram ett flertal exempel och förslag om hur man ska bekämpa det. Jag väddar till statsrådet: Försök att skilja på saker och ting!

Med dessa ord, fru talman, vill jag passa på att önska alla värmlänningar, givetvis, men också dem som är närvarande här i kammaren, talmannen med sina duktiga tjänstemän och även statsrådet Damberg en riktigt god jul och ett gott nytt år.

Anf. 144 STEN BERGHEDEN (M):

Fru talman! Jag kan börja med anledningen till vapendirektivet. Återigen: En av anledningarna är att regeringen ständigt försöker överimplémentera det. Man försöker reglera innehav av magasin i stället för att reglera användningen av magasin, vilket EU-direktivet faktiskt bara kräver. Ett litet tips till ministern kan vara att titta på hur Schweiz har löst situationen. De har genomfört detta och lämnat in sitt förändringsdirektiv.

När det gäller den andra delen, fru talman, tycker jag att det är bra att ministern tittar på ljuddämpare. Jag tror att vi kan hitta en bra lösning för den saken, också för vapengarderoben. Det är också bra att titta över frågan om en viltmyndighet, som nu har legat i fem och ett halvt år på departementet utan att ha blivit åtgärdad på något sätt.

Jag blir upprörd över resonemanget om terrorister hela tiden och jämförelsen med svenska skyttar och jägare. Jag kan ge ministern en redogörelse, så kan den diskussionen avslutas fortsättningsvis.

Peter Mangs brukar ofta lyftas upp i exemplen från ministern och regeringshåll, men det är ett väldigt dåligt exempel med tanke på att skytteföreningen i Malmö under lång tid hade påtalat för polisen att de inte rekommenderade att personen skulle få sina vapenlicenser förnyade på grund av att de upptäckt saker och ting som inte stod rätt till när det gäller hanteringen. Ändå gav polisen honom en vapenlicens, men varför det blev på det sättet i systemet kan vi nog titta över själva.

Jag vill precis som Marlène passa på att önska en riktigt god jul till alla skaraborgare, talmannen, talmanskansliet och ministern. Se till att hålla avstånd så att vi får bort coronan, och vaccinera er i tid!

Anf. 145 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Tack, interpellanterna, för både julhälsningen och debatten! Det finns flera frågor här som vi verkar vara överens om. Vi verkar vara överens om att underlätta för laglydiga sportskyttar och jägare. Köerna måste kortas, tillståndprocessen måste bli enklare, vi måste se till att tillståndskravet för ljuddämpare avskaffas och vi måste utöka vapengarde-roben. Allt detta tror jag att vi är väldigt överens om. Jag går i ljusets tecken här och tittar på det som vi är överens om. Vi är också överens om andra åtgärder.

Ta bara den 1 december, då vi fick igenom och riksdagen med bred enighet röstade för att skärpa vapenlagstiftningen så att fler brott blir betraktade som synnerligen grova, att vapenbrott som sker i kriminella miljöer ger längre fängelsestraff och att det blir ett nytt smugglingsbrott som ger högre straff men som också ger tullen nya befogenheter att jobba med hemliga tvångsmedel för att komma åt att det smugglas vapen, inte minst från västra Balkan till Sverige. Nu i december har vi alltså fått ny lagstiftning på plats som jag hoppas ska ge brottsbekämpande myndigheter ännu bättre möjligheter att komma åt de illegala vapen som fortfarande plågar Sverige.

Jag ser fram emot att jobba tillsammans med riksdagen i dessa viktiga delar för att komma åt både terrorism och gängkriminalitet och att fortsätta att underlätta för jägare och sportskyttar i den legala, seriösa verksamhet som vi har i Sverige.

Med detta vill jag önska alla god jul och gott nytt år.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 25 Bordläggning

Följande dokument anmälades och bordlades:

Motioner

med anledning av skr. 2020/21:53 Riksrevisionens rapport om riktade statsbidrag för socioekonomiskt utsatta områden

2020/21:3790 av Mats Persson m.fl. (L)

2020/21:3791 av Elisabeth Svantesson m.fl. (M)

§ 26 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 10 december

2020/21:228 Yttrandefriheten och informationsinfrastrukturen

av Aron Emilsson (SD)

till kultur- och demokratiminister Amanda Lind (MP)

2020/21:229 Åtgärder mot välfärdsbrottslighet

av Linda Lindberg (SD)

till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

2020/21:230 Kommuners medverkan till ofrivillig bosättning i en annan kommun

av Mikael Oscarsson (KD)

till statsrådet Lena Micko (S)

2020/21:231 Konkurer med anledning av pandemin

av David Josefsson (M)

till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2020/21:232 Förebyggande av könsstympning och barnäktenskap

av Sara Gille (SD)

till statsrådet Åsa Lindhagen (MP)

2020/21:233 Uppgifter om kränkande behandling i Försvarsmakten

av Alexandra Anstrell (M)

till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

Prot. 2020/21:52
11 december

§ 27 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 10 december

2020/21:928 Åtgärder på skatteområdet för livsmedelsförsörjningen

av David Lång (SD)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2020/21:929 De offentliga finansernas hållbarhet

av David Lång (SD)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2020/21:930 Framtida skattehöjningar

av David Lång (SD)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2020/21:931 WHO och Taiwan

av Johan Hultberg (M)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:932 Kommunal beskattning

av Anne Oskarsson (SD)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2020/21:933 Sänkta arbetsgivaravgifter för äldre, unga och nyanlända

av Anne Oskarsson (SD)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2020/21:934 Korttidsarbete

av Eric Westroth (SD)

till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2020/21:935 Kostnadsröntan på skattekontot och ett tillfälligt anstånd med skatteinbetalning

av Eric Westroth (SD)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2020/21:936 Differentierad arbetsgivaravgift

av David Lång (SD)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2020/21:937 Militära kartor på internet som avslöjar hemliga anläggningar

av *Björn Söder* (SD)

till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2020/21:938 Restaurangbranschen och skatt på engångsartiklar

av *Johan Hultberg* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2020/21:939 En minskning av vildsvinsstammen

av *Sten Bergheden* (M)

till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2020/21:940 Konkurrenskraftsutredning för stärkande av åkerinringen

av *Sten Bergheden* (M)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2020/21:941 Bristande kunskaper i matematik

av *Sten Bergheden* (M)

till utbildningsminister Anna Ekström (S)

2020/21:942 Myndigheternas efterlevnad av tidsgränsen vid avverkningssanmälan

av *Sten Bergheden* (M)

till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2020/21:943 Det planerade stationsläget vid Landvetter

av *Jan Ericson* (M)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2020/21:944 Höjda skatter i kommuner och regioner

av *Anne Oskarsson* (SD)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2020/21:945 Åtgärder för att nå miljömålen

av *Anne Oskarsson* (SD)

till miljö- och klimatminister Isabella Lövin (MP)

2020/21:946 Skydd av djur i människans tjänst

av *Elin Lundgren* (S)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:947 Målet för sjukpenningtalet

av *Katarina Brännström* (M)

till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

2020/21:948 Företagare och föräldraförsäkringen

av *Ann-Sofie Alm* (M)

till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

2020/21:949 Ringa nedskräpning

av *Mats Sander* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:950 Smittspridning och Systembolagets öppettider

av *Mats Sander* (M)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:951 Företagare och familjeveckan

av *Ann-Sofie Alm* (M)

till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

2020/21:952 Asylansökan på falska grunder

av *Katarina Brännström* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:953 Stöd till svenska företag vid brexit

av *Tobias Andersson* (SD)

till statsrådet *Anna Hallberg* (S)

2020/21:954 Ökade kostnader för kollektivtrafiken

av *Åsa Coenraads* (M)

till infrastrukturminister *Tomas Eneroth* (S)

2020/21:955 Taxonomiförslagets effekter för svensk industri

av *Ann-Charlotte Hammar Johnsson* (M)

till statsrådet *Per Bolund* (MP)

2020/21:956 Vårdpersonalen

av *Marléne Lund Kopparklint* (M)

till socialminister *Lena Hallengren* (S)

Prot. 2020/21:52

11 december

§ 28 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 10 december

2020/21:827 Korruptionsanklagelser mot UNDP och GEF

av *Björn Söder* (SD)

till statsrådet *Peter Eriksson* (MP)

2020/21:865 Anklagelser om bedrägeri och korruption i Globala miljöfonden

av *Hans Wallmark* (M)

till statsrådet *Peter Eriksson* (MP)

§ 29 Kammaren åtskildes kl. 16.37.

Sammanträdet leddes

av tjänstgörande ålderspresidenten *Mikael Oscarsson* från dess början till och med § 10 anf. 35 (delvis),

av tredje vice talmannen därefter till och med § 16 anf. 76 (delvis),

av talmannen därefter till och med § 21 anf. 116 (delvis) och

av tredje vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

JOHAN WELANDER

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1 Justering av protokoll	1
§ 2 Anmälan om fördröjt svar på interpellation	1
§ 3 Anmälan om granskningsrapport	1
§ 4 Ärenden för hänvisning till utskott	2
§ 5 Ärenden för bordläggning	2
§ 6 Svar på interpellation 2020/21:90 om det kommunala vetot.....	2
Anf. 1 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP).....	2
Anf. 2 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD)	3
Anf. 3 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP).....	4
Anf. 4 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD)	5
Anf. 5 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP).....	5
Anf. 6 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD)	6
Anf. 7 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP).....	7
§ 7 Svar på interpellation 2020/21:106 om flyttning av båtar och skrotbåtar	7
Anf. 8 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP).....	7
Anf. 9 JOHAN HULTBERG (M)	8
Anf. 10 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP).....	9
Anf. 11 JOHAN HULTBERG (M)	10
Anf. 12 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP).....	11
Anf. 13 JOHAN HULTBERG (M)	12
Anf. 14 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP).....	12
§ 8 Svar på interpellationerna 2020/21:137 och 140 om det utökade blyförbudet i EU	13
Anf. 15 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP).....	13
Anf. 16 MARLÉNE LUND KOPPARKLINT (M).....	14
Anf. 17 STEN BERGHEDEN (M)	15
Anf. 18 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP).....	16
Anf. 19 MARLÉNE LUND KOPPARKLINT (M).....	17
Anf. 20 STEN BERGHEDEN (M)	18
Anf. 21 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP).....	19
Anf. 22 MARLÉNE LUND KOPPARKLINT (M).....	20
Anf. 23 STEN BERGHEDEN (M)	21
Anf. 24 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP).....	21

§ 9 Svar på interpellation 2020/21:159 om tillståndprocesser	22	Prot. 2020/21:52
Anf. 25 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S).....	22	11 december
Anf. 26 ERIC PALMQVIST (SD)	23	
Anf. 27 LARS HJÄLMERED (M).....	23	
Anf. 28 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S).....	25	
Anf. 29 ERIC PALMQVIST (SD)	26	
Anf. 30 LARS HJÄLMERED (M).....	27	
Anf. 31 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S).....	27	
Anf. 32 ERIC PALMQVIST (SD)	28	
Anf. 33 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S).....	29	
§ 10 Svar på interpellation 2020/21:184 om det ökade antalet		
skjutningar i samhället	30	
Anf. 34 Justitie- och migrationsminister MORGAN		
JOHANSSON (S).....	30	
Anf. 35 THOMAS MORELL (SD).....	31	
Anf. 36 Justitie- och migrationsminister MORGAN		
JOHANSSON (S).....	32	
Anf. 37 THOMAS MORELL (SD).....	33	
Anf. 38 Justitie- och migrationsminister MORGAN		
JOHANSSON (S).....	34	
Anf. 39 THOMAS MORELL (SD).....	35	
Anf. 40 Justitie- och migrationsminister MORGAN		
JOHANSSON (S).....	36	
§ 11 Svar på interpellation 2020/21:192 om hot mot		
förtroendevalda	36	
Anf. 41 Justitie- och migrationsminister MORGAN		
JOHANSSON (S).....	36	
Anf. 42 THOMAS MORELL (SD).....	38	
Anf. 43 Justitie- och migrationsminister MORGAN		
JOHANSSON (S).....	39	
Anf. 44 THOMAS MORELL (SD).....	40	
Anf. 45 Justitie- och migrationsminister MORGAN		
JOHANSSON (S).....	41	
Anf. 46 THOMAS MORELL (SD).....	42	
Anf. 47 Justitie- och migrationsminister MORGAN		
JOHANSSON (S).....	42	
§ 12 Svar på interpellation 2020/21:199 om elproduktion i		
norra Sverige	43	
Anf. 48 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	43	
Anf. 49 LARS HJÄLMERED (M).....	44	
Anf. 50 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	45	
Anf. 51 LARS HJÄLMERED (M).....	46	
Anf. 52 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	47	
Anf. 53 LARS HJÄLMERED (M).....	47	
Anf. 54 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	48	
§ 13 Svar på interpellation 2020/21:149 om privatekonomi i		
skolans undervisning	48	
Anf. 55 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S).....	48	
Anf. 56 ALEXANDRA ANSTRELL (M).....	49	
Anf. 57 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S).....	50	

Anf. 58	ALEXANDRA ANSTRELL (M)	51
Anf. 59	Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S)	52
Anf. 60	ALEXANDRA ANSTRELL (M)	53
Anf. 61	Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S)	53
§ 14 Svar på interpellation 2020/21:173 om föräldrapåverkan		
på skolans personal		54
Anf. 62	Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S)	54
Anf. 63	ROGER HADDAD (L)	54
Anf. 64	Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S)	55
Anf. 65	ROGER HADDAD (L)	56
Anf. 66	Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S)	57
Anf. 67	ROGER HADDAD (L)	58
Anf. 68	Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S)	59
§ 15 Svar på interpellation 2020/21:175 om omsättningen på		
rektorer		59
Anf. 69	Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S)	59
Anf. 70	KRISTINA AXÉN OLIN (M)	60
Anf. 71	Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S)	61
Anf. 72	KRISTINA AXÉN OLIN (M)	62
Anf. 73	Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S)	62
Anf. 74	KRISTINA AXÉN OLIN (M)	63
Anf. 75	Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S)	63
§ 16 Svar på interpellation 2020/21:195 om en utredning om		
förskolan		64
Anf. 76	Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S)	64
Anf. 77	KRISTINA AXÉN OLIN (M)	65
Anf. 78	Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S)	65
Anf. 79	KRISTINA AXÉN OLIN (M)	66
Anf. 80	Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S)	67
Anf. 81	KRISTINA AXÉN OLIN (M)	68
Anf. 82	Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S)	69
§ 17 Svar på interpellation 2020/21:172 om ytterligare		
dispens för yrkesförarkompetens		69
Anf. 83	Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	69
Anf. 84	THOMAS MORELL (SD)	70
Anf. 85	Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	70
Anf. 86	THOMAS MORELL (SD)	71
Anf. 87	Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	72
Anf. 88	THOMAS MORELL (SD)	73
Anf. 89	Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	74
§ 18 Svar på interpellation 2020/21:178 om utökad		
fordonsvikt för lätta lastbilar		74
Anf. 90	Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	74
Anf. 91	JENS HOLM (V)	75
Anf. 92	THOMAS MORELL (SD)	76
Anf. 93	Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	76
Anf. 94	JENS HOLM (V)	77
Anf. 95	THOMAS MORELL (SD)	78
Anf. 96	Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	78
Anf. 97	JENS HOLM (V)	79

Anf. 98	Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	79	Prot. 2020/21:52
§ 19	Svar på interpellation 2020/21:179 om		11 december
	transporteffektivitet och klimatmålet 2030	80	
Anf. 99	Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	80	
Anf. 100	JESSICA THUNANDER (V)	80	
Anf. 101	JENS HOLM (V)	81	
Anf. 102	Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	82	
Anf. 103	JESSICA THUNANDER (V)	83	
Anf. 104	JENS HOLM (V)	84	
Anf. 105	Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	85	
Anf. 106	JESSICA THUNANDER (V)	86	
Anf. 107	Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	86	
§ 20	Svar på interpellation 2020/21:201 om fusk i inom		
	transportnäringen	87	
Anf. 108	Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	87	
Anf. 109	THOMAS MORELL (SD)	87	
Anf. 110	Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	88	
Anf. 111	THOMAS MORELL (SD)	90	
Anf. 112	Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	91	
Anf. 113	THOMAS MORELL (SD)	91	
Anf. 114	Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	92	
§ 21	Svar på interpellation 2020/21:193 om förhandlingar om		
	frihandelsavtalet TTIP	92	
Anf. 115	Statsrådet ANNA HALLBERG (S)	92	
Anf. 116	HANS ROTHENBERG (M)	93	
Anf. 117	Statsrådet ANNA HALLBERG (S)	94	
Anf. 118	HANS ROTHENBERG (M)	95	
Anf. 119	Statsrådet ANNA HALLBERG (S)	96	
Anf. 120	HANS ROTHENBERG (M)	97	
Anf. 121	Statsrådet ANNA HALLBERG (S)	98	
§ 22	Svar på interpellationerna 2020/21:79 och 158 om		
	utökade taxikontroller och polisens användning av medel		
	avsedda för kontroll av cabotagetransporter	99	
Anf. 122	Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S)	99	
Anf. 123	THOMAS MORELL (SD)	100	
Anf. 124	Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S)	101	
Anf. 125	THOMAS MORELL (SD)	101	
Anf. 126	Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S)	103	
Anf. 127	THOMAS MORELL (SD)	103	
Anf. 128	Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S)	104	
§ 23	Svar på interpellation 2020/21:162 om medborgarnas		
	förtroende för den svenska strategin	105	
Anf. 129	Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S)	105	
Anf. 130	JAN ERICSON (M)	105	
Anf. 131	Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S)	107	
Anf. 132	JAN ERICSON (M)	108	
Anf. 133	Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S)	109	
Anf. 134	JAN ERICSON (M)	110	
Anf. 135	Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S)	111	

§ 24 Svar på interpellationerna 2020/21:196 och 197 om femårslicenserna för jägare och sportskyttar	111
Anf. 136 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	111
Anf. 137 MARLÉNE LUND KOPPARKLINT (M).....	112
Anf. 138 STEN BERGHEDEN (M)	113
Anf. 139 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	114
Anf. 140 MARLÉNE LUND KOPPARKLINT (M).....	115
Anf. 141 STEN BERGHEDEN (M)	116
Anf. 142 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	117
Anf. 143 MARLÉNE LUND KOPPARKLINT (M).....	118
Anf. 144 STEN BERGHEDEN (M)	119
Anf. 145 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	120
§ 25 Bordläggning.....	120
§ 26 Anmälan om interpellationer	120
§ 27 Anmälan om frågor för skriftliga svar	121
§ 28 Anmälan om skriftliga svar på frågor	123
§ 29 Kammaren åtskildes kl. 16.37.	123